

Møteinnkalling

Formannskap

Møtedato: 15.03.2023 kl. 08:15

Møtested: Teams

Arkivsak: 19/00345

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 953 32 500 eller e-post
dag.sigurd.brustind@ibestad.kommune.no Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed fra
ordfører.

SAKSKART**Saker til behandling**

18/23	14/00046-201	Ekstra utdyping Engenes havn, ytre del
19/23	22/00350-15	Mål for forvaltning av elg i lbestad kommune 2023 - 2024
20/23	23/00066-2	KS debatthefte 1 og 2

Hamnvik, 09.03.2023

Sign.

Sonja Johansen

møtesekretær

Saksliste

Saker til behandling

18/23 Ekstra utdyping Engenes havn, ytre del	3
19/23 Mål for forvaltning av elg i lbestad kommune 2023 - 2024	8
20/23 KS debatthefte 1 og 2	62

Arkivsak-dok. 14/00046-201
Saksbehandler Trond Hanssen

Saksgang
Formannskap

Møtedato

Kommunestyret

EKSTRA UTDYPING ENGENES HAVN, YTRE DEL

Forslag til vedtak/innstilling:

Formannskapet tilrår kommunestyret å fatte følgende vedtak:

1. Kommunestyret vedtar ekstra utdyping av ytre del i Engenes havn
2. Ibestad kommune skal som tiltakshaver ikke være økonomisk ansvarlig for noen deler av ekstra mudring og utdyping.
3. Igangsettelse av ekstra utdyping forutsetter tidlig nok godkjenning av Statsforvalteren.

Vedlegg:

1. Tegning over utdypingsområde
2. Avtale om finansiering og garantiansvar

Kort beskrivelse av saken

Næringslivet på Engenes har kommet med forslag om en utdyping av ytre del av Engenes havn som muliggjør at de største båtene tilhørende i Ibestad vil ha mulighet å anløpe havna.

Fakta i saken:

Den opprinnelige opsjonen vedr. utdyping av havna ble ved akseptfristen i august 2022 valgt å ikke innløses på grunn av den økonomiske situasjonen i kommunen. Næringslivet på Engenes hadde heller ikke da mulighet å ta det økonomiske ansvaret på dette tidspunktet.

I løpet av vinteren 2023 har en utdypning på nytt kommet på banen, og næringslivet vil stille en økonomisk garanti for hele kostnaden. Kommunen har søkt Kystverket om post60-midler for dette, og om søknaden blir innvilget vil disse midlene gå inn som en del av finansieringen.

Utdypningen i ytre del av havna blir av næringslivet sett på som en løsning som er god nok for de største fartøyene som tilhører havna, og et eventuelt nytt kaianlegg for de mindre fartøyene kan fortsatt etableres i den indre delen.

Vurdering:

Den økonomiske risikoen for lbestad kommune vil ikke være tilstede ved denne utdypningen, noe som er positivt for kommunens økonomi og andre nødvendige investeringsprosjekter i årene framover.

Initiativet fra næringslivet viser også, i tillegg til nødvendigheten av en slik utdypning, den store troen som finnes mtp. fremtidig næringsutvikling i og rundt havna noe som er veldig positivt.

Den nye etableringen av fiskemottak i havna vil også gi ringvirkninger i utviklingen av havna, og kan på sikt bidra til at også større båter enn kystflåten kan benytte Engenes havn for levering av sine fangster.

Helse og miljø:

Ikke vurdert

Personell:

Ikke vurdert

Økonomi:

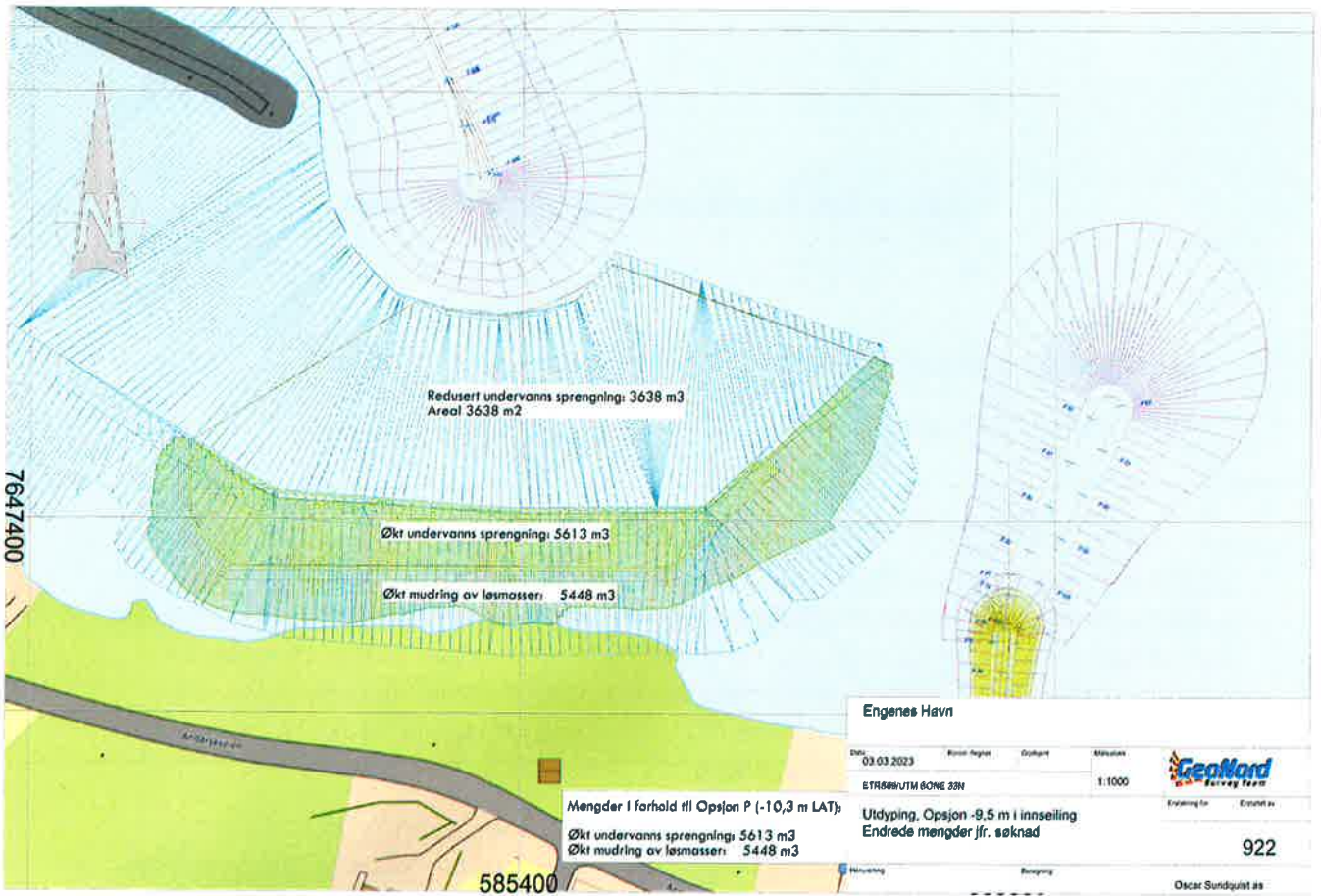
Ingen økonomisk risiko i utdypingen da garantiansvaret for kostnadene ligger hos næringslivet.

Samfunnsplanen:

Satsningsområdene Næringsutvikling og rekruttering, Unge mennesker og familier, Attraktive steder og Samarbeid.

Kommunedirektørens konklusjon:

Kommunedirektøren tilrår å vedta innstillingen i saken.

Avtale om finansiering og garantiansvar

1. Parter

Ibestad kommune, orgnr 959 469 792

Kleiva Fiskefarm AS, orgnr 942 027 672

2. Avtalens bakgrunn

Ibestad kommune inngikk 21. juli 2022 avtale med Oscar Sundquist AS om totalentreprise på bygging av molo og utdypning av Engenes havn. Ekstra utdypning av ytre havnen lå inne som en opsjon i avtalen. Ekstra utdypning var ønsket både av næringsutøverne i havna og av Ibestad kommune, men lå utenfor kommunens budsjett for havneutbyggingen. Det ville være rasjonelt å få arbeidet utført mens entreprenørene var i havna. Opsjonen ble i august 2022 valgt å ikke innløses grunnet økonomi.

Ibestad kommune og Kleiva Fiskefarm AS ble i februar 2023 enige om at Ibestad kommune utløser forespurt endringsmelding på ekstra utdypning av ytre havn og søker Kystverket om tilskudd til arbeidet, mens Kleiva Fiskefarm påtar seg ansvaret for å finansiere arbeidene og stiller bankgaranti for sine forpliktelser. På det grunnlaget inngikk Ibestad kommune 23. februar 2023 avtale med Oscar Sundquist AS om ekstra utdypning av ytre havn som et tilleggsarbeid.

Denne avtalen formaliserer partenes muntlige avtale.

3. Prising og beskrivelse av tilleggsarbeidet

Arbeidet er priset til kr 15 215 525 eks mva. Det inngår i og skal utføres i henhold til bestemmelsene i entrepriseavtalen. Arbeidet er beskrevet i avtalen 23. februar 2023, og nærmere i entrepriseavtalen med bilag. Disse dokumentene er gjort tilgjengelig for og er kjent av Kleiva Fiskefarm AS.

4. Partenes plikter

Ibestad kommune plikter å ivareta sine plikter og oppgaver som byggherre på beste måte, også for tilleggsarbeidene, slik at risiko for mangler eller kostnadsøkning minimeres. Kommunen skal holde Kleiva Fiskefarm AS orientert om arbeidene, og skal straks orientere dersom det oppstår problemer knyttet til utførelsen av arbeidet eller kostnadsrammen.

Ibestad kommune plikter å søke Kystverket om tilskudd til tilleggsarbeidene, etter ordningen om tilskudd til kommunale fiskerihavntiltak.

Kleiva Fiskefarm AS har ansvar for å finansiere tilleggsarbeidene så langt de ikke blir dekket av offentlige tilskudd. Ansvarer omfatter den prisen som er avtalt i endringsmeldingen, og eventuelle tillegg som kommunen måtte bli pålagt som byggherre.

Kleiva Fiskefarm AS plikter å stille bankgaranti overfor Ibestad kommune for korrekt oppfyllelse av sine forpliktelser. Garantibeløpet settes til kr 20 000 000 slik at det dekker eventuelle tillegg. Garanti skal være stilt senest 2 uker etter denne avtalens dato.

Garantidokument må fremlegges innen samme frist. Ibestad kommune kan pålegge entreprenør å stanse, eventuelt senere kansellere, arbeidene dersom garantidokument ikke frembringes og fremlegges.

Garantien skal stå ved lag inntil arbeidene er overlevert og entreprenør har mottatt fullt økonomisk oppgjør.

Sted

Sted

Dato

Dato

For Ibestad kommune

For Kleiva Fiskefarm AS

Dag Sigurd Brustind
Ordfører

Børge Arvesen
Styreleder

Arkivsak-dok. 22/00350-15
Saksbehandler Laura Bunse

Saksgang
Viltnemnda
Kommunestyret

Møtedato
06.03.2023
16.03.2023

MÅL FOR FORVALTNING AV ELG I IBESTAD KOMMUNE 2023 - 2024

Forslag til vedtak/innstilling:

Viltnemnda godkjenner forslag til mål for forvaltning av elg i Ibestad kommune for 2023 – 2024, jf. hjorteviltforskriftens § 3.

Viltnemnda tilrår kommunestyret å fatte følgende vedtak:

Med hjemmel i hjorteviltforskriftens § 3, vedtar kommunestyret mål for forvaltning av elg i Ibestad kommune for 2023 – 2024.

Vedlegg:

1. Utkast til måldokument.
2. Referater fra møter i arbeidsgruppa.

Kort beskrivelse av saken

Hjorteviltforskriftens § 3 stiller krav om at kommunen skal vedta egne mål for elgforvaltning. Disse må utarbeides og vedtas før kommunen kan godkjenne bestandsplaner for elg.

Fakta i saken

Jf. Hjorteviltforskriftens § 3 skal kommunen vedta mål for utvikling av elgbestanden der det er åpnet for jakt på arten. Målene skal bl.a. ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker/påkjørsler.

De kommunale målene skal rulleres på lik linje med øvrige kommunale planer, dvs. hvert 2.-5- år. Målene skal være konkrete og etterprøvbare, og de bør ha en tidsramme som gjør det mulig å evaluere og justere de med jevne mellomrom. Det er opp til den enkelte kommune hvordan målene skal forankres i det kommunale systemet.

I Ibestad er det kommunestyret som vedtar overordnende planer som berører viltinteresser i kommunen.

Videre er det viktig at kommunens mål fungerer som tydelige retningslinjer jaktrettshavere som ønsker å utarbeide en bestandsplan. Bestandsplanen må være i samsvar med kommunens mål for at planen skal kunne godkjennes av kommunen. Det er hensiktsmessig at de kommunale målene og bestandsplanene har samme varighet.

Målsettingene skal utvikles i tett dialog med berørte interesser, bl.a. grunneiere/jaktrettshavere og jegere. Det er viktig at disse inkluderes på et tidlig stadium, og at de sikre gode muligheter for medvirkning, f.eks. gjennom arbeidsdialogmøter og/eller høringsrunde.

Den 24.10.2022 arrangerte Ibestad kommune et åpent infomøte om elgforvaltning. Formålet var å orientere om hvordan kommunen, i dialog med jaktrettshavere, kan komme i gang med kommunale mål, som igjen kan danne grunnlag for utarbeidelse av bestandsplaner. Elgforsker Torstein Storaas, professor emeritus ved Høyskolen på Innlandet, holdt foredrag om hvilke punkter kommunen bør vektlegge mest og hvilke data som bør trekkes inn, samt rollefordelingen mellom kommunen og jaktrettshavere. Leder i viltnemnda presenterte en fremdriftsplan for arbeidet med de kommunale målene og bestandsplaner.

Grunneier- og utmarkslagene ble invitert til oppfølgingsmøte om elgforvaltning den 06.12.2022. Det ble dannet en arbeidsgruppe bestående av landbrukskonsulenten, representanter fra viltnemnda, samt én representant fra hvert grunneier-/utmarkslag. Gruppa hadde fire arbeidsmøter.

Etter behandling i arbeidsgruppa, ble målene lagt frem for viltnemnda i møte den 06.03.202, før de nå legges frem for kommunestyret til endelig behandling.

Vurdering

Forslag til målsettinger er utarbeidet på det kunnskaps- og datagrunnlaget som foreligger i dag, samt råd og anbefalinger fra elgforsker Torstein Storaas gitt i infomøte den 24.10.2022, innspill fra jaktrettshaverne/arbeidsgruppa i totalt 4 arbeidsmøter, samt aktuell forskning¹. For nærmere utredning vises til vedlagte forslag til målsettinger.

Det foreslås at målene har en gyldighet på 2 år, fra 16. mars 2023 og ut 2024, og at de revideres og vedtas på nytt våren 2025.

Bestandsplanstyrene på Rolla og Andørja er orientert om at bestandsplaner vil kunne godkjennes for samme tidsrom (det er anbefalt at kommunale mål og bestandsplaner har samme varighet).

Grunnen til at det er fastsatt en forholdsvis kort målperiode, er behovet for nye beitetakseringer som skal gjennomføres i 2023/2024. Vi har fått pristilbud for beitetaksering på 165.000 kr eks. mva. Vi har per i dag ca. 60.000 kr igjen i ubrukte

¹ Solberg, E.J., Nilsen, E.B., Rolandsen, C.M., Veiberg, V. (2021). Avskytingsstrategier for elg og hjort: Hva skal vi velge, og hva blir konsekvensene? NINA Rapport 1701. Norsk institutt for naturforskning. Tilgjengelig fra: <https://www.nina.no/Aktuelt/Nyheter/article/seks-strategier-for-elg-og-hjortejakta>

tilskuddsmidler til vilttiltak. Det er avklart med Fylkeskommunen at disse kan brukes til beitetaksering. I tillegg har vi søkt Fylkeskommunen om ytterligere 130.000 kr. Dersom vi ikke får nok midler i 2023, kan beitetakseringen deles opp og utføres over 2 år. Da kan vi søke Fylkeskommunen på nytt om resterende midler i 2024.

Når det foreligger ny kunnskap om førtilgangen og hvor mange dyr vi kan ha på vinterbeite, kan det ved revidering i 2025 vurderes en lengre mål- og bestandsplanperiode, fortrinnsvis på 5 år.

Følgende forhold skal alltid vurderes:

Helse og miljø (HMS og "tradisjonelle miljøspørsmål (eks. forurensning))

En reduksjon av elgstammen vil forhåpentligvis føre til færre påkjørsler.

Personell

En reduksjon av elgstammen vil forhåpentligvis føre til færre påkjørsler, og dermed færre utrykninger for kommunens ettersøkspersonell.

Økonomi

En reduksjon av elgstammen vil forhåpentligvis føre til færre påkjørsler. Dermed blir også kommunens utgifter til ettersøk redusert.

Videre kan målene for forvaltning av elg ha økonomisk betydning for jaktrettshavere og jegere, i form av både inntekter og kostnader forbundet med jakt, slakting og omsetning av kjøttet. Fellingsavgiftene for elg som betales inn til kommunen, utgjør i mange tilfeller kun en brøkdel av kostnadene forbundet med elgjakt (satsen er 580 kr for voksent dyr og 340 kr for kalv jf. maks. satsene fastsatt av Miljødirektoratet). Øvrige kostnader er i større grad avhengig av vedtektene til det enkelte grunneierlaget, og en evt. justering er opp til grunneierne/jaktrettshaverne.

Samfunnsplan

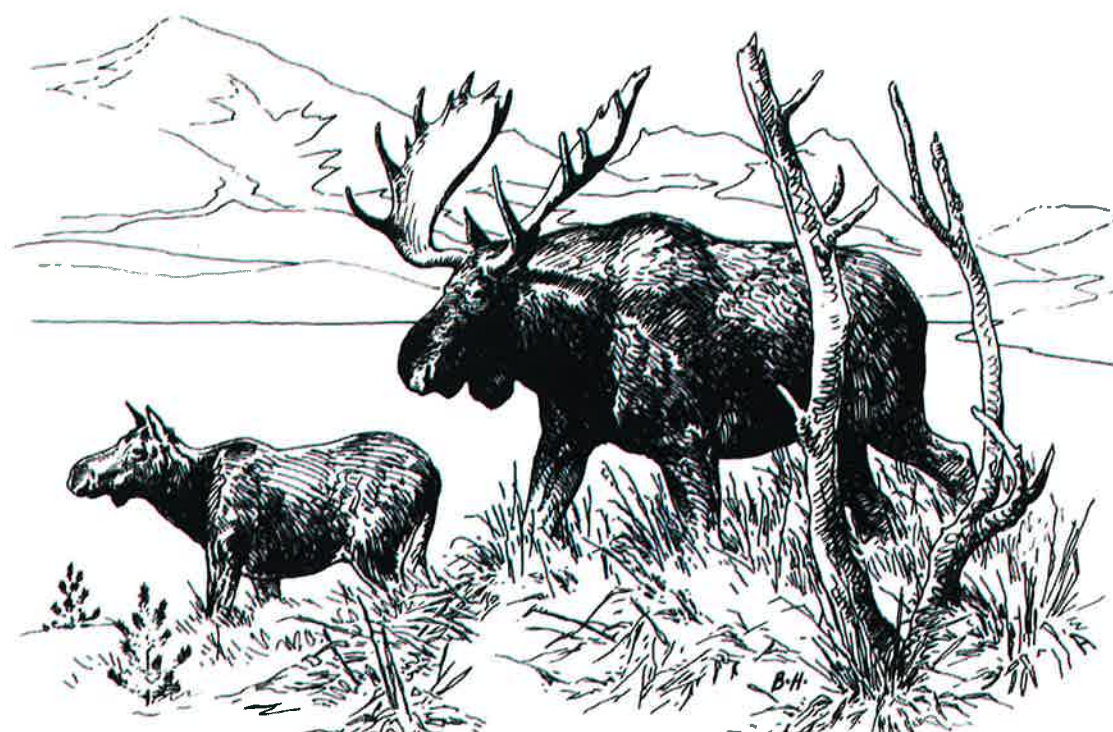
En reduksjon av elgstammen vil forhåpentligvis føre til færre påkjørsler. Trafikksikkerheten økes.

Rådmannens konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at de kommunale målene for elgforvaltning godkjennes.

Mål for forvaltning av elg i Ibestad kommune 2023 - 2024

Vedtatt i Kommunestyret 16.03.2023

Arkivreferanse 22/00350

Ibestad kommune
- hvor alt er mulig

INNHold

1	Innledning	3
2	Elgforvaltning i Ibestad	4
2.1	Ansvars- og oppgavefordeling	4
2.1.1	Kommunens ansvar	4
2.1.2	Fylkeskommunens ansvar	4
2.1.3	Fylkesmannens ansvar	4
2.1.4	Jaktrettshavernes ansvar	4
2.2	Forvaltningsstruktur	4
2.3	Tellende areal	5
2.4	Minsteareal	8
2.5	Jakttid	9
2.6	Godkjenning og endring av vald	9
2.7	Godkjenning og endring av bestandsplaner	10
2.8	Andre forhold i viltforvaltninga	11
2.8.1	Rapportering og grunnlag for fellingsavgift	11
2.8.2	Felling av elg som er syk/skadet og dyr som må kasseres	11
2.8.3	Brudd på viltlovens bestemmelser og håndtering av feilskutt dyr	11
2.8.4	Fallvilt og ettersøk av skadet vilt	12
2.8.5	Uttak av elg utenom ordinær jakttid	12
2.8.6	Vilkår for bruk av viltfondet	12
3	Elgbestanden	13
3.1	Datagrunnlag	13
3.2	Bestandsstørrelse	14
3.3	Reproduksjon og kjønns sammensetning	21
3.4	Beitemønster og fØrtilgang	23
3.5	Trafikk og andre konfliktområder	25
4	Målsettinger 2023 - 2024	26
4.1	Hovedmålsetting	26
4.2	Delmål for forvaltningen	26
4.3	Delmål for elgbestanden	26
4.4	Oppsummering	27
4.5	Målperiode og revidering	28
5	Kildehenvisninger	29
5.1	Lover, forskrifter og veiledere	29
5.2	Faglitteratur og forskningsrapporter	29
5.3	Jakt- og fallviltdata	29
5.4	Overordnende planer	29
5.5	Kommunens arkiv	29
6	Vedlegg	30
6.1	Arbeidsgruppe kommunale mål	30

1 Innledning

Hjorteviltforskriftens § 3 stiller krav om at kommunen skal vedta mål for utviklingen av elgbestanden der det er åpnet for jakt på arten. Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker. Forvaltningen skal bidra til at arten og dens genetiske mangfold bevares og forekommer i levedyktige bestander, samtidig som den skal sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av viltressursene.

De kommunale målene skal være konkrete og etterprøvbare, og de bør ha en tidsramme som gjør det mulig å evaluere og justere de med jevne mellomrom. De bør derfor rulleres på samme måte som øvrige kommunale planer.

Videre er det viktig at kommunens mål fungerer som tydelige retningslinjer for jaktrettshavere som ønsker å utarbeide en bestandsplan. Det er et overordnet mål at hjorteviltforvaltning skal være mest mulig stammerettet, slik at hjorteviltet kan forvaltes i sitt naturlige årsleveområde. Bruk av bestandsplan bør være hovedregelen. Kommunen skal legge til rette for samarbeid på tvers av vald og kommunegrenser, og skal stimulere jaktrettshaverne til å utarbeide bestandsplan. En slik plan må være i samsvar med kommunens mål for å kunne godkjennes, og det er viktig at jaktrettshavere inkluderes og sikres gode muligheter for medvirkning når de kommunale målene utarbeides.

Den 24.10.2022 arrangerte Ibestad kommune et åpent infomøte om elgforvaltning. Formålet var å orientere om hvordan kommunen, i dialog med jaktrettshavere, kan komme i gang med kommunale mål, som igjen kan danne grunnlag for utarbeidelse av bestandsplaner. Elgforsker Torstein Storaas, professor emeritus ved Høgskolen på Innlandet, holdt foredrag om hvilke punkter kommunen bør vektlegge mest og hvilke data som bør trekkes inn, samt rollefordelingen mellom kommunen og jaktrettshavere. Leder i viltnemnda presenterte en fremdriftsplan for arbeidet med de kommunale målene og bestandsplaner.

Grunneier- og utmarkslagene ble invitert til oppfølgingsmøte om elgforvaltning den 06.12.2022. Det ble dannet en arbeidsgruppe bestående av landbrukskonsulenten, representanter fra viltnemnda, samt én representant fra hvert grunneier-/utmarkslag. Gruppen hadde fire arbeidsmøter.

Etter behandling i arbeidsgruppa, ble måldokumentet først lagt frem for viltnemnda i møte den 06.03.2023, før det ble endelig vedtatt i kommunestyret i møte den 16.03.2023.

2 Elgforvaltning i Ibestad

2.1 Ansvars- og oppgavefordeling

2.1.1 Kommunens ansvar

Kommunen har hovedansvaret for den offentlige forvaltningen av elg. Elgstammen skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at elg ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser, slik som jordbruk, skogbruk, samferdsel og naturmangfold.

2.1.2 Fylkeskommunens ansvar

Fylkeskommunen har hovedansvaret for elg på regionalt nivå, primært som tilrettelegger og koordinator ved å bygge opp den faglige kompetansen (bl.a. gjennom kurs for kommuneansatte) og ved å forvalte økonomiske virkemidler (bl.a. fylkeskommunale viltfond og behandling av søknader om tilskudd til vilttiltak).

2.1.3 Fylkesmannens ansvar

Fylkesmannen er klageinstans for kommunale vedtak etter Hjorteviltforskriften.

2.1.4 Jaktrettshavernes ansvar

Jaktrettshaverne har ansvar for organisering og tilrettelegging av jaktutøvelsen. De har også mulighet til å bidra til den lokale forvaltningen gjennom utarbeidelse av bestandsplaner og gjennomføring av andre vilttiltak, f.eks. beitetaksering, skjøtsel/stell av elgbeite osv.

2.2 Forvaltningsstruktur

Det har vært elgjakt i Ibestad kommune fra ca. midten av 1970-tallet, og i tidligere Andørja kommune fra 1960-tallet.

Per dags dato er det 9 aktive elgvald. Disse er fordelt med 7 vald på Rolla og 2 vald på Andørja.

De to valdene på Andørja danner et felles bestandsplanområde. Bestandsplanen ble første gang godkjent for perioden 2019 - 2021. Den ble forlenget til å gjelde i 2022. Ny plan for perioden 2023 - 2025 sendes kommunen til godkjenning i mai 2023.

Valdene på Rolla har nå valgt bestandsplanstyre og skal søke kommunen om godkjenning av bestandsplan i mai 2023.

2.3 Tellende areal

Tellende areal er det arealet innenfor et elgvald som legges til grunn ved tildeling av fellingstillatelser.

I Ibestad kommune beregnes det tellende arealet fra 450 høydemeter og ned. Dette vurderes til å være hovedbeiteområdet for elg i Ibestad, selv om elgen enkelte steder kan beite lenger opp i terrenget.

Skogareal og myr under skoggrensa skal regnes som tellende areal. Kommunen kan godkjenne andre arealtyper som tellende areal der disse er av stor betydning for vedkommende art. Kommunen må likevel forholde seg til beregningsgrunnlaget som er fastsatt i måldokumentet, dvs. at områder over 450 høydemeter ikke kan godkjennes.

På Rolla er fjellpartiet Rolla/Lasselitinden samt Drangenmassivet og Sula ikke del av det tellende arealet på øya. På Andørja er fjellmassivene Åtinden, Snøtinden, Langlitinden, Vasskartinden, samt Klåptinden og Årbostadtingen ikke del av det tellende arealet på øya.

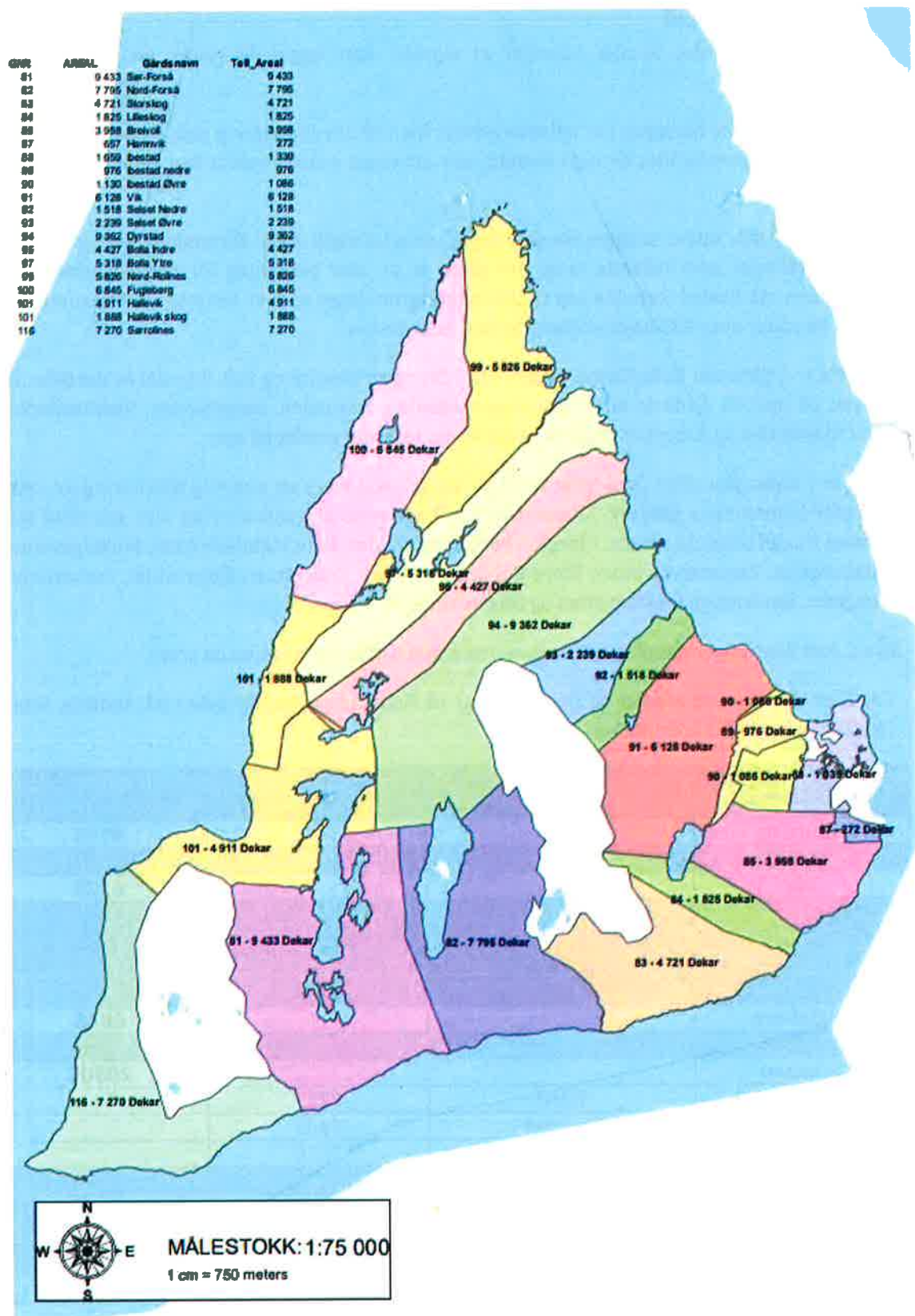
Vann er i utgangspunktet ikke tellende areal, og det skal være en enhetlig håndtering av dette innenfor kommunens grenser. Kommunen kan bestemme at vann over en viss størrelse skal trekkes fra det tellende arealet. I Ibestad kommune gjelder dette Mølhusvatnet, Middagsvatnet, Stilkusvatnet, Tømmervikvatnet, Store Bollavatnet, Store Krokvatnet, Skipsvatnet, Forsavatnet, Mevatnet, Sandvatnet, Ibestadvatnet og Selsetvatnet på Rolla.

Areal som ikke lenger naturlig benyttes av arten skal trekkes ut av tellende areal.

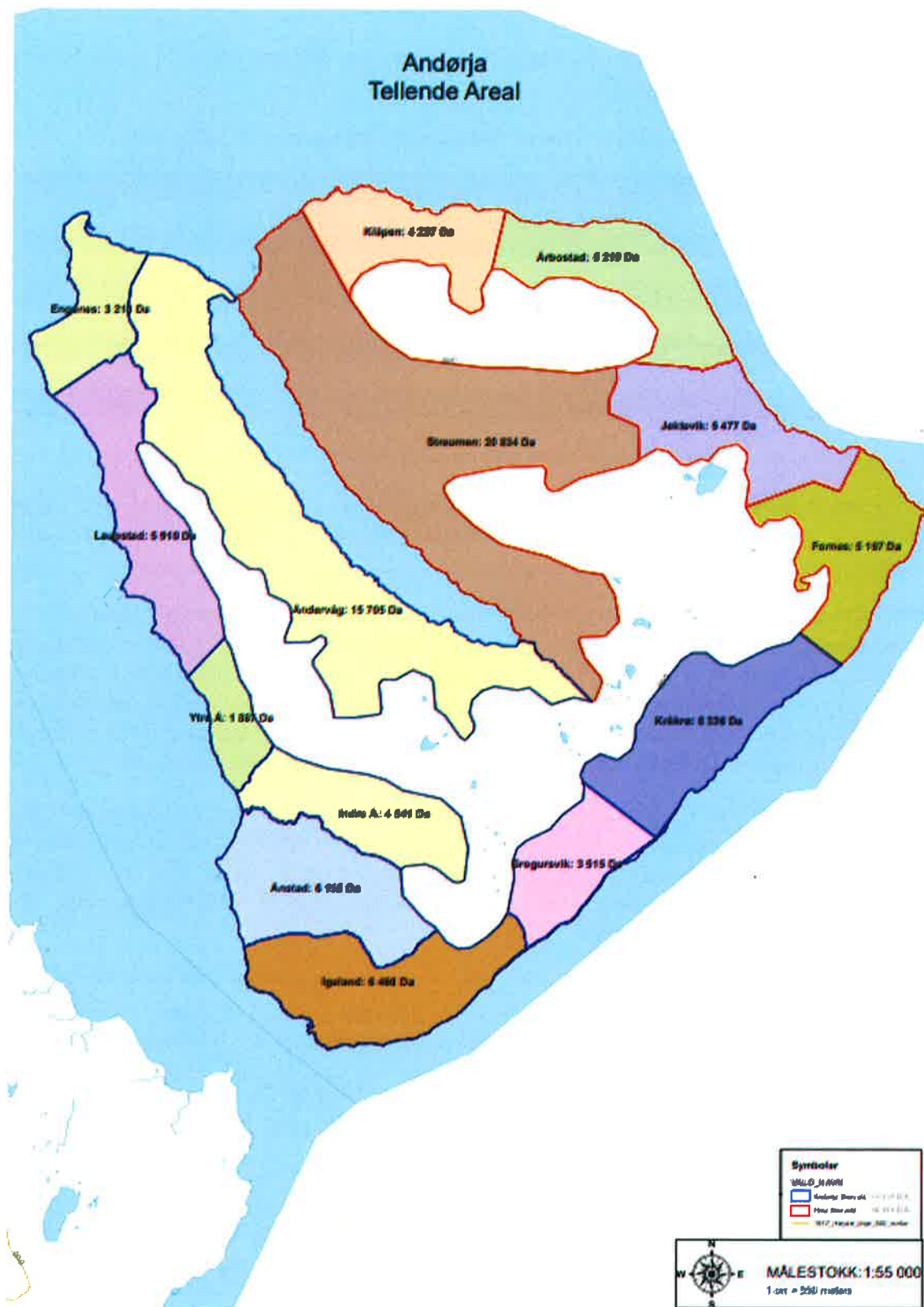
Totalt er det tellende arealet på 86.658 dekar på Rolla og på 94.608 dekar på Andørja, totalt 181.266 dekar i hele kommunen.

Vald	Jaktfelt	Tellende areal pr jaktfelt i dekar	Tellende areal pr vald i dekar
Bolla Indre og Ytre			9775
Skog-Breivoll			14277
Vik			6128
Sørrollnes og Sør-Forså			16703
	Sør-Forså	9433	
	Sørrollnes gr.lag	7270	
Fugleberg			6845
Brokheia			12625
Drangen			20305
	Selset	3757	
	Dyrstad	9362	
	Nord-Forså	7870	
Andørja Storvald			53674
	Ytre Andørja gr.lag	18915	
	Indre Andørja gr.lag	28423	
	Kråkrø	6336	
Heia Storvald			40934
	Klåpen/Årbostad/Jektevik	14933	
	Straumen/Vasskar	20834	
	Furnes	5167	

Figur 1 Tellende areal per vald og jaktfelt.

Figur 2 Tellende areal på Rolla per gårdsnummer.

Figur 3 Tellende areal på Andørja per gårdsnummer.

2.4 Minsteareal

I Ibestad kommune er minstearealet endret flere ganger opp gjennom årene, og det er fastsatt ulikt minsteareal for de to øyene.

Fra 10. mai 2023 er minsteareal på Rolla på 2000 dekar og på Andørja på 3500 dekar.

Årstall	Rolla	Andørja
1997/1998	2000 da	2000 da
2000/2001	2000 da	4000 da
2001	2000 da	4000 da
2006	2000 da	3000 da
2009	1300 da	1500 da
2013	3000 da	7000 da (Kråkrø 5000 da)
2019	3000 da	4500 da
2023	2000 da	3500 da

Figur 4 Utvikling av minstearealet i Ibestad kommune.

Minsteareal benyttes for å regulere antall fellingstillatelser. For at kommunen skal kunne godkjenne et vald og tildele valdet fellingstillatelse, må valdet ha et tellende areal som minimum tilsvarer minstearealet.

Kommunen fastsetter minsteareal i forskrift. Hovedregelen er ett minsteareal per kommune for hver hjorteviltart. Det kan imidlertid fastsettes forskjellige minsteareal i ulike deler av en kommune dersom det er vesentlig forskjell på beitegrunnlag, bestandstetthet eller skadepress. Tilsvarende kan kommunen unntaksvis vurdere differensiert minsteareal mellom områder med vesentlig variasjon i bonitet og produktivitet. Det er naturlig at høyproduktive arealer som gir mye godt beite, får et lavere minsteareal enn områder med store uproduktive arealer.

Minstearealet skal være et middel for å oppnå ønskete mål forbestanden, og ikke et mål i seg selv. Dvs. at minstearealet ikke bør endres for å oppnå nok areal til f.eks. et vald eller en bestandsplan, men at det skal fastsettes ut ifra antall dyr og om bestanden skal opp eller ned. Fastsettelse eller endring av minstearealet forutsetter et godt kunnskapsgrunnlag om beitetilgangen og bestandstettheten.

Kommunen kan ved tildeling av fellingstillatelser fravike minstearealet med inntil 50 prosent opp eller ned. Fravik kan gjøres på bakgrunn av ulikheter i artens levevilkår i kommunen, bestandens størrelse og utvikling, den skade viltet volder eller andre ekstraordinære forhold.

Fravik fra minstearealet er et enkeltvedtak som gjøres for særskilte vald og for et begrenset tidsrom. Ved fravik av minstearealet over lengere tid, må kommunen vurdere en forskriftsendring av minstearealet.

Jaktrettshavere, jegere og andre som har rettslige interesser i elg, kan fremme forslag overfor kommunen om endring av minsteareal. Dette må gjøres innen 15. januar. Ved endring av minsteareal må kommunen fastsette ny forskrift som sendes Norsk Lovtidend innen 15. mars

Det er litt større handlingsrom når det gjelder fravik fra minstearealet i en bestandsplan. For å løse utfordringer med beiteskader og lignende problemstillinger, kan jaktrettshaverne foreslå fravik fra det godkjente minstearealet for ett eller flere år i planperioden. Kommunen skal vurdere dette ved godkjenningen av bestandsplanen.

2.5 Jakttid

I 2017 ble det innført nye sentrale jaktidsbestemmelser. Elgjakta varer nå fra 25.09. til 23.12.

Det er åpnet for at Fylkeskommunen på eget initiativ eller etter forslag fra kommunen kan innskrenke jakttiden på elg. Startdato kan endres til 05.10. og/eller sluttdato kan endres til 31.10. eller 30.11. for hele, eller en avgrenset del, av en kommune når ett eller flere av følgende punkt er oppfylt:

- i. Elg- og/eller hjortejakt antas å hindre annen friluftslivsutøvelse.
- ii. Elg- og/eller hjortejakt reduserer muligheten for annen jaktutøvelse.
- iii. Kommunen har arealer som er viktige for reindriftsnæring i jaktperioden.

Fylkeskommunen må påse at nærliggende kommuner vurderes i sammenheng.

2.6 Godkjenning og endring av vald

Et vald er den minste geografiske og juridiske enheten som kan tildeles fellingstillatelse fra kommunen. Et vald kan bestå av en eller flere eiendommer. Valdet må omfatte et tellende areal som minimum tilsvarer minstearealet for elg i kommunen. Valdet kan i tillegg omfatte annet areal enn tellende areal. Det er imidlertid kun det tellende arealet kommunen skal legge til grunn for godkjenning av vald og for tildeling av fellingstillatelser. Fellingstillatelsene er derimot gyldige over hele valdets areal.

Søknad om godkjenning eller endring av vald sendes kommunen innen 1. mai.

Søknaden skal inneholde:

- opplysning om hvilken art søknaden gjelder for
- kart som tydelig viser grensene for valdet (valdet må være sammenhengende og det må ha en avgrensing som gjør det egnet til jakt på elg)
- oversikt over de eiendommene (gårds- og bruksnummer) valdet omfatter, og den enkelte eiendoms størrelse innenfor valdets grenser, samt oversikt over tellende areal som søkes godkjent
- underskrift fra den eller de som lovlig representerer hver enkelt eiendom
- valdansvarlig representants navn, postadresse, telefonnummer, e-postadresse og underskrift

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning eller endring av vald innen 15. juni.

En godkjenning gjelder inntil kommunen trekker godkjenningen tilbake, eller jaktrettshaverne selv oppløser valdet.

Godkjente vald får automatisk tildelt årlig fellingstillatelse fra kommunen.

Jaktrettshaver som ønsker å trekke en eiendom ut av et godkjent eller omsøkt vald, skal melde dette skriftlig til valdansvarlig representant med kopi til kommunen senest 1. april. Utmelding krever underskrift fra den eller de som lovlig representerer eiendommen. Valdansvarlig representant må melde fra til kommunen om endringer i grenser, eiendomsforhold eller tellende areal innen 1. mai.

2.7 Godkjenning og endring av bestandsplaner

Et bestandsplanområde er to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide bestandsplan for elg. Bestandsplanområdet må disponere et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet. Et bestandsplanområde må ikke nødvendigvis være sammenhengende, men det må likevel ha en utforming som sikrer en hensiktsmessig bestandsforvaltning, og det skal omfatte areal som individer i samme bestand naturlig benytter seg av. Planperiodens lengde skal minimum være 2 år, og maksimalt 5 år.

Bestandsplanen må inneholde:

- mål for bestandsutviklingen (må være i samsvar med kommunens mål)
- avskytingsplan som viser planlagt årlig uttak av dyr i ulike kjønns- og alderskategorier og fordeling av disse på de enkelte valdene i bestandsplanområdet

En bestandsplan gir jaktrettshaverne større mulighet til å delta aktivt i elgforvaltningen, og jakta kan praktiseres mer fleksibelt og effektivt. Valdene i et bestandsplanområde beholder sine grunnleggende rettigheter som vald og får tildelt fellingskvote av kommunen, tilsvarende valdets tellende areal. Fellingstillatelsene tildeles som «frie dyr» uten spesifisering på alder og kjønn, avskytingen skal følge alders- og kjønnsfordelingen som er oppgitt i bestandsplanen.

Gjennom vedtekter eller skriftlige fellesjaktavtaler kan fellingstillatelser gitt til et vald, benyttes i andre vald i bestandsplanområdet i hele eller en nærmere angitt del av jaktperioden. Avtalen må være underskrevet av valdansvarlig representant, eller annen lovlig valgt representant, og med fullmakt fra alle jaktrettshaverne i valdet. En fellesjaktavtale kan være utformet på flere ulike måter, men bør som et minstekrav inneholde hvilke vald avtalen omfatter, om avtalen er gjensidig mellom alle valdene og eventuelle unntak fra dette, samt hvilke tidsrom (jaktår og perioder av jakta) avtalen skal gjelde. Fellesjaktavtaler kan gjøre jakta mer effektiv ved å styre jakttrykket til ønskelige deler av bestandsplanområdet (bestemte vald eller jaktfelt), slik at elgen kan tas ut der den er.

Ved kommunens godkjenning av bestandsplanen kan jaktrettshaverne også gis anledning til å overføre en mindre del av en ubenyttet kvote (inntil 10 %) fra ett år til et annet. Tilsvarende kan en «overbeskatning» godtas ett år, med tilsvarende fratrekk i påfølgende års kvote.

Søknad om godkjenning av bestandsplan sendes kommunen innen 1. mai.

Søknaden skal inneholde:

- opplysninger om hvilken art søknaden gjelder for
- kart som tydelig viser bestandsplanområdets grenser
- oversikt over valdene som inngår i bestandsplanområdet og opplysninger om tellende areal
- underskrifter fra valdansvarlige representanter (forutsetter at de har fullmakt eller samtykke fra jaktrettshaverne, f.eks. gjennom valdets vedtekter)
- bestandsplanområdets representants navn, postadresse, telefonnummer, e-postadresse og underskrift

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning av bestandsplan innen 15. juni.

Vald som ønsker å trekke seg ut av et godkjent eller omsøkt bestandsplanområde, skal melde dette skriftlig til representanten for bestandsplanområdet med kopi til kommunen, innen 1. april. Representant for bestandsplanområdet melder fra om endringer til kommunen innen 1. mai.

2.8 Andre forhold i viltforvaltninga

2.8.1 Rapportering og grunnlag for fellingsavgift

Valdansvarlig representant skal rapportere årlig fellingsresultat (sett og felt elg + slaktevekter) til kommunen innen 14 dager etter endt jakt, dvs. senest innen 6. januar. Dette gjøres fortrinnsvis i Hjorteviltregisteret eller i appen «sett og skutt», evt. på papirskjema.

Kommunen skal sørge for at jaktdata blir tilgjengelig i Hjorteviltregisteret innen 30 dager etter endt jakttid, altså innen 22. januar, samt rapportere tallene videre til SSB.

Kommunen benytter fellingstillene som grunnlag for fakturering av fellingsavgift. Det skal betales fellingsavgift for alle dyr lovlig skutt under jakt, inkludert fallvilt som tas på kvota.

Fellingsavgiften følger dyret, derfor skal det ikke betales for feilskutte dyr som inndras av kommunen. Det skal heller ikke betales fellingsavgift for dyr som er syke eller som ikke er egnet til menneskemot og som er trukket fra kvota.

2.8.2 Felling av elg som er syk/skadet og dyr som må kasseres

Dersom jeger under jakta og på eget vald treffer på elg som er skadet slik at dyret er påført store lidelser og ikke kan leve eller bli friskt, skal jegeren avlive dyret av hensyn til dyrevelferd. Valdet skal straks ta stilling til om dyret tas på egen kvote. Hvis ikke, registrerer kommunen dyret som fallvilt. Hele dyret, inkl. gevir, tilfaller da kommunen.

Elg som etter felling viser seg å være skadet, avmagret eller på annen måte oppfattes som mindreverdig, skal som hovedregel tas på kvota.

Elg som etter felling dokumenteres av godkjent personell å være uegnet til menneskeføde, og som blir kassert i sin helhet, skal ikke tas på kvota. Kommunen registrerer slike dyr som fallvilt, og hele dyret inkl. gevir tilfaller kommunen. Valdet får mulighet til å felle et nytt dyr i samme kategori.

Dyr som må kasseres grunnet feil behandling etter at det er skutt, skal tas på kvota.

2.8.3 Brudd på viltlovens bestemmelser og håndtering av feilskutt dyr

En av kommunens oppgaver som offentlig forvaltningsorgan er å påse at viltlovens bestemmelser med forskrifter blir overholdt. Overtredelse av viltlovens bestemmelser med tilhørende forskrifter er straffbare, og kommunen skal orientere politiet om slike hendelser. I elgforvaltningen er det særlig uforsvarlig jaktutøvelse (herunder sikkerhet og dyrevelferd) og ulovlig felt vilt (felling av dyr utover tildelt kvote/annet dyr enn det fellingstillatelse sier som skal meldes til politiet. Det er politiet som avgjør om det foreligger brudd på viltloven.

Ulovlig felt vilt tas med som del av det ordinære fellingsresultatet i Hjorteviltregisteret, selv om dyret eller dets verdi inndras av kommunen. Valdet får ikke tildelt nytt dyr.

I godkjente bestandsplanområder kan kvota håndteres mye mer fleksibelt, og overbeskatning i kvote meldes ikke til politiet, men håndteres som fratrukk for neste års kvote.

Brudd på private vilkår som jaktrettshaverne selv har knyttet til bruken av tildelt fellingskvote, f.eks. gjennom valdets vedtekter eller fellesjaktavtaler, er utenfor kommunens ansvarsområde.

2.8.4 Fallvilt og ettersøk av skadet vilt

Kommunen har ansvar for fallvilt av elg og ettersøk av syk eller skadet elg. Oppdrag på vegne av kommunen utføres av Ibestad ettersøksgruppe. Dette omfatter også ansvaret for offentlige ettersøk under elgjakta og vurdering om dyret kan friskmeldes og når ettersøk skal avsluttes.

Fallvilt er dyr som dør eller må avlives av andre årsaker enn ordinær jakt, f.eks. dyr som er påkjørt, dyr som er syke, skadedyr eller dyr som er funnet døde av andre årsaker. I Ibestad er det i snitt 5 stk. fallvilt av elg i året. Ettersøksgruppa sørger for avliving/fjerning av dyret der det er pålagt/nødvendig, samt prøvetaking og registrering i fallviltregisteret, jf. instruks for utføring av offentlige ettersøk i Ibestad kommune. I de tilfellene da dyret er egnet som menneskemat (etter kontroll fra Mattilsynet), gjør ettersøksgruppa opp dyret for salg. Inntektene fra salget går til det kommunale viltfondet.

Ved skadeskyting av elg under jakta eller påskyting uten at dyret har falt for skudd, skal jeger eller jaktlag, dersom jaktlagets pliktige ettersøk første dag er uten resultat, melde fra til jaktrettshaver og kommunen eller politimyndighet. På eget vald skal ettersøket om nødvendig pågå ut neste dag (2. dagen etter skade-/påskytingen). På annet vald opphører retten til ettersøk ved utgangen av den dag såret vilt kom inn på valdet (med mindre annet er avtalt gjennom fellesjaktavtale eller bestandsplanområdets vedtekter). Etter disse tidspunktene overtar Ibestad ettersøksgruppe ansvaret for videre ettersøk. Ettersøksgruppa avgjør når ettersøk avsluttes og om dyret kan friskmeldes. Kommunen skal også varsles ved feilskyting i forhold til tildelt kvote (gjelder vald uten bestandsplan).

Valdansvarlig plikter å sende kopi av ettersøksavtale til kommunen før jaktstart.

2.8.5 Uttak av elg utenom ordinær jakttid

Med hjemmel i viltforskriftens § 3-5, kan kommunen av eget tiltak iverksette uttak av bestemte individer av elg når de oppholder seg på trafikkerte eller tettbygde områder, og de utgjør en fare for skade på person eller skaper trafikkfarlige situasjoner.

Videre kan kommunen jf. naturmangfoldlovens § 18, gi tillatelse til uttak av elg for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom.

2.8.6 Vilkår for bruk av viltfondet

Inntektene til viltfondet er i hovedsak fellingsavgifter på elg. I tillegg bevilger Ibestad formannskap midler til viltfondet etter søknad fra administrasjonen/viltnemnda. Evt. inntekter fra omsetning av ulovlig felt vilt eller fallvilt av elg tilfaller også fondet.

Det er forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort, som regulerer bruken av viltfondet.

Iht. forskriften kan fondet brukes til:

- Tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om viltet, jaktorganisering mm. i kommunen og nabokommuner gjennom samarbeid i regi av organisasjoner, enkeltpersoner eller kommunen selv
- Dekning av kommunens utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt
- Tiltak for å forebygge skader på landbruksnæring voldt av hjortevilt

Fondet kan ikke brukes til:

- Kommunal og fylkeskommunal administrasjon av viltforvaltningen (faste utgifter til lønn, møtegodtgjørelser, reiser mv.)
- Å erstatte skader voldt av vilt
- Skuddpremier

Det er viltnemnda som disponerer midlene som er tilgjengelige på fondet, mens administrasjonen håndterer utgifter til ettersøk.

Kommunen kan vedta egne retningslinjer for bruken av viltfondet, slik at f.eks. vald og bestandsplanområder, grunneier-/utmarkslag og jegerforeninger kan søke om tilskudd fra fondet til div. vilttiltak.

3 Elgbestanden

3.1 Datagrunnlag

Vurderingen av elgbestanden i Ibestad og målsettingene i dette dokumentet er basert på følgende kilder:

- Jaktdata i Hjorteviltregisteret (sett/skutt-data, slaktevekter mm.)
- Fallviltdata i Hjorteviltregisteret
- Resultater fra helikoptertelling av elg i Ibestad kommune 03.02.2023
- Rapport fra beitetakseringer i Ibestad kommune i 2012/2013
- Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027, Troms og Finnmark Fylkeskommune
- Naturdata sin rapport om vurdering av elgbestandene i Troms 1990-2017
- Infomøte om elgforvaltning den 24.10.2022 med elgforsker Torstein Storaas, professor emeritus ved Høyskolen på Innlandet
- Innspill fra arbeidsgruppa i møter

Jaktdata i Hjorteviltregisteret regnes som viktigste datakilde i elgforvaltningen, og brukes i de fleste kommuner som eneste grunnlag for fastsetting av kommunale mål og tildeling av fellingstillatelser.

I Ibestad kommune er det registrert jaktdata siden 1988, dvs. at vi har lang historikk som gjør det mulig å se på bestandsutviklingen over tid. Det er imidlertid noen faktorer som påvirker statistikken og/eller gjør tolkningen noe utfordrende. Det har vært en del endringer i valdstruktur opp gjennom årene og minstearealet er også endret flere ganger. I 2018 kom det dessuten ny instruks for registrering av sett-elg-data. Konsekvensen av den nye instruksen er et høyere antall dyr sett pr. jegerdag f.o.m. 2018 i forhold til tidligere år, noe som gjør at gamle og nye indeksverdier ikke vil være direkte sammenlignbare. Det anbefales å bruke *felt elg pr jegerdag* for å sammenligne bestandsutvikling før og etter ny føringsinstruks. Indekser på kjønnsrate eller kalveproduksjon påvirkes ikke av instruksendringen.

Helikoptertellingen er et viktig supplement til jaktdata, og gir en god indikasjon på antall dyr på vinterbeite.

3.2 Bestandsstørrelse

Indeksene i Hjorteviltregisteret som sier noe om den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid, er *sett elg pr jegerdag* og *sett elg pr jegertime*. I 2018 ble metoden for å rapportere sett elg endret, og det anbefales å bruke indeksen *felt elg pr jegerdag* i en overgangsperiode. Denne indeksen er best egnet til å sammenligne data før og etter ny føringsinstruks.

Mens *felt elg pr jegerdag* indikerer en varierende størrelse på elgbestanden, viser *sett elg pr jegerdag* og *sett elg pr jegertime* en nokså jevn økning i elgbestanden f.o.m. 2014, og en enda kraftigere økning f.o.m. 2018 (som også skyldes ny føringsinstruks for sett elg).

Felt elg per jegerdag

Figur 5 Felt elg per jegerdag. Indeksen viser den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid. Den sier ikke noe om den faktiske bestandsstørrelsen. En jegerdag er en jeger som har jaktet i en dag, uavhengig av antall timer.

Sett elg per jegerdag

Figur 6 Sett elg per jegerdag. Indeksen viser den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid. Den sier ikke noe om den faktiske bestandsstørrelsen.

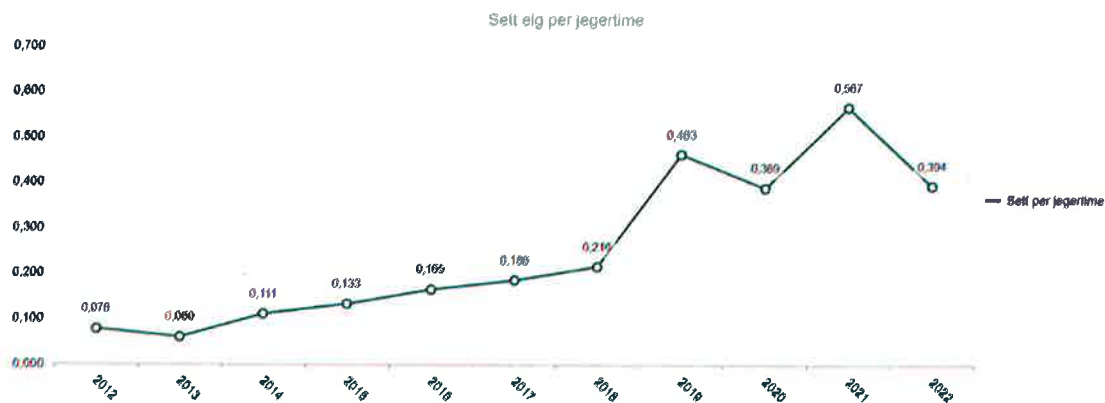
Sett elg per jegertime

Velg visning

Tabell

Graf

JPG

Figur 7 Sett elg per jegertime. Indeksen viser den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid. Den sier ikke noe om den faktiske bestandsstørrelsen.

Fellingsprosenten har jevnt over vært høy, og selv om det ble tildelt og felt flere dyr de siste årene, ser bestanden ut til å være økende.

Jaktår	Tildelt totalt	Felt totalt	Fellingsprosent
2013	30	24	80
2014	30	29	97
2015	29	28	97
2016	37	36	97
2017	36	34	94
2018	38	37	97
2019	49	46	94
2020	54	51	94
2021	53	52	98
2022	57	53	93

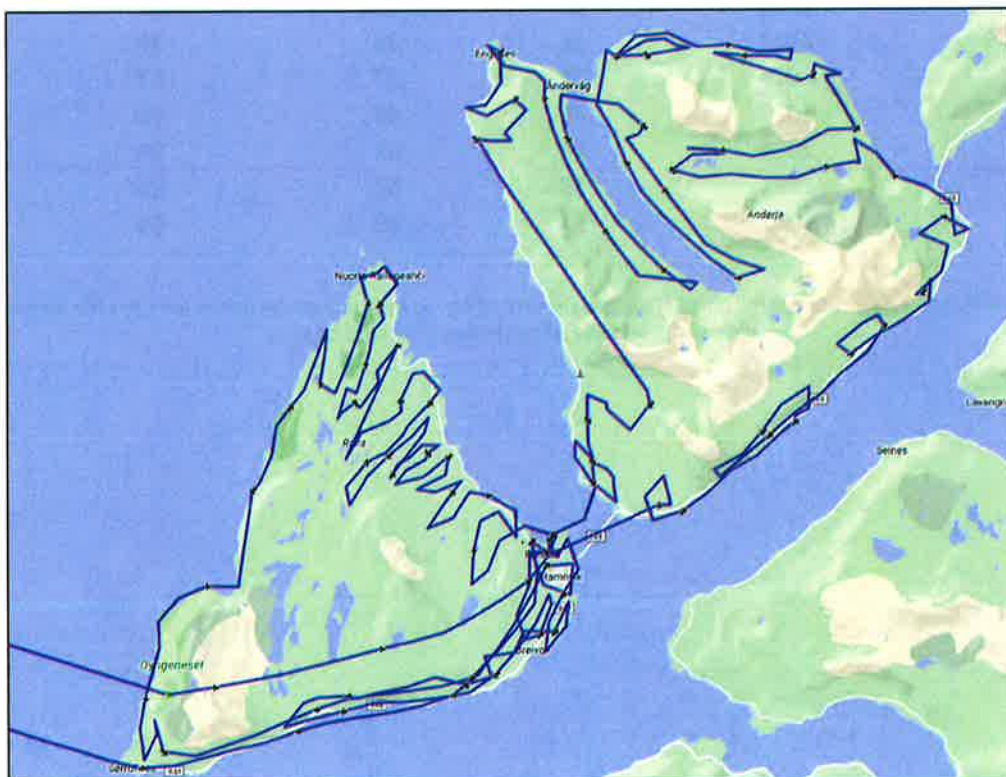
Figur 8 Tabellen viser totalt antall tildelte fellingstillatelser på elg, og hvor mange dyr som er felt i de ulike kjønns- og alderskategoriene. Fellingsprosenten er også oppgitt.

Helikoptertellingene er et viktig supplement til jaktdata, og de bekrefter inntrykket av en økende elgstamme.

I februar 2021 ble det telt 52 dyr på Rolla, mens det i februar 2023 ble telt over 100 dyr på Rolla og over 80 dyr på Andørja. Dette viser nærmest en dobling i elgbestanden på Rolla i løpet av bare 2 år. Dersom man legger til ca. 10 %, som antas å tilsvare antall dyr som blir oversett ved helikoptertelling, kan man gå ut fra at det per februar 2023 er nærmere 112 dyr på Rolla og ca. 97 dyr på Andørja.

Område	Ku	Okse	Ku med én kalv	Ku med to Kalver	Ukjent
Vik	3	2	3	1	0
Selset	0	2	0	1	0
Dyrstad	0	2	0	0	0
Bolla	2	1	0	0	1
Rollnes	3	3	1	0	0
Fugleberg	0	0	0	0	1
Hallevik	0	0	0	0	0
Sørrollnes	2	1	0	0	0
Sør-Forsaa	0	0	1	0	1
Nord-Forsaa	0	0	0	0	0
Skog/Breivoll	1	2	3	1	0
Sum	11	13	8	3	3
Totalsum inkl alle kalver	52				

Figur 9 Resultater fra helikoptertelling på Rolla 19.02.2021.

Figur 10 Flygerute helikoptertelling 03.02.2023.

TELLESKJEMA ELG Rolla							
Dato:		03.02.2023					
Observatører: Bjørn Karlsen, Stein Roger Hansen, Ronald Forsaa							
Værforhold: Siste snøfall 01.02.2023, klarvær, rolige vindforhold							
Tidsbruk: Kl. 08:51 - 11:05 og 11:50 - 12:17							
Lokalitetsnr.	Antall dyr					SUM antall dyr	Notat
	Ku	Ku m 1 kalv	Ku m 2 kalv	Okse	Ukjent		
1. Ibestad	1	1			2	5	
2. Vik						0	
3. Siset				1		1	
4. Dyrstad	2	1		2		6	
5. Bolla	5	3	2	18	2	37	De to ukjente dyrene var kalver.
6. Nord-Rollnes	8	5		18	1	37	
7. Fugleberg				1	2	3	
8. Hallevik						0	
9. Sørrollnes	1				2	3	
10. Sør-Forså				3		3	
11. Nord-Forså	1					1	
12. Skog		1				2	
13. Breivoll		1		2		4	
14. Hamnvik						0	
SUM antall dyr	18	24	6	45	9	102	

Figur 11 Resultater helikoptertelling Rolla 03.02.2023.

TELLESKJEMA ELG Andørja							
Dato:		03.02.2023					
Observatører: Bjørn Karlsen, Kristian Tollefsen, Mats Hamnli							
Værforhold: Siste snøfall 01.02.2023, klarvær, rolige vindforhold							
Tidsbruk: Kl. 12:35 til 15:05							
Lokalitetsnr.	Antall dyr					SUM antall dyr	Notat
	Ku	Ku m 1 kalv	Ku m 2 kalv	Okse	Ukjent		
1. Igeland	1	4			2	11	
2. Gregurvik	2					2	
3. Kråkrø	4			1	1	6	
4. Fornes		1				2	
5. Jektevik						0	
6. Årbostad	2			1		3	
7. Klåpen	1			2		3	
8. Straumen	2	2		3		9	
9. Åndervåg	1		1	1		5	
10. Engenes	1	3		1		8	
11. Laupstad		2		2	3	9	
12. Ytre Å	1	1		2		5	
13. Indre Å	3			2	2	7	
14. Ånstad	1			13		14	
SUM antall dyr	19	26	3	28	8	84	

Figur 12 Resultater helikoptertelling Andørja 03.02.2023.

Iht. analysen av biomasse som ble utført i forbindelse med beitetakseringer i 2012/2013 (og som er nærmere beskrevet i kapittel 3.4 om beitemønster og fôrtilgang), er det anbefalt å holde antall elg på vinterbeite på under 100 dyr på Rolla og på maks. 48 dyr på Andørja. Dermed er elgstammen på Rolla noe over anbefalt størrelse, mens elgstammen på Andørja er nærmest dobbelt så stor som anbefalt.

Dette gjenspeiles også i nedadgående slaktevekter, spesielt på kalv (se kapittel 3.4).

Dersom det ikke er andre konflikter eller hensyn som spiller inn, er det tilgangen på vinterbeite som er avgjørende for hvor stor elgstamme vi kan ha.

Beitetakseringene og analysen av biomasse ligger mer enn 10 år tilbake i tid, og det vil være avgjørende å få oppdatert kunnskap om fôrtilgangen. Inntil det er gjennomført ny beitetaksering i 2023/2024, er det vanskelig å fastsette noe eksakt tall på ønsket vinterstamme på den enkelte øya. Fôrtilgangen kan ha endret seg i både positiv og negativ retning.

Iht. regional plan, bør elgbestanden i Kyst-Troms reduseres med 15-20 % fra nivået i 2016 og *sett elg pr jegerdag* bør reduseres til 0,50. Dette fordi det mangler gode erfaringsdata for store bestander områdene kan tolerere, og for å gi forvaltningen tid til å høste erfaringer fra dagens nivå, både med hensyn til reproduksjonsrater, slaktevekter og beitetrykk.

De regionale målene for Kyst-Troms dekker et stort og variert område og er nokså overordnede. Derfor er det ikke sikkert at det er nødvendig med en så kraftig reduksjon i Ibestad.

Sett elg pr jegerdag i Ibestad ligger imidlertid langt over de regionale målene, og samlet sett tyder datagrunnlaget på at elgstammen bør reduseres noe i løpet av målperioden.

For å få til en reduksjon, må det tas ut flere dyr enn det som er årlig tilvekst.

Etter helikoptertellingen har leder i viltnemnda utarbeidet forslag til avskytingsmodeller. Disse viser at den vedtatte endringen av minstearealet, som trer i kraft i mai 2023, ikke er tilstrekkelig. Av den grunn tilrår viltnemnda at minsteareal fravikes i bestandsplanperioden 2023 og 2024 til 1500 da på Rolla og 2200 da på Andørja (sak 1/23 i møte 20.02.2023).

På denne måten vil antall dyr på Rolla nærmest halveres innen våren 2025, og det vil være ca. 65 dyr på vinterbeite da. På Andørja vil det ikke oppnås samme reduksjon. Dersom antall dyr på vinterbeite skal ned til 48, slik som det er anbefalt i biomasse-analysen, må minstearealet fravikes med 50 %, til 1700 dekar. Dette kan være nokså drastisk, og etter innspill fra grunneiere i arbeidsgruppa, er viltnemndas anbefaling å fravike minstearealet til 2200 dekar på Andørja. Da vil det være igjen ca. 58 dyr på vinterbeite våren 2025.

Telling Rolla												Avskyting 2023 1500daa (114 fellingstillatelser)																	
Vinter 2023						Ukjent						2023						Lagt til i kvikvase											
Okse	Ku	Kalv	Ukjent	Fysisk sett vinder	Sum pluss tillegg 10%	Okse	Ku	Kalv	Ungdyr hann	Ungdyr hunn	Sum avskyting	Okse	Ku	Kalv	Ungdyr hann	Ungdyr hunn	Sum avskyting	Okse	Ku	Kalv	Ungdyr hann	Ungdyr hunn	Sum avskyting	Okse	Ku	Kalv	Ungdyr hann	Ungdyr hunn	Sum avskyting
Kjenn	43	32	18	9	102		20	10	11	11	5																		
Realis tall	47	55	20	10			26	15	11	11	5																		114
Kalv og ukjent fordelt mellom kjønn	62	50																											
Tilvekst kalv																													
Total før jakt	32																												
Total etter jakt	144																												
Etter fallvilt	92																												
Tilvekst kalv	87																												
Kjenn																													
Vinterbeite	56	35	21	92																									
Kalv fordelt minus fallvilt	44	43		87																									
Etter tilvekst	44	45	34	121																									
Tilvekst kalv	35																												
Kjenn																													
Vinterbeite	19	27	24	65																									
Kalv fordelt minus fallvilt	29	37		92																									
Etter tilvekst	29	37	27	92																									
Tilvekst kalv	27																												
	27																												

Figur 13 Forslag avskytingsmodell Rolla, presentert i arbeidsmøte 14.02.2023.

3.3 Reproduksjon og kjønns sammensetning

Kjønnsforholdet i bestanden vises i indeksen *sett ku pr okse*. Den viser kjønns sammensetningen for dyr som er eldre enn ett år. Dersom indeksen er 1,00 er det like mange okser som kyr i bestanden. Er indeksen større enn 1,00 er det flere kyr enn okser, for eksempel vil tallet 2,3 si at det er sett 2,3 elgkyr for hver okse som er sett. Indeksen kan avvike noe fra kjønns sammensetningen i bestanden fordi sannsynligheten for å oppdage ku og okse kan være ulik.

Kjønns sammensetningen i elgbestanden i Ibestad har tidligere vært sterk hunndyrdominert, men har de siste årene fått et mer balansert kjønnsforhold som har ligget stabilt på nesten 1:1 totalt sett i kommunen. På Rolla har helicoptertellingen imidlertid vist en større andel okser.

I en naturlig elgbestand vil kjønnsforholdet være nær 1:1, mens det i Norge lenge har vært vanlig å ha 1,5-2,5 kyr per okse. Dette skyldes først og fremst et ønske om å produsere mye elg da en okse i snitt kan bedekke 1,5-2 kuer. Det har imidlertid i de siste årene blitt større bevissthet rundt skjeve kjønnsrater over tid og konsekvensene av det. Fokuset dreies nå mer over på å ha sunnere bestander og ikke nødvendigvis mest mulig elg.

De fleste okser felles før de når høy alder. Nyere forskning, blant annet på Vega, viser at mange og store okser i bestanden gir store kalver. Elgoksene er «på topp» når de er mellom 5 og 8 år gamle. Disse gamle oksene bidrar til tidligere brunst hos kyrne, noe som gjør at de bedekkes tidligere og føder kalvene tidligere på våren. Disse kalvene er også større og flere sammenlignet med små kyr som blir bedekket av små okser, kanskje på ombrunst.

Derfor har flere kommuner, og også andre aktører slik som Statskog, tatt initiativ for å spare flere voksne okser og få et mer naturlig kjønnsforhold i bestanden. Mange tilstreber et *sett ku pr okse* forhold på maks. 1,5:1.

Hvilket kjønnsforhold som er mest gunstig, er avhengig av hvilken målsetting kommunen og grunneierne har for bestanden.

I Ibestad er det ønskelig at elgstammen reduseres, og at slaktevektene økes.

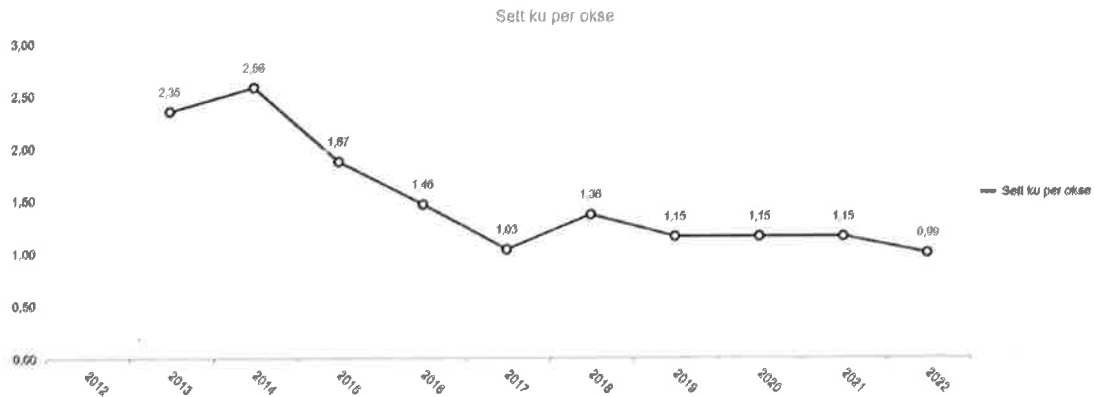
Ved et skeivere kjønnsforhold enn 1:1 og en økning i andel kyr, vil produksjonen i stammen gå opp, noe som er uønsket på nåværende tidspunkt. Jegerne vil dessuten både se og skyte færre store okser.

Mens et jevnere kjønnsforhold øker sannsynligheten for at oksene blir eldre og at jegerne får se og oppleve fullvoksne hanndyr. En bestand med balansert kjønnsrate vil være genetisk robust, og vil også bestå av relativt sett færre dyr vinterstid. Slaktevektene vil gå opp og kalvene blir større. Bestanden vil likevel gi en vesentlig lavere avkastning i form av kjøtt og antall felte dyr enn dagens hunndyrdominerte bestander, og vil heller ikke tilby spesielt høy avkastning av trofédyr. Dette fordi en slik bestand krever en sterkt kalv- og ungdyrdominert avskytingsstrategi. Den økonomiske avkastningen fra en slik bestand vil være lav, mens opplevelsesverdien med et høyt antall fullvoksne hanndyr vil være stor. I områder der økonomiske hensyn er underordnet, bør dette være en foretrukken strategi.

Sett ku per okse

Velg visning: Tabell Graf

JPG

Figur 15 Sett ku per okse-forholdet. Indeksen viser kjønns sammensetningen for dyr som er eldre enn ett år. Dersom indeksen er 1,00 er det like mange okser som kyr i bestanden. Er indeksen større enn 1,00 er det flere kyr enn okser, for eksempel vil tallet 2,3 si at det er sett 2,3 elgkyr for hver okse som er sett.

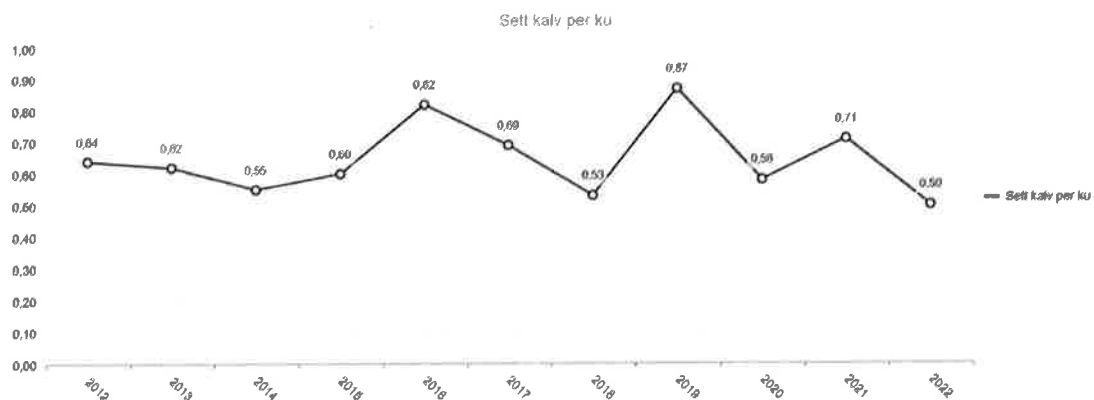
Indeksene sett kalv pr ku og sett kalv pr kalvku sier noe om produktiviteten i elgstammen.

Sett kalv pr ku har variert litt opp gjennom årene. Dette påvirkes av mange faktorer, slik som kyrnes alder og kondisjon, førtilgang og klima. Indeksen har i snitt vært på 0,63 de siste 10 år. Dette er et akseptabelt nivå (mange kommuner i Troms har 0,7 som målsetting).

Sett kalv per ku

Velg visning: Tabell Graf

JPG

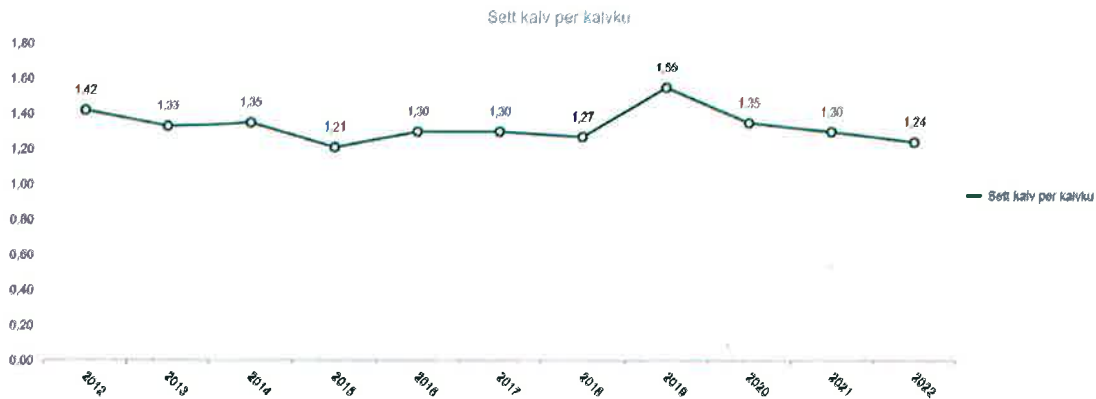

Figur 16 Sett kalv per ku. Indeksen viser utviklingen i rekrutteringen av kalv til bestanden. Når indeksen øker, kan vi anta at kalveproduksjonen i bestanden også øker. Hvor mange kyr som får kalv påvirkes av mange faktorer, som kyrenes alderssammensetning, kondisjonen på kyrene i bestanden og klima.

Sett kalv per kalvku

Velg visning   Tabell   Graf

JPG

Figur 17 Sett kalv per kalvku. Indeksen kalles gjerne tvillingraten og viser hyppigheten av tvillinger i bestanden. Den regnes ut ved å dele antall kalver på antall kyr sett med kalv, men kalver sett alene tas ikke med i utregningen. Indeksen kan variere mellom 1-2, hvor 1 betyr at ingen kyr har blitt observert med tvillinger, mens 2 betyr at alle kyr som har kalv, har blitt observert med tvillinger. Tvillingrate påvirkes blant annet av kyrenes alderssammensetning fordi sannsynligheten for å få tvillinger er størst for kyr eldre enn 4-5 år.

Sett kalv pr kalvku (tvillingraten) har vært nokså stabilt. Gjennomsnittet er på 1,32 (de fleste kommuner i Troms har som mål at denne indeksen skal ligge på 1,3 eller minimum 1,3).

Reproduksjonsraten anses som bra, noe som også gjenspeiles i en voksende bestand.

3.4 Beitemønster og førtilgang

Det antas at elgstammen i Ibestad er nokså stasjonær, og at det er lite elgtrekk mellom de to øyene og til/fra fastlandet.

Kunnskap om førtilgangen og kvaliteten på vinterbeite er helt avgjørende for å kunne definere målsettinger om størrelsen på elgstammen/antall dyr på vinterbeite.

Takseringen av vinterbeite som ble utført i 2012/2013, konkluderte med at ROS-artene var overbeitet eller på grensa til å være overbeitet. Elg har også i noe mindre grad beitet på bjørk, einer, furu, or og gran. Bjørk, einer og furu har middels ernæringsmessig verdi, mens or og gran har lav ernæringsmessig verdi. Bjørk er den dominerende tresorten på Rolla og Andørja. Bjørk er ikke høykvalitetsbeite, men kan være tilstrekkelig som vinterbeite dersom ROS ikke er til stede. På Rolla var beitegraden på bjørk vanskelig å fastslå på grunn av lauvmakk-angrep samme år som takseringen ble utført. Enkelte steder på Rolla var det mye beiteskader på einer, noe som kan forklares med at elgen bruker disse buskene for å fjerne hud fra gevirer. På Andørja var både bjørk og einer overbeitet. Når disse artene er overbeitet, tyder dette på tungt beitepress og utilstrekkelig mengde vinterbeite ift. antall elg i området.

Analysen av biomassen konkluderte med at det er nok vinterbeite til en bærekraftig elgstamme på 150 dyr på Rolla, og at vinterbeite ikke var en begrensende faktor for størrelsen på elgstammen i 2013. På grunn av den lave mengden med høykvalitetsbeite/ROS, ble det likevel anbefalt å holde antall elg på Rolla på under 100 dyr. På Andørja ble det anbefalt et maksimum på 48 dyr.

I rapportene anbefales at beitetakseringene gjentas om noen år for å undersøke progresjon i beitet med tanke på kvalitet og kvantitet. Dette er viktig for å sjekke at foreslått antall elg på de to øyene er bærekraftig over tid.

Helikoptertellingen 03.02.2023 viste over 100 dyr på Rolla og over 80 dyr på Andørja. Ut fra beitetakseringene i 2012/2013, vil det være viktig å redusere elgbestanden, spesielt på Andørja.

Beitetakseringene ligger nå 10 år tilbake i tid, og et av målene er å få gjennomført nye beitetakseringer i 2023/2024. De kommunale målene vedtas derfor for kun 2 år i denne omgangen, slik at de kan evalueres når det foreligger nye beitetakseringer.

Inntil det foreligger nye beitetakseringer, kan både reproduksjonsraten og slaktevekter gi en viss indikasjon på førtilgangen.

Reproduksjonsraten er bra, og dette kan tyde på at det fremdeles er nok beite ift. antall dyr.

Slaktevektene har variert en del de siste 10 år, og erfaringsmessig tar det noe tid før endringer i beitekondisjon blir synlige i slaktevektstatistikken. Dvs. at slaktevektene kan tyde på bra beitetilgang, mens beitegrunlaget i realiteten er på vei ned, og omvendt kan slaktevektene indikere dårlig beitetilgang mens den i realiteten er god.

Kalvevektene har i gjennomsnittet de siste 10 år vært på 65,97 kg for hannkalver og 60,53 kg for hunnkalver, med en nedadgående trend de siste 3-4 år. I de regionale målene skal slaktevekter på hannkalv ikke være lavere enn 71 kg, mens slaktevektene på hunnkalv ikke skal være lavere enn 66 kg.

På okser 1 ½ år har slaktevektene i gjennomsnitt vært på 124,41 kg og på kyr 1 ½ år på 125,27 kg. Iht. de regionale målene skal slaktevekter på åringsokser ikke underskride 140 kg, mens slaktevektene på åringsku ikke skal være lavere enn 132 kg.

Eldre okser har en gjennomsnittlig slaktevekt på 200,43 kg og eldre kyr 182,10 kg. Dette anses som akseptable vekter.

Slaktevektene bør ikke vise en nedadgående trend over tid, og det er et mål å øke slaktevekter på kalv og åringer samt opprettholde slaktevekter på eldre dyr.

Forskning har vist at kalvevektene i stor grad er avhengig av klima og førtilgangen om sommeren. I Østerdalen for eksempel gir en våt og kjølig sommer store kalver, mens en tørr og varm sommer gir små kalver. Derfor er det ikke sikkert at kalvevektene øker dersom bestanden reduseres.

På den annen side har forskning i Midt-Troms vist at både bestandstetthet, reproduksjonsrate og slaktevekter fortsatt kan være høye, selv om førtilgangen i realiteten er dårlig. Slike tidsforsinkelser i statistikken kan skyldes at de fleste eldre individene i bestanden er født under gode betingelser når bestanden var lavere. Disse elgene har gjerne en oppspart buffer (kroppskondisjon) de kan tære på i den første fasen når førtilgangen blir dårligere. Dette gjelder i mindre grad kalvene som fødes ved høye bestandstettheter, og av den grunn er gjerne kalvene de første som dør når vinteren blir lang og førtilgangen er dårlig.

Derfor er anbefalingen i slike situasjoner ofte at elgstammen reduseres, og at det tas ut flere kalver, og spesielt små kalver.

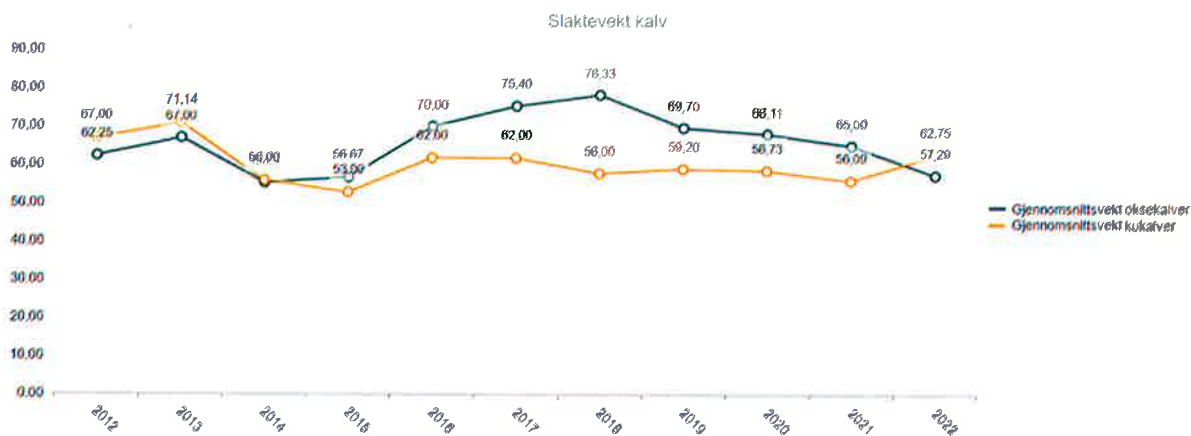
Slaktevekt kalv

Velg visning

Tabell

Graf

JPG

Figur 18 Slaktevekter kalv.

A	B	C	D	E	F	G
Øksekalv	Kukalv	Økse 1 ½ år	Ku 1 ½ år	Økse 2 ½ år og eldre	Ku 2 ½ år og eldre	
Jaktår	Gjennomsnittsvikt	Gjennomsnittsvikt	Gjennomsnittsvikt	Gjennomsnittsvikt	Gjennomsnittsvikt	Gjennomsnittsvikt
2012	62,25	67	126,5	169	229,67	175,5
2013	67	71,14	140,5	72	210,67	210
2014	55,2	56	151,75	133	210,67	174
2015	56,67	53	145	126,5	198	177,8
2016	70	62	144,33	112	204,67	187,14
2017	75,4	62	140,4	133	197	202,75
2018	78,33	58	140,4	120	238,86	164,75
2019	69,7	59,2	127	119,5	210	170,5
2020	68,11	58,73	130	114	241,31	182,33
2021	65	56,09	130	146	248,64	180
2022	57,29	62,75	140,2	133	225,92	178,43

Figur 19 Slaktevekter kalv og voksne dyr.

3.5 Trafikk og andre konfliktområder

Det er en del elg langs veiene, og spesielt vinterstid har det vært et økende antall påkjørsler. I 2022 hadde ettersøksgruppa hele 15 utrykninger i forbindelse med påkjørt elg, og i snitt må 3-5 elger i året avlives som følge av påkjørsler.

Det er et mål å redusere antall hendelser i trafikken, og størrelsen på elgbestanden må vurderes i forhold til det.

Utover det er det ikke andre konfliktområder per dags dato, og det er ikke rapport inn skader i land- eller skogbruk forårsaket av elg. Det er per i dag ingen foretak som driver med skogbruk i næringsmessig omfang. Når det gjelder landbruk er det bonden selv som må sikre rundballer mot å bli ødelagt av elgen. Det kan imidlertid søkes om midler fra viltfondet for å forebygge skader på landbruksnæringa voldt av elg. Kommunen bør utarbeide retningslinjer for bruken av fondet og ta stilling til på hvilke vilkår det kan gis midler til å gjerde inn rundballelager.

4 Målsettinger 2023 - 2024

4.1 Hovedmålsetting

Ibestad kommune har som hovedmålsetting å tilstrebe en opprinnelig bestandsstruktur og kondisjon, med et naturlig dødelighetsmønster.

I motsetning til utbytteorienterte forvaltningsstrategier, som har som mål å holde produksjonen på et høyt nivå gjennom hunndyrdominerte bestander, slik at det kan tas ut maksimalt med kjøtt og trofédyr, prøver en bevaringsøkologisk forvaltningsstrategi å etterligne effektene av rovdyr og naturlig predasjon, istedenfor å holde elgbestanden på et kunstig høyt nivå.

Fordelen med en slik forvaltningsstrategi er en genetisk robust bestand med høye slaktevekter og gode, men ikke unaturlig høye fruktbarhetsrater, og dermed relativt sett færre dyr vinterstid.

Ulempene er lavt uttak av kjøtt og trofédyr/eldre hanndyr, færre skuddmuligheter og en følelsesmessig mer utfordrende jakt, da det i hovedsak skal tas ut kalv og ungdyr.

Fra et forvaltningsperspektiv, hvor økonomiske hensyn er underordnet, er dette likevel den anbefalte strategien. En bestand med mange fullvoksne hanndyr vil også bidra til større opplevelsesverdi for jegeren.

4.2 Delmål for forvaltningen

Et viktig delmål for forvaltningen er å få gjennomført ny beitetaksering i 2023/2024 for å få oppdatert kunnskap om hvor mange elger det er vinterbeite til på den enkelte øy.

I tillegg er det ønskelig med en ny helikoptertelling vinteren/våren 2025, når de kommunale målene skal revideres, for å få oversikt over antall dyr på vinterbeite, om tiltakene i denne målperioden har hatt ønsket effekt og hvilke tiltak som må iverksettes i ny målperiode.

Et annet delmål er å forvalte elgstammen i dens naturlige årsleveområde. Dyrenes bruk av store arealer krever i mange tilfeller samarbeid på tvers av eiendomsgrenser for å oppnå en vellykket forvaltning og effektiv jakt. Bestandsplaner skal være hovedregelen ved forvaltning av elg, og i samarbeid med jaktrettshaverne skal kommunen jobbe aktivt for å få opprettet bestandsplanområde på Rolla, samt få fornyet bestandsplanen på Andørja.

4.3 Delmål for elgbestanden

Viktige delmål for bestanden er å tilpasse antall dyr til beitegrunnet. Bestandstettheten er langt over de regionale målene for Kyst-Troms og over anbefalingene etter beitetakseringene i 2012/2013, og bestanden må reduseres. Dette er også ønskelig av hensyn til trafikksikkerhet.

Et annet delmål er å øke slaktevektene, spesielt på kalv og ungdyr.

Dette vil oppnås gjennom reduksjon av minstearealet og større kvote, ved å tilstrebe en balansert kjønnsrate, og ved å sikre at det tas ut mange nok kalver/ungdyr. Spesielt for Rolla må oksebestanden reduseres.

4.4 Oppsummering

HOVEDMÅLSETTING		
Tilstrebe opprinnelig bestandsstruktur, kondisjon og dødelighetsmønster		
Delmål	Tiltak	Ansvarlig
Innhente ny kunnskap	Beitetaksering i 2023/2024 Helikoptertelling vinter/vår 2025	Kommunen
Forvalte elgstammen i sitt naturlige årsleveområde og sørge for effektiv jaktutøvelse	Utarbeide bestandsplaner for Andørja og Rolla	Jaktrettshavere
Redusere elgstammen til følgende antall dyr på vinterbeite innen våren 2025: Rolla 65 dyr Andørja 58 dyr	Reduksjon av minstearealet f.o.m. jaktåret 2023 og fravik fra minsteareal for 1-2 år i bestandsplanperioden Tilstrebe balansert kjønnsrate på tilnærmet 1:1	Kommunen
Redusere antall påkjørsler	Reduksjon av minstearealet f.o.m. jaktåret 2023 og fravik fra minsteareal for 1-2 år i bestandsplanperioden Evt. andre tiltak slik som skilting	Kommunen i samarbeid med ettersøksjegere og veimyndighet
Øke slaktevekter til minimum 71 kg på hannkalv og 66 kg på hunnkalv	Reduksjon av minstearealet f.o.m. jaktåret 2023 og fravik fra minsteareal for 1-2 år i bestandsplanperioden Tilstrebe balansert kjønnsrate på tilnærmet 1:1 Andel felte kalver og ungdyr skal i planperioden være på minimum 40 % ¹	Kommunen Jaktrettshavere
Sett ku pr okse holdes på dagens nivå på 1- 1,15:1 og skal ikke være høyere enn 1,3:1 Sett kalv pr ku holdes på dagens nivå på 0,6 – 0,7 Sett kalv pr kalvku holdes på dagens nivå på 1,3	Andel felte okser skal i planperioden ikke overstige 40 % ¹ og andel felte kyr skal i planperioden ikke overstige 25 % ¹	Jaktrettshavere

¹ Det tillates inntil 5 % avvik.

4.5 Målperiode og revidering

Kommunale mål for elgforvaltning skal ikke være statiske, men underkastes samme rulleringsregime som øvrige kommunale planer.

Det anbefales at kommunale mål og bestandsplaner har samme tidsramme. Bestandsplaner kan godkjennes for minimum 2 år og maksimum 5 år, og mange kommuner velger samme tidsramme for sine målsettinger.

Dette måldokumentet har en gyldighet på 2 år, fra 16. mars 2023 og ut 2024.

Det må revideres og vedtas på nytt våren 2025.

Bestandsplanstyrene på Rolla og Andørja er orientert om at bestandsplaner vil godkjennes for samme tidsrom.

Grunnen til at det er fastsatt en forholdsvis kort målperiode, er behovet for nye beitetakseringer som skal gjennomføres i 2023 (og evt. i 2024 dersom vi ikke får nok midler i 2023).

Når det foreligger ny kunnskap om førtilgangen og hvor mange dyr vi kan ha på vinterbeite, kan det ved revidering i 2025 vurderes en lengre mål- og bestandsplanperiode, fortrinnsvis på 5 år.

5 Kildehenvisninger

5.1 Lover, forskrifter og veiledere

Forskrift 08. januar 2016 nr. 12 om forvaltning av hjortevilt.

Forskrift 10. mai 2023 nr. 241 om adgang til jakt etter elg, Ibestad kommune, Troms.

Forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst.

Forskrift 01. april 2020 nr. 565 om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltforskriften).

Forskrift 21. januar 2022 nr. 128 om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028.

Forskrift 15. mai 2011 nr. 527 om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort.

Lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven).

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Veileder M-478 (2016). Forskrift om forvaltning av hjortevilt – med kommentarer.

Veileder M-520 (2016). Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst med kommentarer, instruksjoner og avtaler.

5.2 Faglitteratur og forskningsrapporter

Haukø, B. og Tangvik, A.J. (2018). Vurdering av elgbestandene i Troms 1990-2017. Limingen: Naturdata AS.

Jusdado, J.G.H. (2012). Elgbeitetaksering på Andørja, Ibestad kommune.

Jusdado, J.G.H. (2013). Elgbeitetaksering på Rolla, Ibestad kommune.

Solberg, E.J., Nilsen, E.B., Rolandsen, C.M., Veiberg, V. (2021). Avskytingsstrategier for elg og hjort: Hva skal vi velge, og hva blir konsekvensene? NINA Rapport 1701. Norsk institutt for naturforskning.

5.3 Jakt- og fallviltdata

<https://hjordtevtregisteret.no/>

5.4 Overordnende planer

Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027, Troms og Finnmark Fylkeskommune. Tilgjengelig fra: https://www.tffk.no/_f/p1/i5aed8d25-2830-4c86-a7c5-fc5ef22dc676/regional-plan-for-friluftsliv-vilt-og-innlandsfiske-2016-2027.pdf

5.5 Kommunens arkiv

Ibestad kommune, sak 22/00350. Kommunale mål for elgforvaltning.

Ibestad kommune, sak 20/00013. Vilttiltak.

6 Vedlegg

6.1 Arbeidsgruppe kommunale mål

Viltnemnda	Bjørn Karlsen
Viltnemnda	Stig-Åge Steen
Landbrukskonsulent/kommunens viltansvarlig	Laura Bunse
Bolla utmarkslag (ytre)	John Egil Vestvik
Bolla Indre utmarkslag	John Egil Vestvik
Dyrstad utmarkslag	Geir Brandsegg
Fugleberg grunneierlag	Erik Bergvoll
Indre Andørja grunneierlag	Åge Olsen
Indre Å gårdslag	Åge Olsen og Vegard Innerå
Jektevik gårdsstyre	Kristian Tollefsen
Klåpen grunneierlag	Kristian Tollefsen
Laupstad Grunneierlag	Åge Olsen
Kråkrø grunneierlag	Harry Johansen/Arvid Mathisen
Rollnes og Hallevik Utmarkslag SA	Roald Årsand
Nord-Forså grunneierlag	Ronald Forsaa
Selset grunneierlag	Kim Tore Dons/Odd-Dagfinn Årsandvik
Skog og Breivoll utmarkslag	Hallgeir Sande/Sveinulf Aalmen
Sør-Forså utmarkslag	Bård Thore Mikalsen
Sørrollnes grunneierlag	Charles Lindvall
Straumen & Vasskaret jaktområde	
Vik grunneierlag	Johan Steen
Andørja Storvald (Ytre Andørja grendeutvalg)	Mats Hamnli
Ytre Andørja grunneierlag	Mats Hamnli
Heia Storvald (Årbostad grunneierlag)	Kristian Tollefsen
Andørja Bestandsplanområde	Kristian Tollefsen

Referat fra oppfølgingsmøte om eigforvaltning 06.12.2022

Dato: 06.12.2022 kl. 18:00 – 20:00

Sted: Kommunestyresalen

Fra vitnemnda: Bjørn Karlsen, Stig-Åge Steen, Linn Renate Helgesen

Fra grunneierlagene: Erik Bergvoll (Fugleberg), Åge Olsen (Indre Andørja), Vegard Innerå (Indre Å), Ronald Forsaa (Nord-Forså), Odd Dagfinn Årsandvik (Selset), Hallgeir Sande (Skog og Breivoll), Bård Thore Mikkelsen (Sør-Forså), Charles Lindvall (Sørrollnes), Johan Steen (Vit), Mats Hammil (Andørja Storvold)

Referent: Laura Bunse

Agenda

- Kl. 18:00 – 18:15 Velkommen v/Bjørn Karlsen, leder for vitnemnda
- Kl. 18:15 – 18:30 Om kommunale mål v/Laura Bunse, landbrukskonsulent
- Kl. 18:30 – 19:00 Oppdatert fremdriftsplan og oppsett av møteplan for arbeidet med de kommunale målene v/Bjørn Karlsen og Laura Bunse
- Kl. 19:00 – 19:15 Om fordeler med en bestandsplan og krav til bestandsplanområde v/Laura Bunse
- Kl. 19:15 – 19:45 Statusmåling: Hvilke grunneierlag på Rolla ønsker å starte med bestandsplanarbeid? Blir det nok areal?
- Kl. 19:45 – 20:00 Bruk av innvilgete tilskuddsmidler v/Bjørn Karlsen og Laura Bunse

Om kommunale mål

Det vises til hjorteviltforskriftens § 3. Forskriften med kommentarer er tilgjengelig her: <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M478/M478.pdf>

Videre vises det til foredrag om eigforvaltning med Torstein Storaa som fant sted på Kulturhuset i Hamnvik den 24.10.2022.

Se også vedlagte presentasjon fra oppfølgingsmøte den 06.12.2022.

Oppdatert fremdriftsplan og møteplan for arbeidet med de kommunale målene

På møte den 06.12.2022, ble de som var til stede enig om følgende fremdrifts- og møteplan:

Tirs, 13.12. kl. 17:30 – 19:30 i Kommunestyresalen

- Innhold/kapittelinndeling i måldokumentet
- Gjennomgang av statistikk for Ibestad
- Sammenligning med overordna regionale forvaltningsmål
- Fastsette overordna målsetting/strategi

Tirs, 10.01. kl. 17:30 – 19:30 i Kommunestyresalen

- Gjennomgang regionale delmål
- Fastsette delmål og formulere tiltak til hver målsetting

Tirs, 24.01. kl. 17:30 – 19:30 i Kommunestyresalen

- Fastsette delmål og formulere tiltak til hver målsetting

Februar

- Skrivepause
- Møte for å gå gjennom første utkast settes opp etter hvert (evt. møte i vitnemnda for å legge frem første utkast)
- (Helikoptertelling)

Mars

- (Helikoptertelling)
- Senest i uke 11: Møte i arbeidsgruppa
  - Gjennomgang av resultater fra helikoptertelling og eventuell justering av måldokumentet
- (Evt. kan endelig utkast sendes til elgforsker Torstein Storaas til gjennomlesing i uke 11/12)
- Senest i uke 12: Endelig utkast legges frem for vitnemnda for faglig godkjenning
- Uke 13 eller 14: Måldokumentet legges frem for kommunestyret som vedtar overordnede planer som berøre vitinteresser

Arbeidsgruppe – kommunale mål

Det er viktig at også jaktrettshaverne på Andørja er representert i arbeidsgruppa og deltar i arbeidet med de kommunale målene, da dette gjelder hele kommunen. Bestandsplaner må være i samsvar med de kommunale målene.

Arbeidsgruppa består hittil av følgende medlemmer (disse bør også jobbe med bestandsplaner):

Viltnemnda	Bjørn Karlsen
Viltnemnda	Stig-Åge Steen
Referent	Laura Bunse
Bolla utmarkslag (ytre)	John Egil Vestvik
Bolla Indre utmarkslag	John Egil Vestvik
Dyrstad utmarkslag	Ole Pedersen-Dyrstad
Fugleberg grunneierlag	Erik Bergvoll
Indre Andørja utmarkslag	Åge Olsen
Indre Å gårdslag	Vegard Innerå
Jektevik gårdsstyre	
Kläpen grunneierlag	
Laupstad Grunneierlag	
Kråtrø grunneierlag	
Rollnes og Hallevik Utmarkslag SA	Roald Årsand
Nord-Forså grunneierlag	Ronald Forsaa
Selsø grunneierlag	Kim Tore Dons
Skog og Breivoll utmarkslag	Hallgeir Sande/Sveinulf Aalmen
Sør-Forså utmarkslag	Bård Thore Milkalsen
Sørrollnes grunneierlag	Charles Lindvall
Straumen & Vasskaret jaktområde	
Vik grunneierlag	Johan Steen
Andørja Storvald (Ytre Andørja grendeutvalg)	Mats Hamli
Ytre Andørja grunneierlag	
Heia Storvald (Årbostad grunneierlag)	Kristian Tollefsen
Andørja Bestandsplanområde	

Om fordeler med bestandsplan og krav til bestandsplan(område)

Det vises til høringsnotatets §§ 12-18. Forskriften med kommentarer er tilgjengelig her: <https://www.miljødirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M478/M478.pdf>

Videre vises det til foredrag om elgforvaltning med Torstein Storås som fant sted på Kulturhuset i Hamnvik den 24.10.2022.

Se også vedlagte presentasjon fra oppfølgingsmøte den 06.12.2022.

I møte ble det gjort spesielt oppmerksom på følgende:

- som er 1. mai. På grunn av kommunens saksbehandlingsfrist (15. juni), kan det likevel ikke innvilges dispensasjon senere enn 22. mai.
- Det anbefales at de kommunale målene og bestandsplanene følger samme periode. De må godkjennes for minimum 2 år, og for maks. 5 år. For å få til en god forvaltning av elgstammer, og for å kunne få utbytte av de fordelene med en bestandsplan, er det i utgangspunktet ønskelig med så lange bestandsplanperioder som mulig, altså 5 år. I påvente av nye beitetakseringer, som sannsynligvis ikke vil kunne gjennomføres før i 2024, er vitnemnda og jaktrettskammerne i møte den 06.12.2022 blitt enig om, at perioden for kommunale mål og bestandsplaner i denne omgangen skal settes til 2 år, altså 2023 og 2024, slik at de kommunale målene og bestandsplanene snarest mulig kan justeres ift. nye beitetakseringer.

Statusmåling – Bestandsplan Rolla

Samtlige grunneier-/utmarkslag på Rolla ga i møte 06.12.2022 eller i forkant av møtet, tilbakemelding om at de er **positive** til å jobbe med bestandsplan:

Bøla utmarkslag (vire)	Johar Egil Vestvik
Rolla Indre utmarkslag	Johin Egil Vestvik
Dyrstad utmarkslag	Olav Pedersen-Dyrstad
Fuglberg grunneierlag	Erik Bergvoll
Innre Andetja utmarkslag	Åge Olsen
Ikvere Å gårdslag	Vegard Hinnerå
Rølnes og Hållenek Utmarkslag SA	Ronald Arvand
Nord-Forså grunneierlag	Ronald Forsaa
Søiset grunneierlag	Odd Dagfinn Arvandvik (disseforretter for Kim Tore Dana)
Spug og Breivell utmarkslag	Hållgeir Jander/Sveinulf Aalinen
Sør-Forså utmarkslag	Bård Thore Miltabren
Sørrollnes grunneierlag	Charles Lindvall
Vik grunneierlag	Johan Søren

Konstitueringssmøte bestandsplanstyre Rolla

Dato for konstitueringssmøte for bestandsplanstyre på Rolla fastsettes i neste arbeidsmøte for de kommunale målene, den 13.12.2022.

Bestandsplanstyre setter opp egen møteplan.

Ved behov, kan representanter fra vitnemnda og landbrukskonsulenten være til stede på første møte for å veilede.

Bruk av innvilgete tilskuddsmidler

Ibestad kommune har fått innvilget 70.000 kr i tilskuddsmidler fra Miljødirektoratet/Fylkeskommunen, til bestandsplanarbeid på Rolla.

Av disse midlene er det brukt rundt 10.000 kr til gjennomføring av informerte om elgforvaltning den 24.10.2022.

Vitnemnda og de som var til stede på møte den 06.12.2022, ble enige om at Fylkeskommunen sølkes om omdisponering av de resterende midlene til gjennomføring av en ny beitetaksering i 2023 eller 2024.

Fylkeskommunen og elgforsker Torstein Storaa sier det er lite hensiktsmessig til å leie inn eksterne konsulent til å utarbeide bestandsplan, da jaktrettskasserne selv kjenner område og elgbestanden best.

Det vil være mye viktigere å gjennomføre en ny beitetaksering som grunnlag for kommunale mål og bestandsplaner da vi trenger å vite hvor mye elg vi har vinterbeite til.

Oppgaver

Oppgave	Ansvarelig	Frist
Velge representant til arbeidsgruppa for de kommunale målene	Grunneier-/utmarksagene på Andørja som ikke var til stede 06.12.2022	13.12.2022
Velge vara som kan være med i arbeidsgruppa	Alle grunneier-/utmarksagene	13.12.2022
Høre med Fylkeskommunen om Ibestad kan være med i merkeprosjektet for elg i Midt-Troms	Laura Bunse	13.12.2022
Søke Fylkeskommunen om omdisponering av tilskuddsmidlene til beitetaksering	Laura Bunse	10.01.2022
Innhente pris på beitetaksering, evt. søke om flere midler	Laura Bunse	10.01.2022

Referat fra oppfølgingsmøte om elgforvaltning 06.12.2022

Dato: 13.12.2022 kl. 17:30 – 19:30

Sted: Kommunestyresalen

Fra vitnemnda: Bjørn Karlsen, Stig-Åge Steen, Geir Ivar Jacobsen

Fra grunneierlagene: Åge Olsen (Indre Andørja), Vegard Innerå (Indre Å), Arvid Mathisen (Kråkrø), Geir Johnsen (Rollnes og Hallevik), Ronald Forsaa (Nord-Forså), Odd Dagfinn Årsandvik (Selset), Bård Thore Mikalsen (Sør-Forså), Charles Lindvall (Sørrollnes), Johan Steen (Vik), Mats Hamli (Andørja Storvald og Andørja Bestandsplanområde), Kristian Tollefsen (Årbostad og Andørja Bestandsplanområde)

Referent: Laura Bunse

Agenda

- Kl. 17:30 – 17:55 Innhold/kapittelinnledning i måldokumentet
- Kl. 17:45 – 18:45 Gjennomgang av statistikk for Ibestad og sammenligning med overordna regionale forvaltningsmål for elg
- Kl. 18:45 – 19:15 Fastsette overordna målsetting/strategi
- Kl. 19:15 – 19:30 Fastsette møtedato for konstituering av bestandsplanstyre på Rolla

Innhold/kapittelinnledning i måldokumentet

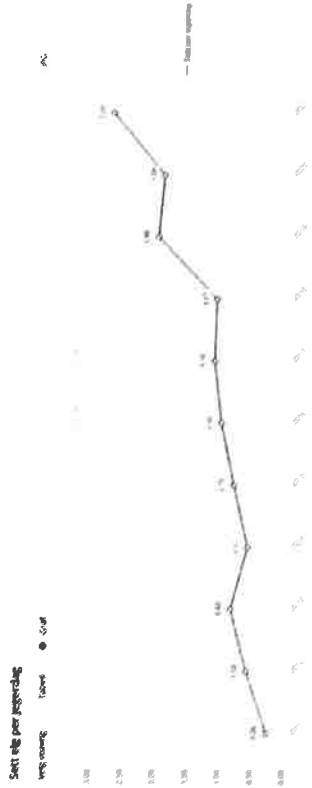
Vi ble enige om at struktur og innhold i måldokumentet skal være lik Karlsøy kommune sitt måldokument. Innholdet tilpasses Ibestad kommune, og vi skal prøve å korte mest mulig ned.

Statistikk for Ibestad og sammenligning med regionale mål

Utfordringen med statistikken i Hjorteviltregisteret er at data fra før 2018 ikke er direkte sammenlignbare med nyere data fordi det kom en ny instruks for føring av sett-elg i 2018. Kvaliteten på dataene avhenger dessuten av at alle vald fører sett-elg på samme måte.

Oppsummert viser statistikken følgende:

- Jevn økning i bestanden på begge øyer
- De regionale målene for sett elg pr jegerdag er på 0,50 og vi er langt over det
- Når vi skal formulere målsetninger, må vi tenke over om vi vil ha så stor bestand, eller om den bør reduseres med tanke på beitegrunnlag/slaktevekter/kondisjon, antall trafikkulykker/påkjørsler og evt. andre hensyn/interesseskonflikter

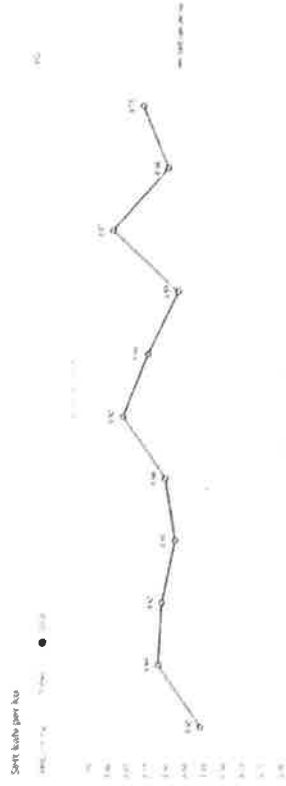

- Neddagående slaktevekter på kalv, spesielt på Rolla.
- Til sammenligning er det regionale målene at slaktevekter på hannkalv ikke skal være lavere enn 71 kg, mens slaktevekter på hunnkalv ikke skal være lavere enn 66 kg.
- Når vi skal formulere målsetninger, må vi også formulere tiltak for å stabilisere/øke slaktevektene. På infomøte den 24.10.2022, rådet elgforsker Torstein Storaas oss til å tilpasse størrelsen på eigstammen til beitegrunnet, og å ha fokus på å spare voksne dyr og skyte flere kalver, spesielt små kalver.

År	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
62,25	67	71,14	70,5	72	72	72	72	72	72	72	72	72
176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5
210,67	210,67	210,67	210,67	210,67	210,67	210,67	210,67	210,67	210,67	210,67	210,67	210,67
188	188	188	188	188	188	188	188	188	188	188	188	188
238,67	238,67	238,67	238,67	238,67	238,67	238,67	238,67	238,67	238,67	238,67	238,67	238,67
188	188	188	188	188	188	188	188	188	188	188	188	188
238,68	238,68	238,68	238,68	238,68	238,68	238,68	238,68	238,68	238,68	238,68	238,68	238,68
188,75	188,75	188,75	188,75	188,75	188,75	188,75	188,75	188,75	188,75	188,75	188,75	188,75
210,5	210,5	210,5	210,5	210,5	210,5	210,5	210,5	210,5	210,5	210,5	210,5	210,5
176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5	176,5
242,33	242,33	242,33	242,33	242,33	242,33	242,33	242,33	242,33	242,33	242,33	242,33	242,33
246,68	246,68	246,68	246,68	246,68	246,68	246,68	246,68	246,68	246,68	246,68	246,68	246,68
130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130

Når det gjelder kjønnssammensetning og reproduksjon, ble det nevnt i møte at kalveproduksjonen er neddagående/at det er mange kyr som går tomme, og at det fremdeles er for mange okser ift. kyr. Statistikken viser imidlertid et litt annet bilde, og vi må se på dette på nytt i neste møte.

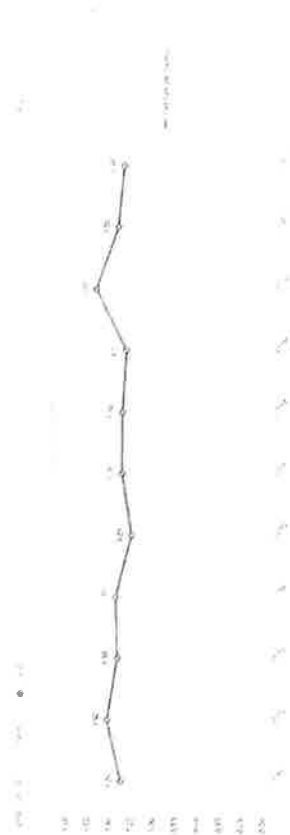
Sett kalv per ku har gått litt opp og ned. Gjennomsnittet for de siste 10 år er på 0,63, mens gjennomsnittet f.o.m. 2018 er på 0,67. Dette er litt lavt, men ikke veldig lavt (de fleste kommuner i Troms har som mål at denne indeksen skal ligge på 0,7).

Sett kalv per kalvku har vært nokså stabilt. Gjennomsnittet for de siste 10 år er på 1,33, mens gjennomsnittet f.o.m. 2018 er på 1,36. De fleste kommuner i Troms har som mål at denne indeksen skal ligge på 1,3 eller minimum 1,3.

På denne bakgrunn, og med tanke på at eigstammen i Ibestad er i jevn vekst, må kalveproduksjonen fremdeles anses som god.

Sett ku per år/okse

Hvordan vi skal tolke sett ku per okse- forholdet, avhenger ifølge Torstein Storaas av hvilke mål vi har for bestanden.

Det er ikke sikkert at vi har for mange okser ift. kyr. Dette må vi diskutere nærmere i neste møte og utover våren, når vi blir enig om hovedmålsetting/forvaltningsstrategi.

Sett ku per okse har i tidligere år vært veldig høy, og det var mange kyr ift. okser. De senere år har sett ku per okse ligget stabilt på 1,15.

Torstein Storaas har tidligere uttalt at alt under 1,5 er å anse som akseptabelt, og at det er viktig å spare mange nok okser av alle størrelser for å sikre god reproduksjon.

I andre kommuner i Troms varierer målet for denne indeksen noe, alt ettersom hva som er hovedmålsetting i den enkelte kommunen. Flere legger seg på en indeks på 1 – 1,5 kyr per okse, og har et mål om at indeksen ikke skal overstige 1,5 kyr per okse.

I Statskog sine mål for elgforvaltning står følgende om andel voksne okser i bestandene:

I en naturlig elgbestand vil ku/okse-forholdet være nær 1:1, mens det i Norge er vanlig å ha 1,5-2,5 kuer per okse. Dette skyldes først og fremst et ønske om å produsere mye elg da en okse i snitt kan bedekke 1,5-2 kuer. Det har imidlertid i de siste årene blitt en sterk bevissthet rundt skjøre kjønnsrater over tid og konsekvensene av det. Fokuset dreies nå mer over på å ha sunnere bestander og ikke nødvendigvis mest mulig elg.

I tillegg felles de fleste okser før de når høy alder. Nyere forskning viser at elgoksene er «på topp» når de er mellom 5 og 8 år gamle. Disse gamle oksene bidrar til tidligere brunst hos kuene, noe som gjør at de bedekkes tidligere og fjøler kalvene tidligere på våren. Disse kalvene er også større og flere sammenlignet med små kuer som blir bedekket av små okser, kanskje på ombrunst. I tillegg fjøler kuer som blir bedekket av større/eldre okser flere oksekulver.

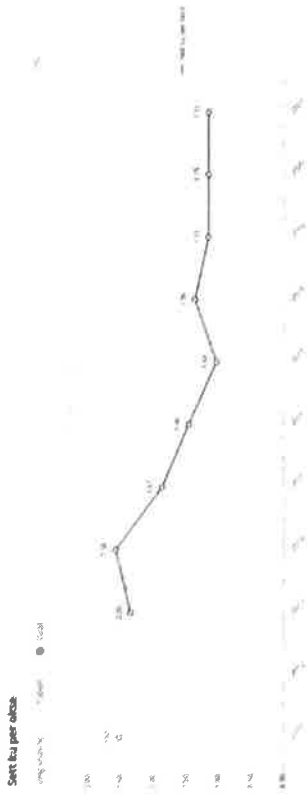
Ved å se på antall hanndyr som vi kjemmer alderen på i Hjørtevitregisteret, er det kun 3 prosent av dem som har vært eldre enn 5 ½ år ved fellingstidspunktet.

Statskog skal ta initiativ for å få flere voksne okser inn i bestanden og et mer naturlig ku-okseforhold. Vi skal strebe etter et ku/okse-forhold på maksimalt 1,5:1 over tid. Det betyr at avskyting av voksne okser må tilpasses målsettingen. I noen tilfeller betyr det at en må spare okser en periode for å få bedret kjønnsbalansen.

¹ https://statskog.s3.amazonaws.com/odf_word/jakt/Retningslinier_storvilt.pdf

Som det står lenger ned i dette referatet, ønsker viltnernda i Ibestad kommune at de kommunale målene skal ta sikte på en bevaringskologisk forvaltningsstrategi hvor det tilstrebes å opprettholde en opprinnelig bestandsstruktur. Ved en slik strategi skal kjønnsforholdet være balansert, og skal være tilnærmet 1:1.

Det betyr at dagens kjønns sammensetning i bestanden er nærmest optimalt dersom hovedmålsettingen er en opprinnelig/naturlig bestandsstruktur.

Slik betyr da uendret sexforhold i bestanden som betyr at det ikke er noen endring i forholdet mellom kjønnene. Dette er et godt tegn på at bestanden er i god stand og at den opprettholder en naturlig bestandsstruktur. Dette er et godt tegn på at bestanden er i god stand og at den opprettholder en naturlig bestandsstruktur.

I neste møte skal vi se nærmere på kalveskytingsprosenten og tildekte/felt dyr.

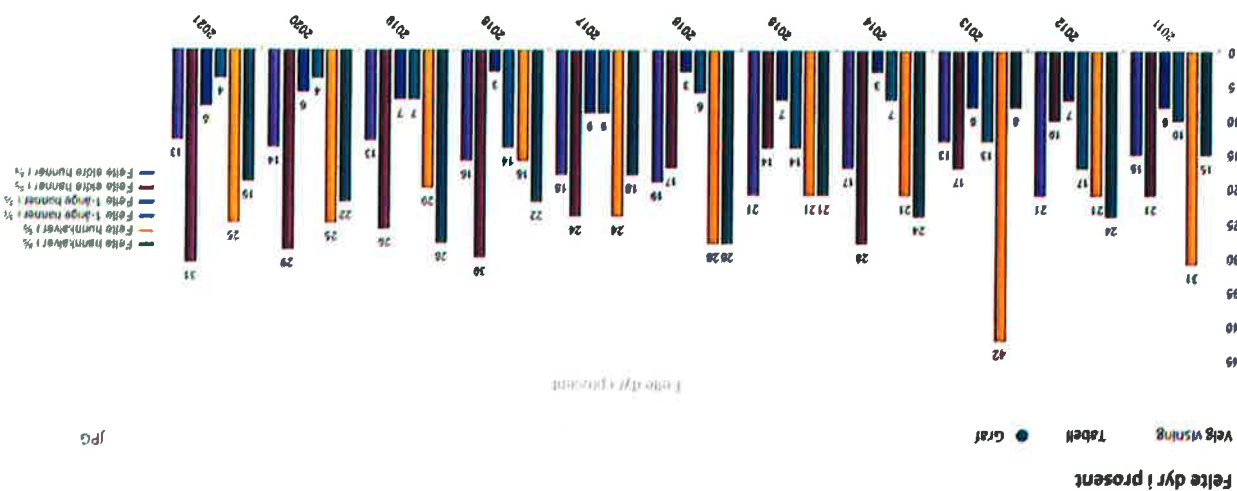
Felte dyr i prosent

Legg til: Felte Totalt God

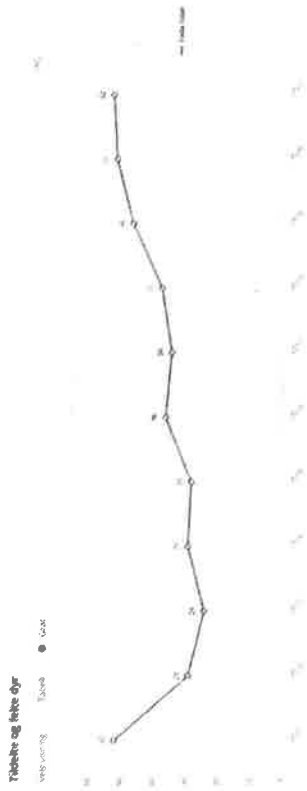
↓ Last ned Excel-fil

JÅR	FELTE DYR I PROSENT	AVDRETTET I PROSENT	AVDRETTET I TILDELTE FJELL	AVDRETTET I TILDELTE FJELL
2011	15	21	10	8
2012	24	21	17	7
2013	8	42	18	8
2014	24	21	7	8
2015	21	21	14	7
2016	26	26	8	8
2017	18	24	8	8
2018	22	16	14	8
2019	26	20	7	8
2020	22	20	4	8
2021	18	25	8	8

jpg

Overordna måisseting/strategi

Viltneimnda ønsker en bevaringsøkonomisk forvaltningsstrategi hvor det tilstrebes å opprettholde en opprinnelig bestandsstruktur jf. tabellen fra NINA sin rapport.

En slik forvaltningsstrategi forutsetter høyt uttak av kalv (<50%) og åringer (10-20%), mens man prøver å ha en naturlig balansert kjønnsrate med lik andel kyr og okser, dvs. at man må spare mange nok voksne dyr av begge kjønn.

I møte den 13.12.2022 ble vi enige om at vi tar utgangspunkt i denne strategien, men at vi venter med å fastsette endelig hovedmåisseting/strategi til vi har resultatene fra heilkoptertellingen.

Jaktforvaltningsstrategi	Forvaltningsmål	Analyseregistrering	Kjønnsrate	Foredele	Utmerker
Utbyrteorientert – entall fekte dyr	Maksimalt uttak av dyr	Høy andel kalv og ungeyr (> 70 %)	Maksimalt hunnedyr- dominert (2:1)	Mange skuddmuligheter, lav jaktrensats, lav vinterbestand, lavt beiteareal sommer	Få eldre hannedyr, genetisk sårbare, moderat kjertuttak, følelsesmessig utfordrende
Utbyrteorientert – kjertevasking	Maksimalt uttak av kjert	Lav andel kalv (< 10 %)	Maksimalt hunnedyr- dominert (2:1)	Høy kjertevasking, lite følelsesmessig utfordrende	Moderat uttak av dyr, få eldre hannedyr, genetisk sårbare, høy vinterbestand og jaktrensats
Utbyrteorientert – entall trofedyr	Maksimalt uttak av fullvoksne hannedyr	Lav til moderat andel kalv (10 - 40 %)	Balansert (1:1)	Høy antall eldre hannedyr, lavere vinterbestand og jaktrensats	Lavt uttak av kjert og dyr
Utbyrteorientert – maksimere jaktbytte	Optimalisere uttaket av dyr, kjert og trofedyr	Lav til moderat andel kalv (10 - 30 %)	Hunnedyr- dominert	Høy økonomisk adpassing for jaktrensats	Få eldre hannedyr, genetisk sårbare bestand
Sammfunnsorientert – maksimere nytte	Høy og effektiv uttak av dyr, kjert og trofedyr	Høderat til høy andel kalv (20 - 50 %)	Hunnedyr- dominert	Høy uttak av dyr og kjert, lav jaktrensats, lav vinterbestand	Få eldre hannedyr, genetisk sårbare bestand
Bevaringsøkonomisk – oppriinnelig bestands- struktur og -kondisjon	Opprettholde oppriinnelig bestandsstruktur og deleligteansvar	Høy andel kalv (> 50 %) og åring (10-20 %)	Balansert (1:1)	Høy andel eldre dyr i bestand, genetisk robust, høye vekter og fruktbarhetsrate utfordrende	Lavt uttak av kjert og eldre hannedyr, få skuddmuligheter, følelsesmessig utfordrende

Konstitueringsmøte bestandsplanstyre Rolla

Konstitueringsmøte for bestandsplanstyre på Rolla finner sted rett etter neste arbeidsmøte for de kommunale målene, den 11.01.2023 kl. 19.30 – 21 i Kommunestyresalen.

Valdene på Rolla bør i forkant gjøre seg noen tanker om hvem som kan være aktuelle kandidater.

Bestandsplanstyret setter opp egen møteplan.

Oppgaver

Oppgave	Ansvarlig	Frist
Høre med Fylkeskommunen om Ibestad kan være med i merkeprosjektet for elg i Midt-Troms	Laura Bunse	Fylkeskommune og NINA er positive til en utvidelse av prosjektet. Kommunedirektør er i dialog med ordfører ang. finansiering. Den må i så fall vedtas politisk i løpet av januar/februar.
Søke Fylkeskommunen om omkostning av tilskuddsmidlene til bettetaksering	Laura Bunse	Vi har fått innvilget omkostning i epost av 04.01.2023. Foreløpig frist er 1.7.2023.
Innhente pris på bettetaksering, evt. søke om flere midler	Laura Bunse	Forespørsel er sendt til Naturtjenester i Nord. De har nylig gjennomført bettetaksering i Tromsø, og kommer tilbake med et pristilbud.

Møteplan

Ons, 11.01. kl. 17:30 – 19:30 i Kommunestyresalen

- Gjennomgang regionale delmål
- Fastsette delmål og formulere tiltak til hver målsetting

Tirs, 24.01. kl. 17:30 – 19:30 i Kommunestyresalen

- Fastsette delmål og formulere tiltak til hver målsetting

Februar

- Skrivepause, møte settes opp etter hvert for å gå gjennom første utkast
- (helikoptertelling)

Mars

- (Helikoptertelling)
- Senest i uke 11: Møte i arbeidsgruppa
- o Gjennomgang av resultater fra helikoptertelling og eventuell justering av måldokumentet
- Kommunestyret har møte 16. mars. Neste møte etter det er 11. mai.

Referat fra arbeidsmøte om eigforvaltning 11.01.2023

Dato: 11.01.2023 kl. 17:30 – 19:30

Sted: Kommunestyresalen

Fra viltneimnda: Stig-Åge Steen

Fra grunneierlagene: John Egil Vestvik (Bolla), Geir Brandsegg (Dyrstad), Erik Bergvoll (Fugleberg), Åge Olsen (Indre Andørja), Vegard Innerå (Indre Å), Arvid Mathisen (Kråkrø), Roald Årsand (Rollnes og Hallevik), Ronald Forsaa (Nord-Forså), Odd Dagfinn Årsandvik (Seiset), Bård Thore Mikalsen (Sjør-Forså), Charles Lindvall (Sjørrollnes), Mats Hamnif (Andørja Storvold og Andørja Bestandsplanområde), Kristian Tollefsen (Årbostad og Andørja Bestandsplanområde)

Referent: Laura Burnse

Agenda

- Kl. 17:30 – 18:00 Siste nytt om beitetaksering og eigmerkeprosjektet
- Kl. 18:00 – 19:10 Ny gjennomgang av statistikk
- Kl. 19:10 – 19:15 Eksempel målsettinger
- Kl. 19:15 – 19:30 Beinstrekk

Siste nytt om beitetaksering og eigmerkeprosjektet

Det er innhentet pristilbud fra Naturtjenester i Nord. De har nylig gjennomført beitetaksering i Tromsø kommune, og er ledig for oppdrag i 2023. De har fått tilsendt rapportene fra takseringen i 2013. Dersom vi skal inkludere de samme lokalitetene, kommer prisen på 165.000 kr inkl. reise, feltparbeid og rapportskriving. De sier at det med fordel kunne inkluderes flere lokaliteter i takseringen. Da vil prisen øke.

På møtet ble vi enig om at Kråkrø og Vasskardalen bør inkluderes. Vestsiden og nordøstsiden av Andørja er også dårlig representert i takseringene fra 2013.

Vi har søkt Fylkeskommunen om omdisponering av resterende tilskuddsmidler for bestandsplan på Rolla (ca. 60.000 kr), slik at vi kan bruke disse midlene på beitetaksering istedenfor. Det skal gå fint å lage bestandsplan uten å måtte bruke flere midler på det. Omdisponering er innvilget.

I tillegg skal vi søke om flere midler, slik at vi kan gjennomføre takseringen som skissert i bilhudet fra Naturtjenester i Nord. Dersom vi ikke får alle midler i 2023, kan vi takserer ei øy i 2023, og søke om flere midler og fortsette takseringen i 2024.

NINA er i utgangspunktet positive til en utvidelse av elgmerkeprosjektet. Vi har fått tilsendt en oversikt over prosjektdeltakere og finansieringsandeler. Det er imidlertid mange usikkerhetsmomenter, som NINA skrev i epost av 06.01.2023:

Dersom vi skal ha med flere kommuner så vil nok det måtte bety at det må finansieres merking av flere elger, som du også skjønte på kommentarene fra Barðu. Som du ser av vedlegget har vi satt en kostnad på 67000,- pr dyr (Vedlegg 1). Beløpet er kun et grovt estimat og vil avvike av prisutvikling på innkjøp, valg av type sendere (kan bli billigere ved valg av rimeligere sendere) m.m. Dette dekker da alle kostnader knyttet til innkjøp av sendere, selve merkingen, datatrafikk (abonnement) over satellittnettverk, Dyreposisjoner (www.dyreposisjoner.no), feilretting av data, m.m.

Det er ikke nødvendigvis en sammenheng mellom beløp og antall merkaelg i hver kommune, etter som det er også en finansiering fra andre (bl.a. fylkeskommunen, Statskog, Miljødirektoratet). Men tyngdepunktet første år vil bli i Barðu og Målselv, det har vært utgangspunktet både for kommunene, Statskog og fylkeskommunen. Det kan også bli merket eig noen andre steder det første året, men trolig mer sannsynlig i det påfølgende året. Hvor mange elger vi kan merke i hver kommune og totalt avhenger i stor grad av den totale finansieringen, og hvor effektivt vi greier å merke elg. Dette vet vi først etter at vi har satt i gang.

Vi er i utgangspunktet positive til å innlemme flere kommuner i prosjektet (som det også står i vedlagte brev som ble sendt til kommunene før de behandlet sakene), men som sagt har kommunene som pr. dato er med vedtatt deltakelse basert på at 50-55 sendere fordeles i de kommunene. For å merke i flere kommuner må vi enten finne en måte å øke budsjettet på, eller se om vi kan greie å merke flere elger enn planlagt innenfor budsjett. Men dette kan vi ikke love.

For Ibestad kommune sin del vil det bety at vi må bidra med minimum 105.000 kr. Da vil vi kanskje få merket to elger.

Siden prosjektet søker om offentlig støtte, kan ikke de deltakende kommunene søke om det, men må bidra med egne midler. Vi har ikke nok penger igjen på vilfondet, dvs. at midlene må hentes et annet sted.

Kommunedirektør og ordfører er positive til at vi kan lage saksfremlegg til formannskapet og søke om finansiering. Det er imidlertid usikkert hvor mange dyr vi kan få merket og når (antagelig ikke før i 2024-2025), og det spørs hvor mye vi kan få ut av prosjektet. Dersom det kommer inn merkede elger fra de andre deltakende kommunene til Ibestad, vil vi jo få informasjon om dette uavhengig av vår deltakelse. Prosjektet ville ha større relevans for oss dersom Gratangen kommune også hadde deltatt.

På møtet ble vi derfor enig om at vi ikke skal bruke tid og ressurser på dette.

I etterkant av vårt møte fikk vi tilsendt utkast til prosjektbeskrivelse. Den er vedlagt dette referatet. Dersom det er flere innspill, kan de sendes på epost til landbrukskonsulenten.

Ny gjennomgang av statistikk

Vi kom ikke så veldig mye lenger med tolkingen av statistikken. Tallene for hele kommunen samlet gjenspeiler ikke nødvendigvis det som valdene/jaktfeltene observerer, og det er naturlig at enkelte verdier vil variere fra vald til vald. Når vi skal lage kommunale mål, må vi likevel forholde oss til statistikken for hele kommunen, og ikke til statistikk på valdnivå. Vi ble enig om at vi skal se på statistikk for 2022 i neste møte.

Noe som vi til slutt må bli enig om i målsettingene, er hvor mye elg vi ønsker å ha. I den forbindelse ble det gjort oppmerksom på at viltneimnda har vedtatt å redusere minstestarealet. Da vil det tildeles flere dyr.

Vedtaket til viltneimnda må legges frem til formannskapet, som har delegert myndighet til å fastsette endringsforskrift. Dette må behandles på møte i formannskapet 23. februar 2023.

Endringsforskrift må fastsettes og sendes til Norsk Lovtidend innen 15. mars 2023.

På møte snakket vi om at vi i utgangspunktet bør ha et bedre datagrunnlag (kommunale mål, helikoptertelling og beitetaksring) før minstestarealet settes ned. På Rolla er ikke alle vald enig i den foreslåtte reduksjonen, mens Andørja hadde søkt om endring av minstestarealet (søknaden ble behandlet i viltneimnda i 2022, men forskriftsendring ble ikke vedtatt i formannskapet enda).

Vi ble enig om at det skal sendes en henstilling til viltneimnda om å vurdere endring av minstestarealet på nytt, før saken evt. legges frem til formannskapet den 23. februar.

Eksempel målsettinger

Det ble sendt ut et første utkast til mulige målsettinger til møte den 11.01.2023. Vi gikk imidlertid ikke inn i dette i detalj, men så på det som et eksempel. Vi trenger mer data (jaktdata for 2022 + resultater fra helikoptertellingen) før vi kan formulere målsettinger.

Oppgaver

Oppgave	Ansvarlig	Frist
Søke Miljødirektoratet/Fylkeskommunen om flere midler til beitetaksring	Laura Bunse	Søknadsfrist er 15.01. Søknad ble sendt 13.01.
Sørge for at helikoptertelling gjennomføres så tidlig som mulig nå i vinter	Laura Bunse/Bjørn Karlsen	Heliteam er kontaktet i epost 12.01., purrte/følge opp 16.01.
Henstilling til viltneimnda om å vente med endring av minstestarealet/vurdere dette på nytt, kalle inn til møte	Laura Bunse	Januar
Les gjennom prosjektbeskrivelse for elgmerkeprosjektet og send evt. innspill til landbrukskonsulenten på epost.	Alle	17.01.

Møteplan

Møte den 24.01.2023 utsettes da vi trenger mer data før vi kan jobbe videre med målsettingene. Det kalles inn til nytt møte etter helikoptertellingen/før formannskapsmøte 23. februar.

- Senest i uke 11: Møte i arbeidsgruppa
- Gjennomgang av resultater fra helikoptertelling og eventuell justering av måldokumentet
- Kommunestyret har møte 16. mars. Neste møte etter det er 11. mai.

Referat fra møte i Arbeidsgruppa 14.02.23 kl 17:30

Tristede: Kristian Tøllefsen, Mats Hornnli, Åge Olsen, Odd-Dagfinn Årsandvik, Charles Lindvall, Bård-Tore Mikkelsen, Roald Årsand, Johan Steen, Ole Pedersen, Arvid Mathisen, Sveinulf Aalmen, Erik Bergvoll og Stig Åge Steen.

Leder av Viltmemnda presenterte tall fra eigteiling, og litt om selve utførelsen av tellinga. Opplyser om at det var noen små forskjeller fra skjema til Laura og andre tellere, men at dette er små feil som påvirker det store bildet minimalt. Ingen kommentarer til tellinga fra de møtte.

Videre presenteres tall fra sett eig (bestandsutvikling) for Rolla og Andørja adskilt samt et forslag til minsteareal og fellingsstrategi.

Forslag om å endre minstearealet på Rolla til 1500daa møttes positivt, det blir litt diskusjon rundt dette, men alle er til slutt enig om at 1500daa vil være nødvendig for å klare å håndtere den høye eigstammen som tellingen viser. I forslaget er minstearealet for Andørja satt til 1700daa. Bestandsplanstyret på Andørja har i forkant hatt et møte og mener 1700 daa er for lavt og ønsker en litt annen strategi med et litt mildere uttak og heller ta ut mer produktive dyr.

Til slutt diskuteres det om innholdet i det kommunale målet, det sammenlignes med tall fra Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk, der målet er 0,5 sett eig pr jeger dag. Det ytres fra flere om at det er vanskelig å fastsette mål når det er stor usikkerhet om hvor stort beretrykk kommunen tåler.

Leder av Viltmemnda foreslår å sette følgende mål til 2025:

- 0,8 Sett eig pr jegerdag
- 0,7 Sett kalv pr ku
- 2 Sett ku pr okse

Det er enighet i gruppa om at dette er mål som kan være fornuftige. Det er også ønskelig med å jobbe for å få en helikoptertelling vinteren 2025.

Møte slutt kl 19:00

Referent Bjørn Karlsen

Referat fra arbeidsmøte om elgforvaltning 06.03.2023

Dato: 06.03.2023 kl. 17:30 – 19:30

Sted: Kommunestyresalen

Fra viltnemnda: Bjørn Karlsen

Fra grunneierlagene: John Egil Vestvik (Bolla), Geir Brandsegg (Dyrstad), Erik Bergvoll (Fugleberg), Åge Olsen (Indre Andørja), Vegard Innerå (Indre Å), Roald Årsand (Rollnes og Hallevik), Ronald Forsaa (Nord-Forså), Odd Dagfinn Årsandvik (Selset), Bård Thore Mikalsen (Sør-Forså), Charles Lindvall (Sørrollnes)

Referent: Laura Bunse

Agenda

Kl. 17:30 – 19:30 Gjennomgang av utkast til måldokument

Liste over endringer som ble gjort i måldokumentet i møtet

Side 4, 2.2 Forvaltningsstruktur

Årstallene for når elgjakta starta på Rolla og på Andørja ble redigert.

Side 5, 2.3 Tellende areal

I siste avsnitt over tabellen/figur 1, ble tellende areal på Rolla samt tellende areal totalt i kommunen, redigert (det var oppsummert feil).

Side 12, 2.8.4 Fallvilt og ettersøk av skadet vilt

Det ble føyd inn en setning i siste avsnitt om at valdansvarlig plikter å sende kopi av ettersøksavtale til kommunen før jaktstart.

Side 16, 3.2 Bestandsstørrelse

I andre avsnitt over tabellen/figur 9, ble antall dyr telt på Rolla i 2021 redigert til 52.

Side 18, 3.2 Bestandsstørrelse

I siste avsnitt ble det føyd inn målet om antall dyr på vinterbeite på Andørja våren 2025, det vil være igjen ca. 58 dyr.

Side 21, 3.3 Reproduksjon og kjønns sammensetning

I andre avsnitt ble det føyd inn en setning om at helikoptertellingen i 2023 har vist en større andel okser på Rolla.

Side 26, 4.1 Hovedmålsetting

Tredje avsnitt ble fjernet, da det ikke hadde relevans.

Side 26, 4.3 Delmål for bestanden

I siste avsnitt ble det føyd inn en setning om at oksebestanden på Rolla må reduseres.

Side 27, 4.4 Oppsummering

Formuleringen «Opprettholde balansert kjønnsrate på 1:1» ble erstattet med «Tilstrebe balansert kjønnsrate på 1:1». Videre ble prosentandelen i avskytingen redigert. Andel felte kalver og ungdyr skal i planperioden være på minimum 40 %. Andelen felte okser skal i planperioden ikke overstige 40 % og andel felte kyr skal i planperioden ikke overstige 25 %. Det ble også føyd inn en fotnote om at det kan tillates inntil 5 % avvik fra målsettingene om avskytingsprosenten.

Side 30, 6.1 Arbeidsgruppe kommunale mål

For enkelte grunneierlag var det registrert feil representant, dette ble rettet.

Avslutningsvis

Dette var siste møte i arbeidsgruppa frem til målsettingene skal evalueres og revideres. Gruppa er enig om at dette var en fin måte å jobbe på, og at det var positivt å kunne være med i hele prosessen, istedenfor å få et utkast på høring.

Saksprotokoll

Arkivsak-dok. 22/00350
Saksbehandler Laura Bunse

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Viltnemnda	06.03.2023	2/23
2 Kommunestyret	16.03.2023	

Mål for forvaltning av elg i Ibestad kommune 2023 - 2024

Viltnemnda har behandlet saken i møte 06.03.2023 sak 2/23

Møtebehandling

Votering

Enstemmig vedtatt, som i innstillingen.

Viltnemndas vedtak/innstilling

Viltnemnda godkjenner forslag til mål for forvaltning av elg i Ibestad kommune for 2023 – 2024, jf. hjorteviltforskriftens § 3.

Viltnemnda tilrår kommunestyret å fatte følgende vedtak:

Med hjemmel i hjorteviltforskriftens § 3, vedtar kommunestyret mål for forvaltning av elg i Ibestad kommune for 2023 – 2024.

Arkivsak-dok. 23/00066-2
Saksbehandler Hildegunn Thode Dalsnes

Saksgang	Møtedato
Formannskap	15.03.2023
Kommunestyret	16.03.2023

KS DEBATTHEFTE 1 OG 2

Forslag til vedtak/innstilling:

Formannskapet tilrår kommunestyret å fatte følgende vedtak:

Kommunestyret tar saken til orientering.

Vedlegg:

1. KS debathefte 1
2. KS debathefte 2

Kort beskrivelse av saken

KS har i år sendt ut 2 debattefter som de oppfordrer fremlegges til politisk behandling i alle kommuner og fylkeskommuner. Fristen for innmelding av innspill fra kommunene var 20.februar og det er beklagelig at vi ikke har fått behandlet debatteftene innenfor fristen. Saken legges likevel frem til politisk behandling som en orienteringssak da debatteftene har en god beskrivelse av utfordringsbildet.

Debattefte 1 «Evne og kraft til å bære» omhandler utfordringsbildet for kommunesektoren fremover, bærekraftig arealbruk samt omstilling og mobilisering av ressurser. Debattefte 2 «Mellomoppgjøret» handler om innretningen av mellomoppgjøret for kommunesektoren.

Fakta i saken

I debathefte 1 «Evne og kraft til å bære» pekes det på åtte hovedutfordringer:

- Flere eldre fører til økt behov for helse og omsorgstjenester
- Trangere økonomi vil utfordre kommunene og vil kreve en hardere prioritering
- Utenforskap – flere står utenfor samfunns- og arbeidsliv
- Økende utfordringer knyttet til klima, natur og miljø
- Digitalisering i ulik fart og med ulik kraft
- Større risiko for uønskede hendelser
- Demokratiet utfordres fra flere hold
- Vedvarende mangel på personell og kompetanse

I debathefte 2 «Mellomoppgjøret» har KS bedt om innspill på følgende:

1. Bør den økonomiske rammen i mellomoppgjøret fordeles sentralt, eller bør deler av den forhandles lokalt, ut fra lokale behov og prioriteringer?

2. Hvis det avsettes midler til lokale forhandlinger, hvor stor bør potten i så fall være?
3. Hvis rammen fordels sentralt: Er det ønskelig at alle ansatte får omtrent like store tillegg, eller er det ønskelig med en tydeligere prioritering av enkelte grupper framfor andre?
4. Om enkelte grupper skal prioriteres, hvilke stillingsgrupper og/eller ansiennitetstrinn bør i så fall få størst tillegg?

Hovedtariffavtalen er inngått for en toårig periode frem til 30.april 2024. Forhandlingene i 2023 er et mellomoppgjør hvor partene sentralt kun skal forhandle om lønnsreguleringer.

Hoved tariffoppgjøret i 2022 endte med en meklingsløsning og inngåelse av en ny hovedtariffavtale fra 1.mai 2022 til 30.april 2024. Forhandlingene med Utdanningsforbundet, skolenes landsforbund og Norsk lektorlag førte ikke frem og det resulterte i en lengre streik med tvungen lønnsnemd fra 27/9-2022. I februar 2023 ble det kjent at virkningsdatoen for medlemmene til de forbund som gikk ut i streik er satt til 27.09.2022.

Det økonomiske grunnlaget for forhandlingene i årets mellomoppgjør betinger av den oppgjøret til frontfagene, lønnsutvikling i sammenlignbare tariffområder og den generelle økonomiske situasjonen på forhandlingstidspunktet.

Vurdering

I forhold til debatttjeft 1 «Evne og kraft til å bære» er det utfordringsbildet som angis gjenkjennbart også for lbestad kommune. Av de 8 utfordringene som beskrives u debatttjeftet, vurderer kommunedirektøren at følgende er mest fremtredende i i lbestad kommune:

Vi har en høy andel eldre hvor behovet for, og forventingene til helse og omsorgstjenester er økende. lbestad kommune har i dag en høy andel fagfolk i helse og omsorgstjenesten og vi klarer enn så lenge å være konkurransedyktig på lønn og arbeidstidsordninger. Det er ikke gitt at denne situasjonen vedvarer og det vil de kommende årene være behov for å styrke tjenesten i takt med det økte behovet.

lbestad kommune opplever også at en trangere økonomi krever tøffe prioriteringer. Driftsnivået til lbestad kommune er fortsatt for dyrt på enkelte områder gitt inntektssystemets forutsetninger, i tillegg kommer de høye finanskostnadene som følger av den høye lånegjelden. Prisveksten, rentøkninger og årlig nedgang i innbyggertall bidrar til å forsterke behovet for å gjøre ytterligere prioriteringer.

Digitalisering i ulik fart og med ulik kraft; lbestad kommune har de siste årene fått på plass en rekke digitale systemer og tatt i bruk noe velferdsteknologi. Vi har en god infrastruktur som gir muligheter for å kunne ta i bruk flere velferdsteknologiske løsninger. Samtidig er vi for små til å holde på med dette på egen hånd og for å sikre nødvendig fremdrift og kompetanse i digitaliseringsarbeidet vil det bli lagt frem en sak i løpet av våren hvor kommunedirektøren anbefaler at vi knytter oss til det regionale digitaliseringsnettverket. Dette for å kunne nyttiggjøre oss av nettverkets digitale kompetanse og for å bygge kompetanse internt i organisasjonen.

Når det gjelder mangel på personell og kompetanse gir det seg utslag i at det er krevende å få tak i barnehagelærere og lærere som har kompetanse på små- og mellomtrinnet med norsk, engelsk og matematikk i fagkretsen.

Ibestad kommune er konkurransedyktig på lønn ved rekruttering også av disse yrkesgruppene, men vi ser at vi har havnet noe bakpå i forhold til kontaktlærertillegg og spesielt på tillegg for å være pedagogisk leder. I dag ligger vårt kontaktlærertillegg på kr. 15 000 per år + 500 kr. Per elev, mens ped.ledertillegget ligger på kr. 6 000 per år. Sammenlignbare kommuner i regionen har et kontaktlærertillegg på mellom kr. 15 000 og 30 000, men de har ikke noe kronebeløp per elev slik som vi har. Når det gjelder ped.ledertillegget ligger det i våre sammenlignbare nabokommuner på mellom kr. 15 000 og 21 000. Det vil i løpet av våren bli avholdt forhandlinger med organisasjonenes forhandlingsutvalg hvor målsettingen er å komme til enighet om ny sats for kontaktlærer og ped.ledertillegg.

Helse og miljø

Ingen konsekvens

Personell

Ibestad kommune opplever i dag knapphet på kompetanse innenfor enkelte yrkesgrupper. For å klare å rekruttere den kompetansen vi har behov for er det viktig at vi er konkurransedyktig på lønn og arbeidstidsordninger, funksjonstillegg, kompetanseutviklingsmuligheter etc.

Økonomi

Kommunen setter årlig av en reserve som fordeles ut til enhetene i etterkant av lønnsoppgjørene. En reforhandling av funksjonstillegg og eventuelle andre særavtaler vil kunne medføre en økt kostnad.

Samfunnsplanen

For å nå de målsettingene som er innenfor de ulike områder i samfunnsplanen, er det viktig at Ibestad kommune har et attraktivt fagmiljø med kompetente medarbeidere. Vi har en gjennomgående høy andel fagfolk i organisasjonen, men innenfor flere av områdene vil rekrutteringsutfordringer gjøre seg gjeldende. For at Ibestad skal være en attraktiv bokommune, er det viktig at vi har fokus på måloppnåelse innenfor alle samfunnsplanens områder.

Kommunedirektørens konklusjon

Kommunedirektøren tilrår å ta saken til orientering.

Debattnefte I – 2023

Evne og kraft til å bære

Foto: Sharon Christia Ravn W. Linsbassen

KOMMUNSEKTORENS ORGANISASJON

The Norwegian Association of Local and Regional Authorities

Innhold

04

HVA ER DE MEST RELEVANTE
UTFORDRINGENE FREMOVER?

09

HVORDAN STYRKE LOKALDEMOKRATIETS EVNE
OG KRAFT TIL BÆREKRAFTIG AREALBRUK?

19

HVORDAN FÅ TIL EN RASKERE OMSTILLING
OG MOBILISERING AV RESSURSER?

Kjære folkevalgte

God forankring hos kommuner og fylkeskommuner er en forutsetning for å lykkes som en samlande arbeidsgiverorganisasjon og en relevant interessepolitisk aktør. Hvert år sender vi ut et debathefte der vi ber dere alle gi innspill. Svarene på spørsmålene vi stiller, og diskusjonene vi har på strategikonferansene og i KS' politiske valgte fylkesmøter og fylkesstyrer, er avgjørende for våre prioriteringer og vårt arbeid fremover.

Vi går nå inn i det siste året i valgperioden. Høsten 2023 velges nye kommunestyre og fylkesting. Med det starter også en ny KS-periode. Utgangen av én periode og inngangen til en annen, er et godt tidspunkt til å reflektere over hvor Kommune-Norge står, og til å gi innspill til hva KS som medlemsorganisasjon bør legge vekt på fremover.

Forrige Landsting vedtok prioriterte mål og satsinger for kommunesektoren samlet i dokumentet [Mange bekker små](#). Debathefte I for 2023, tar utgangspunkt i det overordnede kapittelet fra «Mange bekker små» kalt «Evne og kraft til å bære». Hva skal til for å sikre og styrke lokaldemokratiets evne og kraft til å løse de store bærekrafts utfordringene?

I årets debathefte I, løfter KS de store samfunnsutfordringene som vil prege kommunesektoren fremover. Skal vi som samfunn lykkes med å møte disse utfordringene, er det helt nødvendig med en felles virkelighetsfor-

ståelse. I heftet går vi nærmere inn på to av virkemidlene for å løse utfordringene; arealpolitikken og arbeidsgiverpolitikken.

Innspillene vil bli brukt som utgangspunkt for arbeidet med å vedta nye prioriterte mål og satsinger for kommunesektoren på Landstinget i 2024, og i forberedelsene av konsultasjonsmøtet med regjeringen våren 2023. Svarene vil også bli brukt i KS' løpende interessepolitiske arbeid for å møte fremtidens utfordringer.

Årets debathefte II handler om neste års mellomoppgjør. For å tydeliggjøre hvor sentral medlemsdialogen er for forankring av våre tariffpolitiske posisjoner, har KS i år definert et eget debathefte II som handler om lønnsforhandlingene. Etter et krevende hovedtariffoppgjør i 2022, er det ekstra viktig med et samlet utgangspunkt for kommende forhandlinger våren 2023.

Lykke til med diskusjonene!
Oslo, november 2022

Lasse Hansen

Lasse Hansen
Administrerende direktør

Hva er de mest relevante utfordringene fremover?

Koronapandemiens ettervirkninger, krigen i Ukraina og klimaendringene har skapt en rekke kriser i Europa. Økonomien er preget av kraftig prisvekst, forsyningsutfordringer og inflasjon. Demokratiet er under press. Uroen i verden treffer også norske kommuner og fylkeskommuner.

Her presenterer vi de hovedutfordringene kommunesektoren står i, og som blir mest sentrale å finne gode løsninger på. Vi ønsker at dere diskuterer og gir oss innspill for å fylle ut utfordringsbildet. Dette blir et viktig grunnlag for forberedelsene av KS Landsting 2024.

Flere eldre gir økte helse- og omsorgsbehov

SSBs nye befolkningsfremskrivninger viser at vi blir flere og at veksten i befolkningen vil bli ujevnt fordelt. Byene og områdene rundt vil vokse, mens svært mange distriktskommuner vil få lavere folketall. Sammensetningen av eldre og unge endrer seg, og vi blir flere eldre. Mange distriktskommuner vil få en befolkning med særlig høy gjennomsnittlig alder. Det blir færre i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist. Selv om folketallet i distriktene skulle stabiliseres, vil aldringen i befolkningen bety enda større forsørgerbyrde i mange distriktskommuner, enn i byene og områdene rundt.

Kommunale helse- og omsorgstjenester koster kommunene mer for hvert år. De siste årene har det vært en betydelig vekst i helse- og omsorgstjenestene blant yngre brukere. Samtidig vil flere eldre i befolkningen gjøre at behovet for kommunale helse- og omsorgstjenester vil øke.

Trangere økonomi krever tøffere prioriteringer

Pandemien var ikke over før høye byggekostnader, energipriser og markant prisvekst skapte nye utfordringer for kommunesektoren. Overraskende høye skatteinntekter har reddet sektorens økonomi mange år på rad.

Økonomien i kommunesektoren henger sammen med utviklingen i norsk økonomi. Befolkningen i arbeidsdyktig alder vil bli redusert og oljesektoren er ikke lenger en sikker underliggende drivkraft til velstandsvekst. Oljefondet må forventes å øke mindre enn det har gjort. Dermed vil finansieringsbidraget til videre økt offentlig ressursbruk trolig bli mindre enn vi har blitt vant med. Følgene av Russlands invasjon av Ukraina svekker også utsiktene for norsk og internasjonal økonomi.

Økt oppmerksomhet på sikkerhet og forsvar, samt tendenser til utflating av globaliseringstakten, svekker vekstevnen i økonomien. Samtidig kommer økende behov for helse og omsorgstjenester, klimautfordringene og et betydelig vedlikeholdsetterlep på infrastruktur til å øke utgiftene.

Flere utenfor samfunns- og arbeidsliv

Vi har ikke lyktes med å få flere i jobb og sikre at alle er en del av fellesskapet. Utenforskap kan hindre mennesker i å leve gode liv og svekker samholdet i samfunnet vårt. Årsakene er sammensatte og krever bred innsats. Forskere peker på sektorisering og mangel på tverrsektorielt samarbeid som grunner til at vi ikke lykkes med å forebygge utenforskap. Opphopning av levekårsproblemer i bestemte områder er en klar utfordring for spesielt de store kommunene.

Det har lenge vært bekymring for ungt utenforskap. Flere enn før fullfører videregående skole, men 11 prosent av befolkningen mellom 15 og 29 år er verken i arbeid,

utdanning eller opplæring. En økende andel barn vokser opp i familier med lav inntekt. Vi vet at pandemien gikk spesielt hardt utover barn og unge. Selv om tall fra Ungdata viser at mange har klart seg greit, så har henvisningene til spesialisthelsetjenesten innen psykisk helse økt.

Psykiske lidelser er en viktig årsak til ung uførhet og frafall fra utdanning og arbeidsliv. Omkostningene er store både for samfunnet og for de unge det gjelder, i tillegg til at arbeidslivet mister tilgang til nødvendig arbeidskraft og kompetanse.

Klima-, natur- og miljøutfordringene tiltar

Kommuner og fylkeskommuner spiller en sentral rolle i det grønne skiftet for å ta vare på naturen, få ned klimautslipp, og gjøre tilpasninger til et klima i endring. Økt behov for forebygging, beredskap og reparasjon etter klimaskapte ødeleggelser merkes tydelig i store deler av kommunesektoren. Skjerpede nasjonale mål fører til behov for ytterligere utslippskutt innen transport, bygg og avfall. Samtidig forsterkes krav til bærekraftig arealbruk. Det varierer hvilke økologiske verdier, naturressurser og næringsstruktur de ulike lokalsamfunnene har. En generell utfordring er å sikre nødvendig samspill mellom forvaltningsnivåene, befolkning og næringsliv.

Digitalisering i ulik fart og med ulik kraft

Digital infrastruktur er avgjørende for å få til et digitalt skifte og levere tjenester i hele landet. Kvaliteten på infrastrukturen påvirker hvor effektivt man kan digitalisere,

hvor stabile de digitale tjenestene er og hvor sårbar man er for dataangrep. Kommunesektoren står overfor juridiske og tekniske utfordringer i digitaliseringen, som eierskap til løsninger, tilgang til data, forholdet til leverandører, datasikkerhet og personvern.

Kommunene har ulik kompetanse og ulike økonomiske forutsetninger for å ta i bruk digitale løsninger. Det kan gi «A- og B-lag», samtidig som innbyggerne har de samme forventningene, uavhengig av bosted. Det forsterkes av at gevinstene ved å digitalisere tjenester varierer stort mellom kommunene. Det kan for eksempel være vanskelig å realisere en tidsbesparelse på prosent om det kun er snakk om én stilling.

Kommunal sektor samarbeider i økende grad med staten om digitalisering, ikke bare på et strategisk nivå, men også ved at kommuner og fylkeskommuner tar i bruk digitale løsninger tilbudt av staten. I tillegg øker stadig omfanget og bruken av de felleskommunale løsningene KS digitale fellestjenester leverer. Dette er en ønsket utvikling.

Større risiko for uønskede hendelser

Kommunesektoren må kunne håndtere et mangfold av uforutsette hendelser, både av global og lokal karakter. Flom og skred, tørke, pandemi, flyktningstrøm fra Ukraina, og hackerangrep mot kritisk digital infrastruktur er eksempler på akutte hendelser som har truffet kommuner i Norge de senere årene.

HVA ER DE MEST RELEVANTE UTFORDRINGENE FREMMOVER?

Både det vi vet om klimaendringer og den geopolitiske situasjonen gjør at samfunnssikkerhet og beredskap vil bli et enda viktigere tema i årene som kommer. Pandemien har også lært oss at samfunnet og kommunene må være forberedt på at en krise kan få umiddelbare følger for alle samfunnssektorer.

Så godt som samtlige kommuner tilfredsstiller kravet om å ha en helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse, men mange sliter med å ha oppdaterte analyser og planverk, og øve på håndteringen av uforutsette hendelser.

Demokratiet utfordres fra flere hold

Det er fortsatt generelt høy tilfredshet med demokratiet i Norge, selv om demokratiet i store deler av verden svekkes. Svekket tillit til demokratiske institusjoner og aktører kan bli en utfordring også i Norge. Det er økt risiko for at norske valg og velgere kan bli utsatt for uønsket påvirkning fra utenlandske aktører. Et tøffere offentlig ordskifte kan føre til selvsensur og at folk ikke engasjerer seg.

Statlig detaljstyring og trang økonomi begrenser det lokale handlingsrommet. Samtidig opplever folkevalgte at kommunens evne til å synliggjøre og utnytte handlingsrommet i vel så stor grad påvirker motivasjonen negativt.

Kommune-Norge stilles overfor et stort omfang av lovkrav, som det er krevende å ivareta fullt ut. Størst utfordringer er det å ivareta lovpålagte oppgaver som krever spesialiserte og tverrfaglige fagmiljøer. Lokaldemokratiet og den lokale autonomien ser ut til å komme under press som følge av at kommunene i økende grad får en rolle som forvalter av sterkt statlig styrte velferdstjenester.

Vedvarende mangel på personell og kompetanse

Kommunene, særlig små distriktskommuner, har utfordringer med å dekke behovet for kompetent arbeidskraft. Disse utfordringene vil forsterkes som følge av den demografiske utviklingen. Derfor må kommunene i større grad planlegge for at tilgang på arbeidskraft og kompetanse blir mer og mer begrenset.

Status kommune

Hvordan står det egentlig til i kommuner og fylker? KS samler status, resultater, utviklingstrekk og utfordringer for sektoren i [Status Kommune](#). Publikasjonen kommer ut hvert år.

Fremtidsverktøyet Norge 2040

Hvor forberedt er kommuner? De demografiske utviklingstrekkene vil treffe ulikt. KS har utviklet et [verktøy](#) viser deg problemene vi må håndtere og valg du kan ta for din kommune.

KS SPØR

- 1 Er utfordringsbildet som beskrevet overfor gjenkjennbart for din kommune/fylkeskommune?
- 2 Er det andre langsiktige utfordringer enn det som er beskrevet, som dere vil peke på?
- 3 Hvilke utfordringer mener dere det blir spesielt viktig å være oppmerksom på fremover?

Hvordan styrke lokaldemokratiets evne og kraft til bærekraftig arealbruk?

I rollen som lokale og regionale samfunnsutviklere ønsker kommuner og fylkeskommuner å svare offensivt på de store utfordringene vi står overfor. Som arealmyndighet har kommunene avgjørende betydning for samfunnsutviklingen gjennom beslutninger om bruk og vern av ressurser. Fra nasjonalt hold er det avgjørende at summen av kommunenes arealbeslutninger ikke bryter med vedtatt nasjonal politikk og internasjonale forpliktelser.

Lokaldemokratiet har etter plan- og bygningsloven et stort ansvar for en arealbruk som fremmer bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner. I utgangspunktet er det kommunen som bestemmer hvordan landets arealer skal brukes og reguleres. Berørt statlig og regionalt organ, annen berørt kommune og Sametinget kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner.

Vi ønsker at dere drøfter og gir innspill på hvilke muligheter og utfordringer dere opplever i det lokale arbeidet med bærekraftig arealbruk og hvilke nye nasjonale verktøy og virkemidler som kan være egnet til å styrke lokaldemokratiets evne og kraft til å fatte gode og langsiktig bærekraftige beslutninger.

Areal som begrenset ressurs gir muligheter og utfordringer

Å fatte vedtak om bruk og vern av ressurser gir store muligheter til å påvirke samfunnsutviklingen. Samtidig kan det være krevende, særlig i en situasjon med interessenmotsetninger, økt press i beslutningsprosessen og komplekse sammenhenger.

Krevende interesseavveininger

Ulike mål kan være motsetningsfylte, for eksempel knyttet til bosetting, verdiskaping, utbygging av ny fornybar energi, natur og klima. Det vil også kunne være ulike syn, både faglig og politisk, på hva som er de mest bærekraftige løsningene. Det finnes mange eksempler på at kommunene og innsigelsesmyndigheter vurderer

enkeltsaker forskjellig, og at kommunepolitikere mener statsforvalteren blander seg inn i saker hvor lokalpolitikerne bør ta lokale beslutninger. «Det kan virke som om vi skal tvinges inn til å bli statsforvalterens små burhøns» er en spissformulering som er brukt i en konkret kommuneplansak. Med økende arealknapphet øker både tomteprisen og interessemotsetningene, og det blir mer krevende å være beslutningstaker.

Økt press i beslutningsprosessen

En åpen og kritisk offentlig debatt og mulighet til å påvirke den politiske beslutningsprosessen er en del av demokratiets grunnmur. Det er et godt utgangspunkt for demokrati og tillit at innbyggerne foretrekker folkevalgte i egne kommunestyre som kanal for å fremme sine synspunkter (Tillitsbarometeret 2022, Respons Analyse).

Samtidig er det økt press på beslutningsprosessen.

Et [tøffere debattklima](#) kan være en utfordring for mange folkevalgte. Areal, plan og byggesak er det området i kommunens administrasjon som er mest [utsatt for press og situasjoner med uetisk atferd](#) eller tilbud om utilbørlige fordeler.

Komplekse sammenhenger

Fysisk utbygging krever areal, og arealbruk har konsekvenser for klima og natur. Sammenhengene er komplekse, ikke minst samspillet mellom klima og natur: Hvordan vi bruker naturen påvirker klimaet, samtidig som klimaendringene påvirker naturen. Selv om ikke den enkelte beslutning om å bygge nye hytteområder, kraftanlegg og veier alene har stor innvirkning på de totale naturverdiene, er det fare for at den totale belastningen blir for stor når en ser på arealbruken samlet sett.

Klima- og naturhensyn i arealpolitikken

Store klima- og naturutfordringer

FNs klimapanel og det internasjonale naturpanelet

har slått fast at vi har store utfordringer med å stanse både klimaendringene og tap av naturmangfoldet. Populasjonene til 40 prosent av artene på land, 84 prosent av artene i ferskvann og 35 prosent av artene i havet har blitt vesentlig reduserte siden 1970.

Arealbruk er en nøkkelfaktor

Arealbruk er en nøkkelfaktor både i arbeidet med å bremse klimaendringene, for tilpasning til et endret klima og som den viktigste enkeltfaktoren i arbeidet med å stanse tap av natur.

Når natur bygges ned, svekkes naturens økosystemer og evnen til å fange og lagre karbon fra atmosfæren. Arealbruksendringer svekker også arealenes evne til å dempe effektene av et klima i endring. Dette kan for eksempel øke faren for skader fra flom, skred og langvarig tørke.

Internasjonale forpliktelser

Parisavtalen er en juridisk forpliktende avtale under rammeavtalen [Klimakonvensjonen](#).

På klimatoppmøtet i Glasgow ble landene blant annet enige om at global oppvarming skal stanse på 1,5 grader. Som en følge av Glasgow-avtalen får areal økt betydning som klimatilskudd ved det er nødvendig å ta vare på natur og økosystemer for å nå klimamålene. Klimasamarbeidet med EU setter krav om balanse mellom utslipp og opptak i arealbrukssektoren frem til 2026. Etter 2026 følger skjerpede regler. Det gir et sterkt press for å få ned utslippene.

Konsekvensene for klima og miljø kan beskrives bedre

Kommunenes mest sentrale virkemiddel for å håndtere klima- og naturutfordringene er arealplanleggingen.

Undersøkelser peker på at kvaliteten på [konsekvens-](#)

utredninger av klima- og miljøtemaer i kommuneplanens arealdel kan forbedres betydelig. Det varierer stort hvilke av klima- og miljøtemaene som beskrives. Få kommuner har relevante og realistiske planalternativer hvor man kan sammenligne virkningene for miljø og samfunn.

Nye verktøy og virkemidler i arealpolitikken?

Kommunesektoren har en rekke forventninger til nasjonale myndigheter med betydning for arealpolitikken, og KS har konkretisert forventningene til nytt Storting, regjeringsplattformen og ny regjering.

Regjeringsplattformen

I regjeringsplattformen tas det til orde for flere justeringer i arealpolitikken:

- Mer differensiert forvaltning av strandsonen, med økt handlefrihet og større muligheter for næringsutvikling og bosetting i spredtbygde strøk langs kysten i strandsonens sone 3.
- Gjennomgang av statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, arbeids- og transportplanlegging for å sikre tilpasning til lokale forutsetninger.
- Styrke jordvernet.
- Forenkle plan- og bygningsloven slik at planprosessene går raskere og vurdere å redusere antall søknadspliktige byggesøknader.
- Færre og mer samordnede statlige innsigelser.

I det andre konsultasjonsmøtet 2022 med regjeringen viste KS til at kommunene ønsker mer tillit fra nasjonale myndigheter i arealpolitikken. På et eget oppfølgingsmøte i august 2022 formidlet KS behovet for å finne mer differensierte løsninger i den enkelte kommune og se på praktiseringen av statlige innsigelser.

Som et utgangspunkt for en diskusjon om hvordan lokaldemokratiet kan styrke klima- og naturhensynene i arealpolitikken, har KS fått gjennomført FoU om bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre.

Økt kunnskap og kapasitet

Mange kommuner og fylkeskommuner er allerede godt i gang med å utforske nye virkemidler, og arbeider blant annet med areal- og naturregnskap. Digitale verktøy for å vurdere klima- og naturpåvirkning fra arealbruk kan benyttes. KS har bedt staten om å ta et hovedansvar for utvikling av areal/naturregnskap i samarbeid med kommunesektoren. Andre aktuelle tiltak kan være å utdanne flere planleggere. Kommunene kan også i større grad bruke fylkeskommunen som fagressurs i plansaker.

Økonomiske virkemidler

Naturavgift på utbygging av uberørt natur (engangsavgift) er av flere pekt på som et mulig virkemiddel for at kostnaden for samfunnet ved å bygge ned natur skal tas hensyn til i utbyggingsbeslutninger. Det har et annet formål og innretning enn de ordninger som er ment å gi lokalsamfunnene del i økonomiske gevinster ved utnyttelse av arealer til energiproduksjon eller havbruk, og som KS har arbeidet for å styrke.

Juridiske virkemidler

Et sentralt spørsmål er hvordan strandsoneforvaltningen og forvaltningen av områder med ulike naturgitte og demografiske utfordringer kan differensieres. Det kan være aktuelt å vurdere nærmere om naturen bør få en ordning etter modell av plan- og bygningslovens bestemmelse om at kommunestyret «skal sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen». Det kan også være aktuelt å utforske hvordan naturen kan få et sterkere vern. Videre kan det være aktuelt å utvikle tydeligere mål for ulike naturinteresser, tilsvarende som for mål for utslippskutt og omdisponering av matjord.

Karbon i norske økosystemer

All natur lagrer karbon, noen naturtyper lagrer mer enn andre. Skogen er viktig, men våtmarkene, biosfæren og is-systemene er viktigere. Særlig våtmark og myr er viktig. Norge har 7 promille av det globale landarealet, men 18 promille av karbonlageret – og er dermed en internasjonal stormakt i naturlagring av karbon.

● Skog ● Fjell ● Åpent lavland ● Våtmark ● Økosystemer i vann

(Kilde: NINA-rapport 1774B)

540 km²

ble bygget ned i Norge i perioden 2008–2019, i følge beregninger til SSB (2020).

40%

av dette gjaldt boligbygging

Av det totalt nedbygde arealet:

42%
skog

17%
jordbruksarealer

2%
myr

Det betyr at 61%

av den totale nedbyggingen kan ha bidratt til negativ klimaeffekt.

2777 km²

er per 2019
planlagt utbygd
frem mot 2030

Ut fra hva som er utbygd i perioden 2008–2019 kan vi forvente at den største utbyggingen frem mot 2030 vil komme rett utenfor eksisterende tettsteder i de mellomsentrale kommunene.

(Kilde: SSB)

Eksempel:

Nordre Follo har vedtatt tre grep for å oppnå arealnøytralitet. Kommunen samarbeider med Viken fylkeskommune og OsloMet om å utvikle verktøy og metoder for å nå målene de har satt seg.

Kommunen har tre grep for å oppnå arealnøytralitet:

1

Vurdere alle ubebygde arealer i kommuneplanen på nytt.

2

Vurdere alle nye forslag om endringer av arealformål opp mot arealnøytralitet og «10-minuttersbyen».

3

Planbestemmelser med krav om økologisk kompensasjon og matjordplan ved nedbygging av natur og dyrket mark.

HVORDAN STYRKE LOKALDEMOKRATIETS EVNE OG KRAFT TIL BÆREKRAFTIG AREALBRUK?

Foto: Adobe Stock

Ni mulige veier for å styrke klima- og naturhensyn i arealpolitikken innenfor dagens handlingsrom:

1. Jakte på løsningene som begrenser arealforbruket og gjøre inngrepene så skånsomme som mulige. Potensialet for fortetting og transformasjon bør utnyttes før nye utbyggingsområder tas i bruk.
2. Tilstrebe et arealbruksmønster i samfunns- og arealdel som fremmer utvikling av kompakte byer og tettsteder, reduserer transportbehovet og legger til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.
3. Styrke sentrum i byer og tettsteder i område- og detaljregulering som legger til rette for god balanse mellom boliger, handel og arbeidsplasser, sosiale møteplasser og grønne lunger og friområder.
4. Samarbeide regionalt for å styrke kapasitet og kompetanse og for å finne gode regionale løsninger på kommuneoverskridende arealutfordringer.
5. Sørge for administrativ kapasitet og kompetanse, særlig innen planlegging, klima og naturforvaltning.
6. La mest mulig av naturen være urørt. Robust og variert natur sikrer forsyning av livsviktige naturgoder. Intakt natur er også effektivt for å bremse klimagassutslipp. Spesielt i myr og skogsjord er det enorme karbonlager.
7. Bygge der naturen allerede er ødelagt. Ubrakte eller dårlig arealutnyttede industritomter er et eksempel på areal som kan brukes til nye formål. I Tyskland og Sverige plasseres vindturbiner langs motorveger og i eksisterende industriområder.
8. Minimere naturinngrepene. Prosjekter som anses som nødvendige bør gjennomføres slik at de gjør minst mulig skade på natur og matjord.
9. Restaurere ødelagt natur. De gangene det ikke er mulig å unngå naturinngrep for å løse andre samfunnsoppgaver, kan dette kompenseres ved å restaurere eller etablere ny natur.

Arealbruk er en
nøkkelfaktor både i arbeidet
med å bremse klimaendringene,
for tilpasning til et endret klima
og som den viktigste
enkeltfaktoren i arbeidet med
å stanse tap av natur.

KS SPØR

- 4** Hvilke muligheter og utfordringer opplever kommunene/ fylkeskommunene selv i arbeidet med bærekraftig arealbruk?
- 5** Hvilke nye verktøy og virkemidler vil være nyttige og nødvendige i kommunens/fylkeskommunens arbeid med bærekraftig arealbruk?

Eksempel på hva som kan drøftes:

Hvordan kan fylkeskommunene bidra til at kommunenes kapasitet og kunnskapsgrunnlag for arealbruksbeslutninger styrkes?

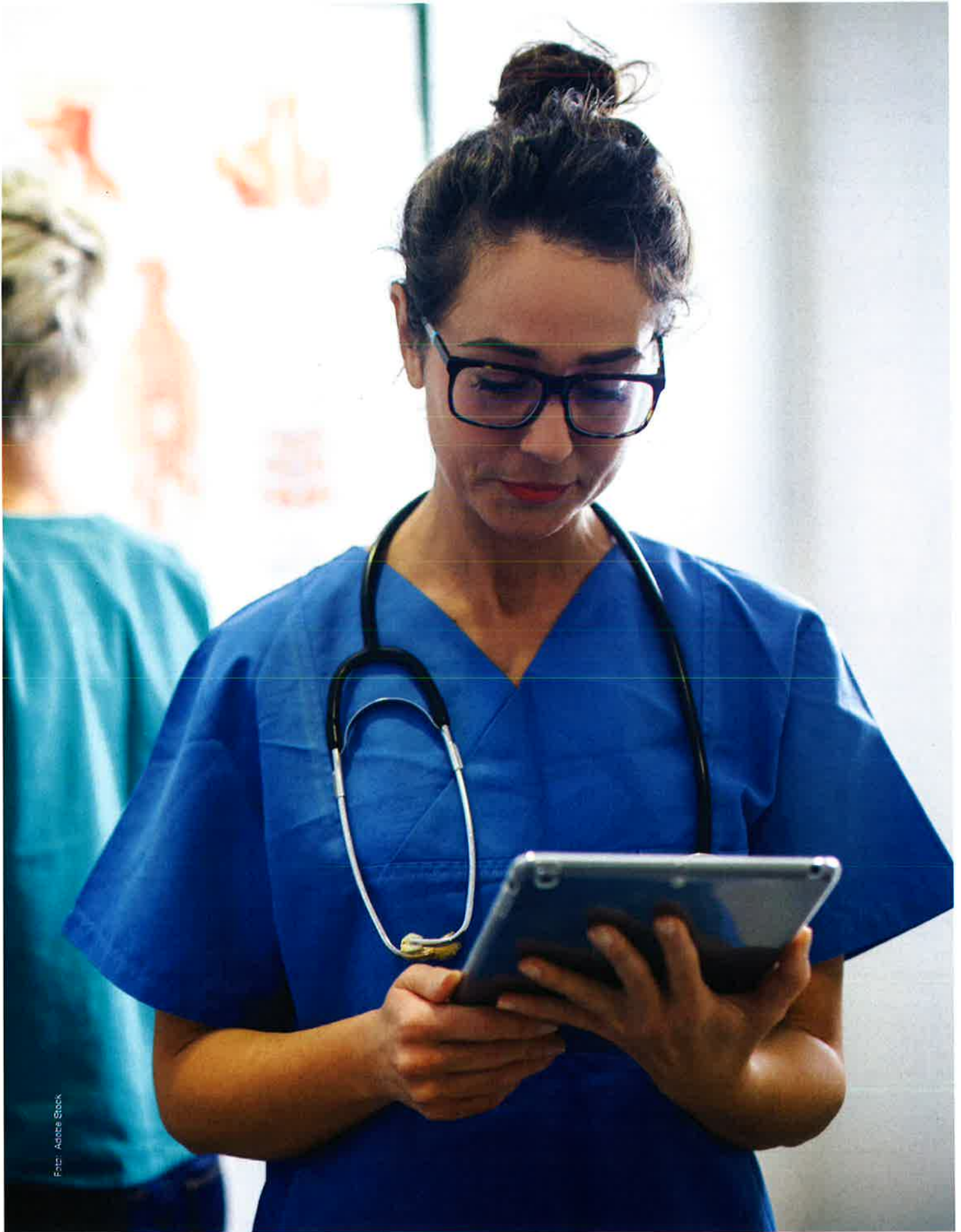
•
Vil det være ønskelig å få utredet nærmere hvordan en naturavgift på utbygging av uberørt natur vil kunne fungere?

•
Vil det være ønskelig å få utredet nærmere om, ev. hvordan, kommunestyrene kan etablere en særskilt ordning for å ivareta naturens interesser i arealplanleggingen?

•
Er det behov for konkrete endringer i plan- og bygningsloven eller annet lovverk som kan gi kommunene flere/forsterkede virkemidler til å ta beslutninger om bærekraftig arealbruk?
I så fall – hvilke?

•
Er det behov for konkrete endringer i regelverk eller praksis for utøvelse av innsigelsesinstituttet?
I så fall – hvilke?

Hvordan få til en raskere omstilling og mobilisering av ressurser?

Det blir en vedvarende begrenset tilgang på kompetent arbeidskraft og redusert økonomisk handlingsrom fremover. Knapphet på arbeidskraft er mest merkbart i distriktene, hvor rekrutteringsgrunnet er minst, men vil også etter hvert prege sentrale strøk.

Dette utfordrer dagens organisering av tjenestene og måten oppgavene løses på. Det innebærer at ledere og medarbeidere må tenke nytt om hvordan man løser samfunnsoppdraget. Det er nødvendig med raskere omstilling og mobilisering av ressurser, både i og utenfor egen virksomhet.

Behovet for omstilling er større enn rekrutteringsmulighetene

Omstillingsbehovet er størst innen helse- og omsorg, som følge av den demografiske utviklingen, men det er også nødvendig med omstilling innenfor de øvrige tjenesteområdene.

Ny teknologi gir nye muligheter innenfor alle ansvarsområdene i kommunesektoren. Det gjør oss i stand til å organisere, skape og levere tjenester mer effektivt med færre ressurser.

Eksempel: Bransjeprogram – Kompetanseløft for å bidra til grønn omstilling

[Avfalls- og gjenvinningsbransjen](#) er en av regjeringens utvalgte bransjer som får et kompetanseløft for å mestre overgangen til sirkulærøkonomi. Innen 2035 har bransjen mål om å oppnå 65 prosent materialgjenvinning.

TIPS

[Gratis bærekraftskurs](#) for kommuner finnes på KS Læring.

Kommunesektorens arbeidsgivermonitor 2021

[Gvinstrealisering ved digitalisering er den største arbeidsgiverutfordringen](#)

[KS Veileder: «Gode råd for å lykkes med teknologistøttet læring på arbeidsplassen?»](#)

HVORDAN FÅ TIL EN RASKERE OMSTILLING OG MOBILISERING AV RESSURSER?

Foto: Adobe Stock

Arbeidstakere med særaldersgrense i kommunal sektor:

- 60 år for brannkonstabler og andre innen brann- og redningstjenesten.
- 65 år for særlig arbeidstakere i helse- og omsorgssektoren, som for eksempel helsefagarbeider/hjelppeleier eller sykepleier, i tillegg til en rekke andre yrkesgrupper.

[Tre av ti ansatte i kommunal sektor har særaldersgrense.](#)

[Heltid kan utløse 32 700 årsverk innen helse- og omsorgstjenesten](#)

Deltidsansatte i helse- og omsorgstjenestene har i snitt en stillingsstørrelse på 57 prosent, og representerer med dette et stort arbeidskraftpotensial.

En forutsetning for å lykkes med omstilling til bærekraftige velferdsløsninger er tidlig involvering av tillitsvalgte. Det bidrar til et godt partssamarbeid preget av tillit og gode relasjoner. Ledere har en viktig rolle ved å legge til rette for å utforske, prøve og feile, vise tillit og støtte sine medarbeidere. Slik kan det utvikles nye løsninger på tvers av fag, tjenesteområder og forvaltningsnivåer, i samhandling med andre.

Hvordan mobiliserer vi flere ressurser?

Det må i større grad planlegges annerledes fordi tilgangen på arbeidskraft og kompetanse blir mindre. Derfor må man i større grad mobilisere ansatte internt i egen virksomhet, involvere innbyggernes ressurser og forene og mobilisere ressurser regionalt.

Hvilket ressurs potensial finnes blant egne ansatte?

I praksis betyr det at man i større grad må utvikle kompetansen til de arbeidstakerne man har, og benytte den kompetansen som er tilgjengelig mest mulig effektivt. Samtidig er det nødvendig å mobilisere og utløse potensialet for arbeidskraft i forlenget yrkeskarriere, lavere sykefravær og at flere jobber heltid.

Med vedvarende knapphet på arbeidskraft og kompetanse, er det nødvendig å prøve ut nye måter å organisere arbeidet på, med oppgavedeling, arbeidstid og planlegging, kompetanseheving og målrettet bruk av kompetanse. Det er også ventet at Helsepersonellkommissjonen, som skal legge frem sin utredning februar i 2023, vil gi retning på dette arbeidet.

Tørn-prosjektet gjør forsøk med ny organisering av arbeidet og arbeidstiden i kommunenes helse- og omsorgstjenester. Pr. oktober 2022 deltok rundt 60 kommuner.

Innbyggerne er en viktig ressurs

Like viktig som å mobilisere, utvikle og bruke den arbeidskraften som er i virksomheten, er det å se på innbyggerne som en viktig ressurs. Målet er å gå fra å levere tjenester til sammen å skape velferd. I praksis innebærer det å åpne opp virksomheten og mobilisere og involvere brukere og innbyggere som en ressurs. Kommunens oppgave er ikke først og fremst å føre innbyggeren gjennom livet, men å gjøre mulig et godt liv basert på egenverd, mestring og aktiv bruk av egne ressurser.

Tidlig og samordnet innsats for barn og unge har stor betydning for å gi alle en god oppvekst som gir grunnlag for et godt liv, mulighet for å bruke sine ressurser og hindre utenforskap.

VISSTE DU AT...

... den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 142 000 årsverk (SSB, 2020).

... 55 prosent av befolkningen over 15 år har gjort frivillig arbeid i løpet av det siste året (Frivillighetsbarometeret 2021). Dette er en nedgang fra tidligere og må sees i sammenheng med koronapandemien.

Foto: Angel Nieto/ Mosphotos

Det blir flere eldre. Eldre utgjør en stor og viktig ressurs. Frivillig innsats er helsefremmende, både for dem som yter og mottar. Gjennom god stimulering kan flere eldre komme sammen og bidra til livsmestring og sosiale møteplasser. Samarbeid og samhandling mellom offentlig og frivillig sektor bør baseres på likeverdig partnerskap, og gjensidig respekt for hverandres roller. Samarbeidet mellom sektorene bør bygge på et prinsipp om at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester.

Mye å hente ved å forene ressurser regionalt

Mange kommuner har gode erfaringer med å mobilisere og forene ressurser i forpliktende samarbeid. Konkret kan det være flere nabokommuner som investerer og implementerer i tekniske løsninger som hele regionen har nytte av, gjennom sammen å rekruttere spisskompetanse og dele på kostnadene. Et eksempel er [DigiVestland](#).

EN NY VIRKELIGHET KREVER RASKERE OMSTILLING OG MOBILISERING AV RESSURSER

KS SPØR

- 6** Hva er de største barrierene for å få til en raskere omstilling i din kommune/fylkeskommune?

- 7** Hvor ser dere de største mulighetene for å mobilisere internt i egen organisasjon og med eksterne utenfor organisasjonen?

Foto: Arne Sjøbekk

Postadresse: KS
Postboks 1378 Vika, 0114 Oslo
Besøksadresse: Haakon VII's gt. 9, 0161 Oslo

Telefon: 24 13 26 00

ks@ks.no
www.ks.no

Debatthefte II – 2023

Mellomoppgjøret 2023

Foto: Adobe Stock

KOMMUNSEKTORENS ORGANISASJON

The Norwegian Association of Local and Regional Authorities

Innhold

05

KS FORHANDLER PÅ VEGNE AV
KOMMUNESEKTOREN

11

HOVEDTARIFFOPPGJØRET
2022

15

MELLOMOPPGJØRET 2023

Kjære folkevalgte

God forankring hos kommuner og fylkeskommuner er en forutsetning for å lykkes som en samlende arbeidsgiverorganisasjon og en relevant interessepolitisk aktør. Hvert år sender vi ut Debattheftet der vi ber dere alle gi innspill. Svarene på spørsmålene vi stiller, og diskusjonene vi har på strategikonferansene og i KS' politiske valgte fylkesmøter og fylkesstyret, er avgjørende for våre prioriteringer og vårt arbeid fremover.

Alle kommunene og fylkeskommunene, med unntak av Oslo, har gitt KS fullmakt til å forhandle tariffavtaler på deres vegne. For å tydeliggjøre hvor viktig det er med medlemsdialog og forankring av våre tariffpolitiske posisjoner, har vi i valgt å utarbeide et debathefte II som handler om tariffoppgjøret i 2023.

Vi har lagt et krevende hovedtariffoppgjøret i 2022 bak oss. Vi ble enige med 37 av 40 organisasjoner om en ny Hovedtariffavtale som lærerorganisasjonene ikke aksepterte, og gikk til streik. Regjeringen avsluttet streiken med tvungen lønnsnemnd, og Rikslønnsnemnda vil avgjøre tvisten i februar.

Nå er det tid for å rette blikket fremover mot tariffoppgjøret våren 2023. Vår ambisjon er å finne løsninger som ivaretar både partene og kommunenes og fylkeskommunenes prioriteringer, innenfor den økonomiske rammen som frontfagsnormen og kommunenes økonomi tillater.

Årets debathefte I løfter frem store samfunnsutfordringer som vil prege kommunesektoren fremover. Det blir en vedvarende begrenset tilgang på kompetent arbeidskraft og redusert økonomisk handlingsrom.

For å møte disse utfordringene er det behov for raske omstilling og mobilisering av ressurser internt i egen organisasjon og utenfor organisasjonen. Det handler om å verdsette hele laget, som er viktig for å skape gode velferdstjenester. Dette fremtidsbildet er utgangspunkt når mål og prioriteringer for tariffoppgjørene skal fastsettes.

Vi vil oppfordre dere til å behandle debathefte I og II politisk, gjøre vurderinger basert på lokale behov og gi konkrete innspill til forhandlingsmandatet for tariffoppgjøret.

Lykke til med diskusjonene om tariffoppgjøret 2023.

Oslo, november 2022

Lasse Hansen

Lasse Hansen
Administrerende direktør

Behandling av debatheftet og unntak fra offentlighet

Dersom kommunene/fylkeskommunene ser det som hensiktsmessig, kan saksframlegg og vedtak om spørsmål i KS' debathefte II som omhandler tariffoppgjør unntas offentlighet. Offentleglova § 23 gir «Unntak av omsyn til det offentlige sin forhandlingsposisjon m.m.». I forarbeidene til loven heter det at unntaksbestemmelsen er «først og fremst aktuell i lønnsforhandlingar (...)» fordi innsyn kan «svekkje den strategiske stillinga til organet i den aktuelle saka eller i framtidige saker.»

Det følger videre av Kommune-loven § 11-5 b, at dersom hensynet til tungtveiende offentlige interesser tilsier det, og opplysninger i dokumentet kan være unntatt innsyn etter offentlighetslova, så kan kommunen/fylkeskommune vedta å lukke møtet. Hensyn-

et til at kommunenes innspill kan virke inn på KS sin forhandlingsposisjon, kan tilsa at det også foreligger tungtveiende offentlige hensyn for å lukke møte.

Når det foreligger et forhandlings- eller meklingsresultat, er grunnlaget for å unnta dokumentene fra offentlighet som hovedregel ikke lenger til stede.

Representanter for de ansatte har ifølge kommune-loven (§ 13-4) «ikke rett til å delta i behandlingen av saker som gjelder arbeidsgivers forberedelser av forhandlinger med arbeidstakere, arbeidskonflikter, rettstvister med arbeidstakerorganisasjoner eller oppsigelse av tariffavtaler». Dette gjelder også dersom partssammensatt utvalg skal behandle debathefte II.

KS forhandler på vegne av kommunesektoren

KS forhandler lønns- og arbeidsvilkår for nesten 500 000 ansatte. Ansatte i kommuner og fylkeskommuner utgjør om lag 20 prosent av de sysselsatte i Norge, og lønsmassen er på om lag 300 milliarder kroner. Dette gjør KS til den klart største arbeidsgiverorganisasjonen i offentlig sektor og lønnsoppgjørene i KS' tariffområde har stor betydning for den samlede lønnsdannelsen i norsk arbeidsliv.

Hovedtariffavtalen (HTA) er inngått for to år, fra 2022 til 2024. Lønnsoppgjøret i 2023 er derfor et mellomoppgjør, hvor det skal forhandles om lønnsendringer og ikke andre endringer i tariffavtalen.

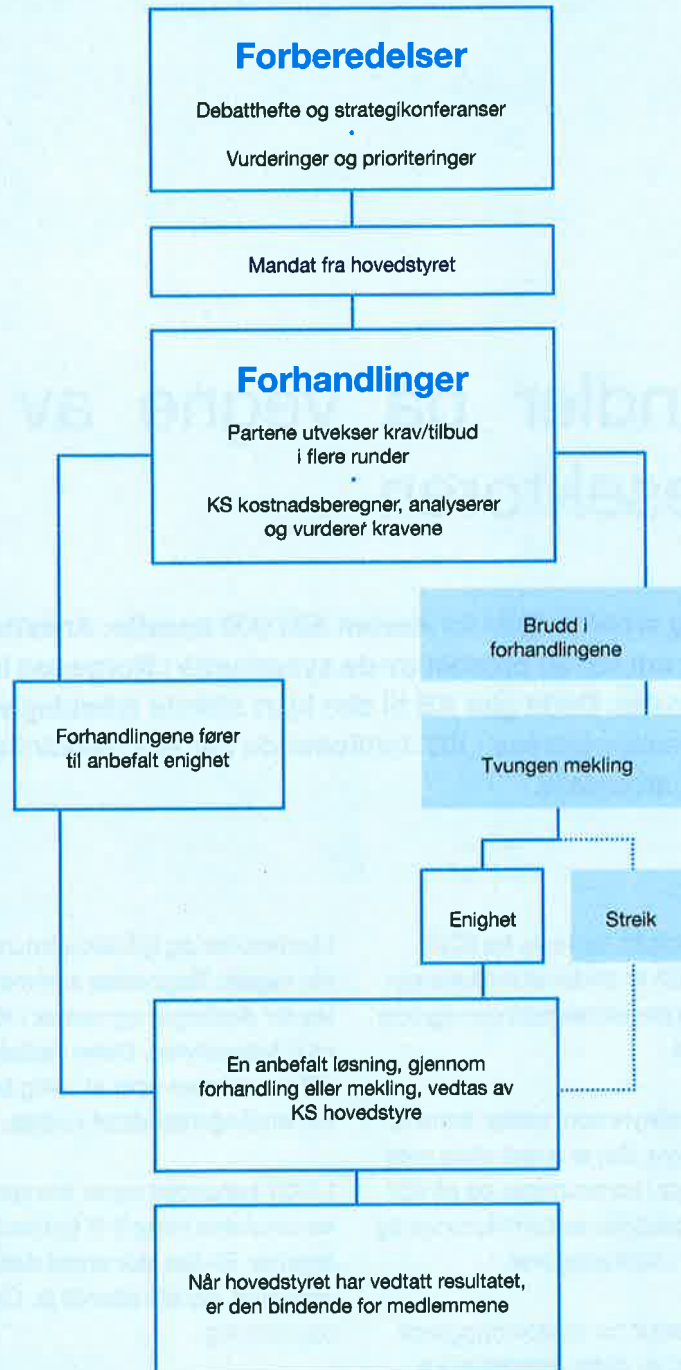
Det er KS' politisk valgte hovedstyre som vedtar forhandlingsmandatet til KS' forhandlere. Det er svært viktig med god forankring blant folkevalgte i kommunene, og på KS' fylkesmøter, slik at vi ivaretar bredden av kommunenes og fylkeskommunenes interesser i tariffoppgjøret.

Veien frem til forhandlingsmandat for mellomoppgjøret i 2023 starter med behandling av dette debattøfte II

i kommuner og fylkeskommuner. Innspill sendes KS i din region. Regionvise sammenstillinger legger grunnlag for drøftinger og vedtak i KS fylkesmøter (eventuelt i KS fylkesstyre). Disse vedtakene blir lagt frem for KS Hovedstyre som et viktig beslutningsgrunnlag når forhandlingsmandatet vedtas.

I 2022 behandlet tre av fire kommuner og alle fylkeskommunene innspill til forhandlingsmandatet i politiske organer. En like stor andel deltok i uravstemningen om resultatet, og alle stemte ja. Det var en rekordstor oppslutning.

Gjennomføring av et mellomoppgjør – i korte trekk

Forhandlingsordningen i KS-området

I KS' tariffområde forhandler KS samtidig med forhandlingssammenslutningene LO Kommune, Unio, YS-kommune og Akademikerne kommune. Disse fire representerer til sammen 40 arbeidstakerorganisasjoner.

KS og forhandlingssammenslutningene forhandler samlet om én felles hovedtariffavtale (HTA). Sammenslutningene anbefaler eller forkaster resultatet av forhandlinger eller mekling. Dersom de forkaster resultatet, kan sammenslutningene velge å streike, slik Unio gjorde i 2021. Selv om sammenslutningene anbefaler resultatet, slik alle fire gjorde i 2022, er hver enkelt organisasjon part i tariffavtalen, og resultatet vedtas eller avvises av disse. Streikeretten ligger dermed både til de fire forhandlings-sammenslutningene og til alle organisasjonene.

Forhandlingsordningen er avtalt i Hovedavtalen. Ved at forhandlingsretten ligger til sammenslutningene vil dette gjøre disse i bedre stand til å koordinere hver enkelt organisasjons krav og få større tyngde til å forhandle frem helhetlige løsninger i tariffoppgjørene. Dersom sammenslutningene i mindre grad ønsker, eller ikke er i stand til, å gi og ta for å inngå samlende og brede løsninger vil dette kunne utfordre forhandlingsmodellen.

Lønnssystemet i KS-området

Gjennom lønnssystemet i HTA får om lag ni av ti ansatte størstedelen av sin lønn fastsatt i de sentrale forhandlingene. Lønn til disse ansatte er regulert i HTA kapittel 4.

KS og organisasjonene er blitt enige om et kompetansebasert lønnssystem, hvor alle stillinger med likt krav til utdanningslengde har samme minstelønn/garantilønn og får like lønnstillegg i sentrale forhandlinger. Alle stillinger på samme utdanningsnivå utgjør en *stillingsgruppe*, og det er disse gruppernes lønnstillegg de sentrale parter

forhandler om ved tariffoppgjørene. Innenfor hver gruppe er det også en ansiennitetsstige. Ansatte har ofte høyere grunnlønn enn garantilønna. De kan ha fått høyere lønn ved ansettelse, f.eks. grunnet rekrutteringsutfordringer, i lokale lønnsforhandlinger, for kompetanse, eller ekstra ansvar og lignende.

Lønnssystemet åpner ikke for sentralt å avtale egne lønnstillegg til enkelte yrkesgrupper innenfor samme stillingsgruppe. I 2019 var eksempelvis blant annet sykepleiere en prioritert gruppe. Som en konsekvens av lønnssystemet fikk da alle med 3-årig høgskoleutdanning et lønnsløft, både sykepleiere, barnehagelærere, vernepleiere m.v.

KS og sammenslutningene kan i de sentrale forhandlingene avtale at hele eller deler av den økonomiske rammen skal forhandles lokalt. Da forhandler den enkelte kommune med organisasjonene lokalt om fordeling av potten. Partene lokalt har da mulighet til å avtale høyere lønn til enkelte yrkesgrupper dersom det er nødvendig f.eks. av rekrutteringshensyn.

Ledere og enkelte grupper med høyere akademisk utdanning f.eks. leger, psykologer, jurister og rådgivere forhandler lønn kun lokalt i kommunen. Lokale forhandlingshjemler for disse ansatte ligger i HTA kapittel 3.4 og kapittel 5.

KS FORHANDLER PÅ VEGNE AV KOMMUNESEKTOREN

Stillingsgrupper i HTA kapittel 4

	Stillingsgruppe	Antall årsverk	Gjennomsnittlig årslønn pr. 1.12.2021	Eksempler på ulike stillinger innenfor stillingsgruppen
GRUPPE 1	Stilling uten særskilt krav til utdanning	51 095	434 213	Barnehageassistent Pleiemedarbeider Servicemedarbeider Renholder SFO-assistent Vaktmester
	Fagarbeiderstilling/ tilsvarende fagarbeiderstilling	92 665	495 708	Helsefagarbeider Barne- og ungdomsarbeider Brannkonstabel Fagarbeider Konsulent Kokk Sekretær Miljøarbeider
	Stilling med krav om fagbrev og 1-årig fagskoleutdanning (min. 60 fagskolepoeng)	4 745	527 901	Hjelpepleier med fagskoleutdanning Fagarbeider med fagskoleutdanning Brannkonstabel med fagskoleutdanning
	Lærer og Stilling med krav om 3-årig U/H-utdanning (min. 180 studiepoeng)	70 243	560 265	Sykepleier Barnehagelærer Vernepleier Sosionom/sosialkurator Barnevernspedagog Miljøterapeut Lærer Saksbehandler Bibliotekar Tannpleier
GRUPPE 2	Adjunkt og Stilling med krav om 4-årig U/H-utdanning (min. 240 studiepoeng)	34 422	578 713	Spesialsykepleier Helsesykepleier Spesialpedagog Adjunkt Spesialfysioterapeut Klinisk sosionom
	Adjunkt med tilleggsutdanning og Stilling med krav om 5-årig U/H-utdanning (min. 300 studiepoeng)	32 566	619 807	Adjunkt med tilleggsutdanning Stilling med krav om 4-årig spesialutdanning med 1 års nødvendig tilleggsutdanning
	Lektor og Stilling med krav om mastergrad (min. 300 studiepoeng)	4 539	610 244	Stilling med krav om mastergrad Musikkterapeut Lektor Logoped
	Lektor med tilleggsutdanning	12 914	671 360	Lektor med tilleggsutdanning

Tabellen viser stillingsgruppene i KS-området med antall årsverk, gjennomsnittlig lønn, og eksempler på ulike typer stillinger innenfor hver stillingsgruppe

KS slutter opp om frontfagmodellen

Trepartssamarbeidet mellom partene i arbeidslivet og nasjonale myndigheter, om blant annet koordinert lønnsdannelse med frontfagsmodellen, har bidratt til høy sysselsetting, god økonomisk utvikling og høy levestandard i Norge i mange tiår. Denne norske modellen bygger på høy grad av tillit mellom partene og et relativt lavt konfliktnivå.

Frontfagsmodellen innebærer kort sagt at ansatte i industrien som konkurrerer med utenlandske bedrifter, legger normen for lønnsvekst i hele arbeidslivet. Det bidrar til en bærekraftig nasjonal økonomi og sikrer grunnlaget for kommunenes velferdstjenester, som industrien også er avhengig av.

Hvis KS-området og andre tariffområder over tid har høyere lønnsvekst enn frontfaget, gir det en lønns-, pris- og rentespiral som vil svekke den nasjonale økonomien – som igjen vil svekke kommuneøkonomien.

Over tid har modellen fungert godt og sikret små forskjeller i lønnsvekst mellom store tariffområder. I perioden 2014 til 2021 har frontfaget hatt en lønnsvekst på 23,1 prosent mens lønnsveksten i HTA kapittel 4 var 24,0 prosent. De siste fem årene har frontfaget, kommunesektoren som helhet og HTA kapittel 4 hatt tilnærmet lik lønnsvekst.

Årslønnsvekst for ulike perioder

Periode	NHO-bedrifter i industrien – i alt	Kommuneansatte i alt	HTA kapittel 4
2014-2021	23,1 %	24,5 %	24,0 %
2016-2021	14,1 %	13,9 %	13,7 %
2020-2021	3,1 %	2,6 %	2,5 %

Kilde: TBU og TBSK

Foto: Doug Olson / Masphotos

Hovedtariffoppgjøret 2022

I forkant av tariffoppgjøret 2022 vedtok KS' hovedstyre et forhandlingsmandat basert på politisk vedtatte tilbakemeldinger fra tre fjerdedeler av KS' medlemmer.

Tilbakemeldingene fra kommunene og fylkeskommunene ga følgende hovedsignaler:

- hele laget i kommunesektoren må løftes etter to år med pandemi
- det må tas grep for å rekruttere og beholde viktig kompetanse
- bedre kompensasjon for turnusarbeid

Etter krevende forhandlinger og mekling, kunne både KS og alle de fire forhandlingssammenslutningene anbefale en meklingsløsning som KS mener var en god, samlet løsning. Resultatet ivaretar hele laget av ansatte i kommunene, og tar samtidig grep for bedre å rekruttere og beholde viktig kompetanse.

Alle ansatte fikk sentrale lønnstillegg, og unge og nyutdannede fikk et ekstra lønnsloft. I tillegg vil nå all arbeidserfaring telle med i lønnsansienniteten. Dette vil

styrke kommunenes muligheter til å rekruttere viktige fagfolk. I meklingsløsningen får også ansatte med lengst ansiennitet i stillingsgruppene med lengst utdanning, i hovedsak lærere, et eget lønnstillegg fra 1. januar 2023, i tillegg til lønnstilleggene pr. 1. mai 2022.

Fra 1. januar økes også godtgjøringene for å arbeide natt og helg betydelig. Dette vil styrke kommunenes muligheter til å rekruttere og beholde ansatte som jobber turnus, særlig helsepersonell.

**Les mer om
tariffoppgjøret i 2022:**

[https://www.ks.no/fagomrader/
lonn-og-tariff/tariff-2022/](https://www.ks.no/fagomrader/lonn-og-tariff/tariff-2022/)

Sentrale lønnstillegg ved hovedtariffoppgjøret 2022

Stillingsgruppe	Sentrale lønnstillegg - pr. 1.5.2022						
	0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	16 år
GRUPPE 1	Stillinger uten særskilt krav til utdanning	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
	Fagarbeiderstillinger/ tilsv. fagarbeiderstillinger	25 300	17 800	14 300	14 300	14 300	14 300
	Stillinger med krav om fagbrev og 1-årig fagskoleutdanning	25 000	17 800	14 300	14 300	14 300	14 300
	Lærer og Stillinger med krav om 3-årig U/H-utdanning	35 600	24 900	14 700	14 700	14 700	14 800
	Adjunkt og Stillinger med krav om 4-årig U/H-utdanning	36 000	25 200	14 800	14 800	14 800	15 800
GRUPPE 2	Adjunkt med tilleggsutdanning og Stillinger med krav om 5-årig U/H-utdanning	30 300	20 300	15 300	15 300	15 300	15 300 + 4 500 (*)
	Lektor og Stillinger med krav om mastergrad	31 000	21 200	15 500	15 500	15 500	15 500 + 6 000 (*)
	Lektor med tilleggsutdanning	32 200	21 800	16 100	16 100	16 100	16 100 + 7 500 (*)

(*) Fra 1.1.2023

Enighet med 37 organisasjoner, tre lærerorganisasjoner i streik

Lærerorganisasjonene Utdanningsforbundet, Skolenes landsforbund og Norsk Lektorlag avviste meklingsresultatet, og valgte å streike.

Under streiken ble det gjort flere forsøk på å komme til enighet, og KS strakk seg langt for å komme lærerorganisasjonene i møte, uten å lykkes. KS' handlingsrom var svært begrenset, fordi vi allerede var blitt enige om en løsning med de 37 andre organisasjonene.

Det ble hevdet at lærergruppene har blitt nedprioritert av KS i de sentrale tariffoppgjørene. Det gjennomføres imidlertid ikke egne forhandlinger for lærerne, og lærergruppene får de samme lønnstilleggene som andre ansatte med samme utdanningslengde.

Kvalifiserte lærere er avgjørende for å sikre god utdanning. Opplæringsloven med forskrifter har strenge kompetansekrav for å bli tilsatt som lærer. KS støtter disse kompetansekravene, som også er foreslått videreført i forslag til ny opplæringslov. I henhold til den offisielle statistikken fra Utdanningsdirektoratet, fyller 96 prosent av lærerne i grunnskolen kompetansekravene. Dette tallet har vært nokså stabilt over tid, men det er store variasjoner mellom fylker og mellom kommuner. Undervisningspersonale uten godkjent utdanning som tilsettes i kortere vikariater ved sykdom o.l. kommer i tillegg. De

som ikke fyller kompetansekravene, kan kun tilsettes midlertidig for en kort periode eller på vilkår om å fullføre lærerutdanningen, og kun hvis det ikke er kvalifiserte søkere. KS jobber med tiltak for å styrke laget rundt elevene, redusere omfanget av rapportering og administrativt arbeid, samt andre tiltak for å rekruttere, utvikle og beholde flere kvalifiserte lærere i skolen.

Foto: Iordache Magdalena / Mostphotos

Mellomoppgjøret 2023

Stor økonomisk usikkerhet

Det er for tiden svært stor økonomisk usikkerhet i både internasjonal og norsk økonomi.

Ekstreme energipriser som følge av krigen i Ukraina, uvanlig høy og trolig fortsatt stigende inflasjon, økende rente og foreløpig stramt arbeidsmarked, vil prege norsk og europeisk økonomi fremover.

Prognosene for lønns- og prisvekst fra Norges Bank, Statistisk sentralbyrå (SSB) og regjeringen det siste året har endret seg mye. Om det vil bli en reallønnsvekst eller ikke i 2023 er per nå svært usikkert.

Lønnsvekst, KPI og KPI-JAE

		2022	2023
Regjeringen ¹	Lønnsvekst	3,9	4,2
	KPI	4,8	2,8
	KPI-JAE	3,2	3,1
SSB ²	Lønnsvekst	3,8	4,4
	KPI	5,7	3,5
	KPI-JAE	3,9	3,3
Norges Bank ³	Lønnsvekst	4,0	4,6
	KPI	5,4	4,5
	KPI-JAE	3,7	4,8

KPI – Konsumprisindeks

KPI-JAE – Konsumprisindeks justert for avgiftsendringer og energivarer

¹ Meld. St.1 (2022 – 2023) Nasjonalbudsjettet 2023

² Statistisk sentralbyrå - Økonomiske analyser 3/2022

³ Norges Bank – Pengepolitisk rapport 3/22

Før forhandlingene i 2023 er en del av den økonomiske rammen bundet opp i avtalte tariff tillegg fra 1.1.2023, overheng og glidning. Hvor mye som faktisk er bundet opp, kan vi først beregne når Rikslønnsnemndas kjennelse foreligger.

Kommuneøkonomien utfordres

Usikkerheten i nasjonal og internasjonal økonomi skaper også usikkerhet i kommuneøkonomien. Sterk prisvekst og høyere rente i 2022 vil føre til at kommunesektorens samlede netto driftsresultat faller betydelig, til rundt null, ifølge kommunenes tertialtall.

I budsjettet for 2023 anslår regjeringen selv innstrammingen i kommunesektorens kjøpekraft til vel 7 milliarder kroner. Men både SSB og Norges Bank anslår en høyere prisvekst enn regjeringen har lagt til grunn i budsjettet. Hvis deres anslag slår til, vil innstrammingen bli mellom 10 og 12 milliarder, viser KS' beregninger.

KS vurderer at det store flertallet av kommuner og fylkeskommuner vil oppleve en klart strammere kommuneøkonomi i 2023, men det vil være store variasjoner.

Lønn er et av flere verktøy i arbeidsgiverpolitikken

Den koordinerte lønnsdannelsen med ansvarlige hovedorganisasjoner som evner å balansere kortsiktige egne behov mot hva som gagnar fellesskapet på kort og lang sikt, er ekstra viktig i usikre tider som nå.

I tariffoppgjørene har KS alltid som mål å forhandle frem en samlet løsning med alle sammenslutningene, som aksepteres av alle organisasjonene. Vi strekker oss langt for å forene sprikende krav til samledende tilbud som

ivaretar alle. Løsningene må samtidig hensynta viktige prioriteringer for kommunene og fylkeskommunene innenfor en forsvarlig økonomi.

Det økonomiske grunnlaget for forhandlingene er bestemt i Hovedtariffavtalen der det vises til økonomisk ramme i frontfaget, lønnsutvikling i sammenlignbare tariffområder og den økonomiske situasjonen på forhandlingstidspunktet.

Lønn er naturlig nok ett av flere verktøy for å rekruttere og beholde arbeidstakere. Samtidig er kommuner og fylkeskommuner avhengig av hele laget av kompetente og motiverte medarbeidere på alle nivåer – uavhengig av rekrutteringssituasjonen – for å kunne tilby best mulige kommunale tjenester.

De arbeidstakergruppene som kommuner og fylkeskommuner rapporterer størst utfordring med å rekruttere er sykepleiere, leger, psykologer, vernepleiere, ingeniører, helsefagarbeidere og barnehagelærere. Den demografiske utviklingen ventes å forsterke rekrutteringsutfordringene innen helse- og omsorgstjenesten.

KS bruker tall og statistikk for landet som helhet. Det er store variasjoner mellom kommuner, fylkeskommuner og mellom ulike deler av landet. Ved kommunens behandling av innspill til Mellomoppgjøret 2023, bør vurderingene bygge nettopp på egne analyser og vurderinger av utfordringer og behov innenfor de ulike tjenesteområdene.

Konstante spenninger

KS har alltid som mål å komme til enighet med samtlige organisasjoner, samtidig som at kommunenes og fylkeskommunenes viktigste prioriteringer blir ivarettatt, innenfor den totale økonomiske rammen som frontfagsnormen og hensynet til kommunenes og fylkeskommunenes økonomi tillater.

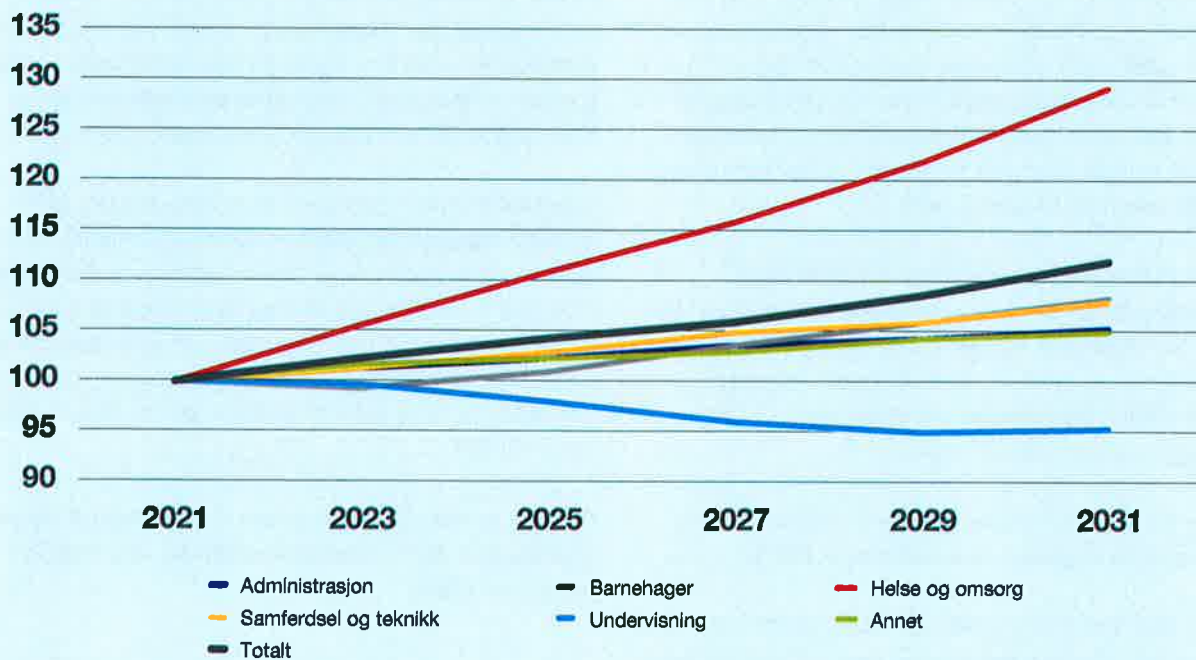
Som illustrasjonen indikerer, det finnes ikke alltid en løsning som ivaretar både organisasjonenes krav, og kommunenes og fylkeskommunenes prioriteringer, innenfor den økonomiske rammen som er til rådighet.

Fremskrevet endring i årsverk 2021 til 2031 pr. sektor

Illustrasjonen nedenfor viser behovet for årsverk per sektor frem mot 2031. Det er store forskjeller i fremtidig behov for årsverk mellom sektorene. Den klart største økningen i årsverksbehov forventes innenfor helse- og omsorg med ca. 45.600 årsverk. Dette tilsvarer en økning på 28,9 prosent. I de andre

sektorene forventes endringen å ligge mellom -4,7 og 8,1 prosent frem mot 2031. Framskrivningene forutsetter at behovet for årsverk øker i tråd med befolkningsutviklingen, og er basert på dagens årsverksinnsats i de ulike sektorene. Framskrivningene tar ikke hensyn til eventuelle endringer i organiseringen av, og kvaliteten i, tjenestene.

Fremskrevet årsverksbehov i kommunesektoren, etter tjenesteområde. Indeks. 2021 = 100.
Kilde: KS' rekrutteringsmodell.

Mellomoppjør handler som sagt om lønnsreguleringer. Vi har tidligere beskrevet lønssystemet og forhandlingsordningen i KS-området. Her viser vi kort hvilke ulike måter de sentrale parter kan avtale å bruke disponible lønnsmidler på.

Mulighet for lokal pott

Partene kan avtale å avsette lønnsmidler til lokale forhandlinger. Tidligere var det slike lokale «pott»-forhandlinger annet hvert år, men de siste årene er det kun avtalt to ganger, i 2017 og 2021. Selv om lokale lønnsforhandlinger kan være ressurskrevende, er slike forhandlinger viktig for at lokale parter skal kunne gjøre prioriteringer i tråd med lokal lønnspolitikk, og for å bidra til å løse lokale rekrutteringsutfordringer. Med dagens kommuneøkonomi har trolig få kommuner økonomi til å gi ekstra lokale lønnstillegg dersom de sentrale parter ikke har avsatt en lokal lønnpott.

Mulige profiler for sentrale lønnstillegg

I tariffoppjør kan sentrale lønnstillegg innrettes på ulike måter. For eksempel kan alle gis et likt kronetillegg. Da får arbeidstakere med lav lønn et høyere tillegg i prosent, og motsatt for arbeidstakere med høy lønn. Et flatt kronetillegg gir en «lavtlønnsprofil».

Det kan også gis ulike kronetillegg til ansatte i ulike stillingsgrupper og/eller ulike ansiennitetstrinn.

Lønnstillegg kan også gis som et likt prosenttillegg til alle. En slik profil vil si at arbeidstakere med lav lønn får lavest tillegg i kroner. Jo høyere lønn en arbeidstaker har, jo høyere blir tillegget målt i kroner. Prosenttillegg kan også variere mellom stillingsgrupper og/eller ansiennitetstrinn.

Det er også mulig å gi lønnstillegg som en kombinasjon av prosent- og kronetillegg. Det vil si at alle får det samme tillegget i prosent, men det settes en nedre grense for hva tillegget i kroner kan være.

I 2021 hadde de sentrale lønnstilleggene en tilnærmet prosentprofil, og i tillegg var det avsatt midler til lokale forhandlinger. I 2022 varierte de sentrale lønnstilleggene i prosent mellom stillingsgrupper og ansiennitetstrinn. Målt i kroner økte tilleggene med utdanningsnivå.

Vi avslutter med å gjenta at forhandlingene i 2023 er et mellomoppjør der partene kun skal forhandle om lønnsreguleringer innenfor handlingsrommet i hovedtariffavtalen. Sentrale lønnstillegg kan gis til alle, likt eller differensiert mellom stillingsgrupper. Ønsker partene mer målrettede lønnstiltak til enkelte yrkesgrupper, gjøres det ved at partene sentralt avsetter lønnsmidler til lokale forhandlinger.

Svar på spørsmålene på neste side er med å legge grunnlag for KS' forhandlingsmandat ved mellomoppjøret i 2023.

KS SPØR

- 1 Bør den økonomiske rammen i mellomoppgjøret 2023 forhandles sentralt, eller bør deler av den forhandles lokalt, ut fra lokale behov og prioriteringer?
- 2 Hvis det avsettes midler til lokale forhandlinger, hvor stor bør potten i så fall være?
- 3 Hvis rammen fordeles sentralt:
  - Er det ønskelig at alle ansatte får omtrent like store tillegg eller er det ønskelig med en tydeligere prioritering av enkelte grupper framfor andre?
  - Om enkelte grupper skal prioriteres, hvilke stillingsgrupper og/eller ansiennitetstrinn bør i så fall få størst tillegg?

Postadresse: KS
Postboks 1378 Vika, 0114 Oslo
Besøksadresse: Haakon VII's gt, 9, 0161 Oslo

Telefon: 24 13 26 00

ks@ks.no
www.ks.no